

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**POMEN RAČUNOVODSKIH SERVISOV ZA ODLOČANJE
PODJETNIKOV V ČASU ZDRAVSTVENE KRIZE**

Ljubljana, februar 2021

JAKA GERLICA

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Jaka Gerlica, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Pomen računovodskih servisov za odločanje podjetnikov v času zdravstvene krize, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 25.2.2021

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 STORITVE RAČUNOVODSKIH SERVISOV	4
1.1 Računovodski servis in analiza računovodske dejavnosti.....	5
1.1.1 Ureditev dejavnosti.....	6
1.1.2 Zakonodajne smernice za opravljanje računovodskih storitev.....	8
1.1.3 Storitvene dejavnosti v sklopu računovodskih servisov in obvladovanje konkurence.....	8
1.2 Statistika pravno-organizacijskih oblik računovodskih servisov.....	10
2 RAČUNOVODSKI INFORMACIJSKI SISTEM IN POLITIKE RAČUNOVODENJA	11
2.1 Pomen računovodskega informacijskega sistema v podjetju	13
2.2 Vpliv ERP-ja na operacijske procese računovodje.....	16
2.3 Oblikovanje računovodskih informacij za interno odločanje	18
2.3.1 Oblikovanje računovodskih informacij glede na vrsto računovodstva	19
2.3.2 7 razlogov zakaj je računovodja pomemben člen vsakega uspešnega podjetja	21
2.4 Vpliv računovodskih informacij na odločanje posloводства v kriznih časih poslovanja	23
2.5 Vpliv računovodske politike na analizo računovodskih kazalnikov poslovanja poslovnega subjekta	24
2.5.1 Računovodske usmeritve.....	26
2.5.2 Spremembe računovodskih ocen in vpliv na računovodske izkaze podjetja	27
2.5.3 Popravljanje napake iz preteklih obdobj	27
3 INTERVENTNI UKREPI IN VLOGA RAČUNOVODJE V PODJETJU	28
3.1 Vloga računovodje v času zdravstvene krize	29
3.2 Načrtovanje in obvladovanje denarnega toka.....	32
3.3 Ocenjevanje in spremljanje sprememb obratnega kapitala pri načrtovanju denarnih tokov	36
3.4 Interventni ukrepi po posameznih protikorona paketih.....	39
3.4.1 PKP1 in PKP2	40
3.4.2 PKP3.....	41

3.4.3	PKP4.....	43
3.4.4	PKP5.....	43
3.4.5	PKP6.....	44
3.4.6	PKP7.....	45
3.4.7	Delo od doma	46
3.4.8	Javni razpisi.....	47
4	PRILAGAJANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV V ČASU ZDRAVSTVENE KRIZE.....	49
4.1	Računovodstvo poštene vrednosti	50
4.2	Izogibanje prikazovanju izgube	51
4.3	Enakomerna porazdelitev prihodkov med obdobji..... Napaka! Zaznamek ni definiran.	
4.4	Manipuliranje izkaza poslovnega izida	52
4.5	Izravnavanje dobička in izogibanje beleženju izgube.....	53
5	ANALIZA ZADOVOLSTVA PODJETNIKOV O PODPORI RAČUNOVODIJ MED ZDRAVSTVENO KRIZO	53
5.1	Namen raziskave in raziskovalna vprašanja.....	53
5.2	Raziskovalni model.....	54
5.3	Sestava ankete	54
5.4	Rezultati raziskave	55
5.4.1	Anketa za računovodje	55
5.4.2	Anketa za naročnike zunanjih računovodskih storitev.....	57
5.5	Ugotovitve raziskave.....	59
	SKLEP.....	60
	LITERATURA IN VIRI.....	61
	PRILOGE	65

KAZALO TABEL

Tabela 1: Struktura aktivnih in neaktivnih poslovnih subjektov po SKD 69.200 glede na pravno-organizacijsko obliko	11
Tabela 2: Primer enostavnega načrta denarnega toka.....	33
Tabela 3: Primer dobre prakse spremljanja denarnih tokov	35

KAZALO SLIK

Slika 1: Operacije računovodske aktivnosti	13
Slika 2: Programska shema ERP OpPis	16
Slika 3: Dejavniki vpliva na zadovoljstvo računovodje	17
Slika 4: Rezultati anketiranja o koriščenju finančnih spodbud v obliki javnih razpisov (v odstotkih)	58

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Primer načrta denarnih tokov za obdobje 3 let	1
Priloga 2: Pregled obračuna nadomestil glede na možne scenarije in kritja stroškov	2
Priloga 3: Izračun povračila nekritih fiksnih stroškov po PKP6 in PKP7 za podjetje ABC in XYZ	3
Priloga 4: Izračun vpada prihodkov glede na dodane možnosti v PKP7	4
Priloga 5: Anketni vprašalnik za naročnike zunanjih računovodskih storitev	5
Priloga 6: Anketni vprašalnik za računovodje v računovodskih servisih	7
Priloga 7: Analiza anketnega vprašalnika za naročnike računovodskih storitev	8
Priloga 8: Analiza anketnega vprašalnika za računovodje v računovodskih servisih	12

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

€ – oznaka za valuto evro

PKP – protikoronski paket

RS – Republika Slovenija

UVOD

Računovodski servis je specializirano podjetje, ki naročnikom računovodskih storitev ponuja celovite rešitve na davčnem in računovodskem področju. Ukvarjajo se z vodenjem poslovnih knjig, izdelavo davčnih obračunov, obračunavanjem dohodkov (iz delovnih razmerij ali drugih delovnih razmerij), pripravo poročil, analiziranjem finančnih izidov in s svetovanjem na področju računovodstva ter davkov. Naročniki so gospodarski oziroma poslovni subjekti, v večji meri mala in srednja velika podjetja ter samostojni podjetniki, tisti, ki nimajo organiziranega notranjega računovodstva. Gospodarske družbe, ki so na podlagi meril po 5. odstavku 55. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1J),¹ Ur. l. RS, št. 55,15, 15/17 uvrščajo med velike družbe, imajo v večji meri organizirane lastne računovodske službe, zato le redko uporabljajo storitve zunanjih računovodskih servisov.

V gospodarskem prostoru je njihova vloga zelo pomembna, saj imajo izredno pomemben vpliv na finančne odločitve poslovanja in lastnikov gospodarskih subjektov, vendar je njihova vloga velikokrat v očeh naročnikov premalo ovrednotena.

Na prvi pogled se mnogokrat v očeh uporabnikov računovodskih storitev računovodstvo zdi kot sistematično orodje, ki samo beleži pretekle poslovne dogodke gospodarske družbe, na podlagi katerih se lahko ugotavlja trenutno stanje in obstoječi problemi gospodarske družbe ali javne ustanove, za katero se vodijo računovodske evidences brez kakršne koli ponujene rešitve za odpravo teh težav. A to je le prvi korak, ki je ključen pri iskanju rešitev za odpravo obstoječega problema, saj je ozaveščanje s trenutnim stanjem gospodarske družbe, ki nam jih zagotovi prvi korak (delo knjigovodje, ki evidentira pretekle poslovne dogodke), in poznavanje njegovega poslovanja zelo pomembno. Saj nas računovodski izkazi nekako vodijo do samega začetka, do korenin družbe in kronološko skozi celotno poslovanje gospodarskega subjekta, k iskanju in odkrivanju težav ter posledično odpravljanju vzrokov za nastale težave.

V pogovoru za TFL Glasnik je g. Aleksander Štefanec, predsednik Zbornice računovodskih servisov Slovenije poudaril pomembnost računovodskih storitev in poklic računovodje označil kot poklic z najkompleksnejšim znanjem. Gre predvsem za poklic, ki zahteva vsesplošna znanja, spremlja trende razvoja dejavnosti tako na domačem kot tujem trgu, trende zaposlovanja, pokriva znanje z davčnega področja (pregled in optimiziranje davčnih obveznosti družbe), delovnopravne zakonodaje in poznavanje ostalih zakonov, ki so posredno ali neposredno povezani z delovanjem gospodarskega subjekta (Tavčar, 2018).

Ne gre zanemariti, da imamo v Sloveniji približno 94,9 odstotka mikropodjetij in 3,8 odstotka malih podjetij. Od tega je okoli 80 odstotkov podjetij v lasti zasebnikov in ti bi se

¹ Zakon o gospodarskih družbah v 55. členu natančneje opredeljuje merila, na podlagi katerih se družbe razvrščajo na mikro, majhne, srednje in velike družbe. 5. odstavek 55. člena pravi, da je velika družba tista, ki ni mikro družba po 2. odstavku tega člena ali majhna družba po 3. odstavku tega člena ali srednja po 4. odstavku tega člena. To pomeni, da povprečno število zaposlenih presega 250, čisti prihodki od prodaje presegajo 40.000.000 € in vrednost aktive presega 20.000.000 €.

še posebej morali zavedati pomembnosti dobrega računovodje v podjetju, saj je ta tisti, ki v skladu z načelom časovne neomejenosti poslovanja skrbi za družinsko srebrnino. Gre za zagotavljanje trajnosti samega podjetja (Kuhelj, 2019).

V času epidemije COVID-19, ko se svet sooča s tako imenovano zdravstveno krizo po svetu, povzročča vse večje preobremenitve medicinske infrastrukture, omejitve gibanj, potovanj, karantene, ukrepe socialnega distanciranja in povzročča motnje ter negotovosti v svetovnem gospodarstvu. Zato so bila vsa storitvena in trgovska podjetja čez noč primorana delno ali popolnoma zaustaviti svoje poslovanje na podlagi interventnih ukrepov. Interventne ukrepe sprejema vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) za zaježitev in omilitev posledic zdravstvene krize. Določeni so hitro prilagodili svoje poslovanje trenutnim razmeram in začeli ponujati svoje izdelke preko spletnih platform ter tako minimalno občutili vpad prihodkov. Podjetja v najbolj prizadetih panogah so zaradi interventnih ukrepov, ki so posledica zdravstvene krize občutila močan upad prihodkov, ki se je gibal vse do 90 odstotkov, nekateri so imeli tudi 100-odstotni upad, odvisno od panoge, v kateri je podjetje.

In prav zdaj, v času epidemije COVID-19, ko so se skoraj vsa podjetja znašla v težavah, se izkaže, kako pomembno je imeti od samega začetka kakovostno in strokovno podporo računovodskega servisa. Računovodske informacije so namreč ključne in imajo pomembno vlogo pri sprejemanju nadaljnjih poslovnih odločitev posloводства družbe o prihodnjem poslovanju oziroma iskanju optimalnih rešitev za obstoj družbe v gospodarskem prostoru. Torej gre predvsem za zagotavljanje, posredovanje verodostojnih in resničnih računovodskih informacij notranjim uporabnikom – poslovodstvu družbe. Na drugi strani imamo tudi zunanje uporabnike računovodskih listin, med katere sodijo Banka Slovenije, davčne uprave in ostale državne institucije, konkurenčne družbe, vlagatelji ter delničarji. V letu 2021 bodo imele računovodske listine za poslovno leto 2020 ključno vlogo pri ugotavljanju upravičenosti gospodarskih subjektov do koriščenja prejetih subvencij in nadomestil, zajetih v posameznem protikoronskem paketu.

Med drugim se je pokazalo kreativno računovodstvo in znanje računovodje pri pripravi vseh potrebnih dokumentacij za prijavo gospodarske družbe na javne razpise v sklopu Javne agencije RS za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije in Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju MGRT). V večji meri gre za razpise, zajete v interventnih ukrepih v sklopu Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (ZIUPOPĐVE), Ur. l. RS, št. 203/20.

Glavni namen magistrske naloge je izpostaviti pomembnost dobrega računovodje, popeljati bralce skozi celotno vlogo in podporo računovodje v času zdravstvene krize, ki sem jo tudi sam izkusil v vlogi računovodje, izpostaviti, kako pomembno je imeti dobrega računovodjo, ki mora biti ustrezno izobražen in svoje znanje tudi stalno nadgrajevati v skladu s spreminjajočo zakonodajo ter trendi, poudariti pomembnost ureditve na področju zakonodaje računovodske dejavnosti, ki še vedno ni ustrezno urejena, saj ne določa pogojev

kdo in na kakšen način lahko opravlja delo računovodje. V RS se za delo računovodje za razliko od drugih strokovnih poklicev ne zahtevata ustrezno pridobljeno znanje ali izobrazba. To delo pri nas v Sloveniji lahko praktično opravlja vsak, ki opravi kakršen koli izpit s področja računovodstva. Želim izpostaviti, kako pomembne so kakovostne in dobro pripravljene računovodske informacije za sprejem ključnih odločitev posloводства družbe v času gospodarske stiske. In da je zdravstvena kriza, ki smo ji priča v letu 2020, dovolj za streznitev gospodarskih subjektov pri prihodnih odločitvah glede izbire ustreznega računovodskega servisa. Naj med merili izbire ne pretehta le cena, ampak kakovost in obseg ponujenih storitev.

Cilj naloge je na podlagi empirične analize dokazati pomembnost izbire pravega ponudnika računovodskih storitev ob samem rojstvu podjetja. Dokazati, da so gospodarske družbe, ki izberejo računovodski servis, ki svojim naročnikom ponujajo celovite in strokovne rešitve (s področja davkov, računovodstva, IT-podpore in pravnega področja) ter imajo visoko izobražen kader, uspešnejše v gospodarskem prostoru. Glavno je, da ne izgubljajo dragocenega časa pri iskanju svetovalcev za rešitve s sorodnih področij. Ciljna raziskovalna vprašanja, ki sem si jih zadal znotraj naloge, so naslednja:

1. Ali računovodja vpliva na odločitve posloводства pri izbiri strategije in uresničevanjem ciljev poslovanja?
2. Ali se je v času zdravstvene krize pokazala pomembnost podpore računovodskega servisa v očeh naročnikov, ki je bila včasih precej samoumevna?
3. Kako pomembne so kakovostne storitve računovodskih servisov, ki imajo ustrezno podporo strokovnjakov s sorodnih področij in kader, ki se stalno izobražuje?

Magistrsko delo je sestavljeno iz petih poglavij. V prvem poglavju se bom v večji meri posvetil teoretičnemu delu. Predstavil bom delo računovodskih servisov v Sloveniji, dejavnost, zakonsko ureditev, storitve v sklopu računovodske dejavnosti in statistiko pravnoorganizacijskih oblik računovodskih servisov, računovodske usmeritve in vpliv računovodske politike na finančne kazalce podjetij. V drugem poglavju predstavljam računovodski informacijski sistem kot ključen za sprejemanje odločitev na ravni posloводства. Znotraj tega predstavljam vlogo računovodskega sistema v podjetju, funkcije in vrste računovodskih vrst. V tretje poglavju predstavljam interventne ukrepe in vlogo računovodje v času zdravstvene krize. V četrtem poglavju so predstavljene tehnike manipuliranja računovodskih izkazov za namene zunanjih uporabnikov. V zadnjem petem poglavju podajam empirično analizo. Izvedel sem dve spletni anketi. Ciljna populacija so bili računovodje v računovodskih servisih in gospodarske družbe kot naročniki zunanjih računovodskih storitev. Namen ankete je bil analizirati delo računovodij in zadovoljstva naročnikov s podporo računovodje v času zdravstvene krize. V zadnjem delu naloge sem povzel celotne ugotovitve naloge.

1 STORITVE RAČUNOVODSKIH SERVISOV

Na slovenskem trgu storitve računovodskih, knjigovodskih, revizijskih in davčnih storitev opravljajo poslovni subjekti, ki so v skladu z ZGD-1J in Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljevanju SKD) registrirali svoje podjetje, se vpisali v sodni register in priglasili opravljanje dejavnosti po SKD 69.2. Šifra dejavnosti označuje storitve računovodskih, knjigovodskih, revizijskih in davčnih storitev med storitve strokovne narave in hkrati poudarja, da je za opravljanje tovrstnih dejavnosti potrebna strokovna usposobljenost in znanje. Strokovno znanje za opravljanje tovrstne dejavnosti lahko računovodje pridobijo skozi izobraževanja in usposabljanja ter podpore številnih izobraževalnih institucij v Sloveniji na področju računovodstva in davkov. Mednje sodijo Slovenski inštitut za revizijo (v nadaljevanju SIR), Inštitut za računovodstvo, Davčno izobraževalni inštitut (v nadaljevanju DIZI), Zbornica računovodskih servisov (v nadaljevanju ZRS). Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije ter ostale izobraževalne institucije.

Zakonska urejenost statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti je določena z Uredbo (ES) št. 1893/2006 Evropskega parlamenta in Sveta, ki jo dopolnjuje Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti v Uradnem listu RS, št. 69/07 in 17/08. Uredba SKD vsebuje tudi dve prilogi pojasnil o uvrščanju dejavnosti v posamezno kategorijo glede na vrsto dejavnosti, ki jo želi poslovni subjekt opravljati.

V prilogi II. pojasnil SKD Uredbe o standardni klasifikaciji dejavnosti je natančno navedeno, da med tovrstne storitve SKD 69.200 spadajo računovodski servisi, ki izvajajo naslednje storitve:

- knjiženje poslovnih transakcij gospodarskih subjektov ali drugih oseb (fizične osebe, samostojni podjetniki);
- pripravo in sestavo finančnih obračunov, kontroliranje in izdajo potrdil o njihovi verodostojnosti;
- sestavljanje davčnih poročil za gospodarske subjekte (notranje uporabnike) in za zunanje uporabnike (v večji meri za slovenske in tuje davčne organe) (Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o standardni klasifikaciji dejavnosti, Ur. l. RS, št. 17/08).

Potrebno je tudi omeniti, da je SKD obvezen nacionalni standard, na podlagi katerega se v prvi vrsti določa vrsto dejavnosti in služi za nadaljnje razvrščanje gospodarskih subjektov za potrebe zbiranja uradnih in administrativnih podatkov za pripravo statističnih podatkov, analiz na državni in mednarodni ravni. Na podlagi statističnih podatkov je bilo v Sloveniji 12. 12. 2020 aktivno registriranih 4593 poslovnih subjektov z glavno dejavnostjo SKD 69.200 (Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, v nadaljevanju AJPEŠ, 2020).

1.1 Računovodski servis in analiza računovodske dejavnosti

Računovodski servis je poslovni subjekt, ki v gospodarskem prostoru opravlja računovodsko dejavnost, znotraj katere ponuja svojim naročnikom celovite rešitve na področju računovodstva, knjigovodstva, davčnega in finančnega svetovanja. Glažar (2005, str. 1–2) pravi, da si le tisti »računovodski servisi«, ki so sposobni za svoje obstoječe naročnike oziroma potencialne stranke na medorganizacijskem trgu opravljati vse računovodske funkcije, zaslužijo ta naziv. Torej so spodobne v skladu s Kodeksom računovodskih načel in Slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju SRS) opravljati naslednje funkcije (podrobneje bom vlogo posamezne funkcije v računovodskem informacijskem sistemu predstavil v poglavju 2) (Igličar, Hočevar & Zaman, 2013, str. 3):

- knjigovodenje,
- računovodsko predračunavanje,
- računovodsko analiziranje in
- računovodsko nadziranje.

Za tiste računovodske servise, ki na trgu niso sposobni izvajati prej omenjenih funkcij, bi bil primernejši naziv »knjigovodski servis«, saj izvajajo le en del računovodskih funkcij, imenovan knjigovodski proces oziroma knjigovodenje poslovnih listin.

Naročniki računovodskih storitev so vsi poslovni subjekti, ki opravljajo pridobitno in nepridobitno dejavnost in v sklopu pridobitne dejavnosti opravljajo profitno dejavnost ter ustvarjajo dobiček. Najpogosteje so to mala in mikropodjetja, ki nimajo in si tudi zaradi velikosti ne morejo privoščiti znotraj organizacije oddelka za računovodske storitve. Vrste pravno organizacijske oblike podjetij so:

- družba z omejeno odgovornostjo;
- družba z neomejeno odgovornostjo;
- komanditna družba;
- komanditno delniška družba;
- delniška družba;
- samostojni podjetnik (v nadaljevanju s. p.);
- društva in zavodi.

Zahtevnost in obseg nalog, ki jih računovodski servisi izvajajo v sklopu svoje dejavnosti, sta pogojeni z zakonskimi določili, standardi in predpisi s področja računovodstva in gospodarstva za posamezno vrsto pravnoorganizacijske oblike podjetja. Šele, ko so izpolnjeni pogoji, ki jih narekuje zakonodaja, se lahko storitve dodatno prilagodijo glede na naročnikove želje. Naročnik se lahko dogovori z računovodskim servisom, da bo lažja administrativna in knjigovodska dela izvajal sam (npr. pripravo dokumentacij za odmero davka na motorna vozila, vnos prejetih in izdanih računov v računovodski program, obračunavanje potnih nalogov, vodenje kadrovske evidence po zaposlenih in podobno) ali

pa pod njihovim nadzorom. Mikro družbe se velikokrat odločijo za zaposlitev knjigovodje znotraj podjetja, ki je zadolžen za vnos poslovnih dogodkov in pripravo lažjih knjigovodskih listin, ki ju na tedenski oziroma mesečni ravni, odvisno od količine podatkov, preveri zunanji računovodski strokovnjak. Predvsem z vidika optimizacije stroškov najeti računovodski servis izvaja le funkcije kontroliranja in analiziranja podatkov ter pripravo končnih računovodskih listin.

Glavni oziroma temeljni zakonski in strokovni okvir računovodskega poročanja poslovnih subjektov razen javnega sektorja v Sloveniji urejajo ZGD-1, računovodski standardi in ostali predpisi. Za javni sektor je treba upoštevati posebno zakonodajo, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih financah (ZJF-C), Ur. l. RS, št. 30/20. Pri obračunavanju vseh vrst dohodkov, ki se nanašajo na vse rezidente RS in posledično vse poslovne subjekte, ki zaposlujejo rezidente in nerezidente RS, je treba upoštevati Zakon o dohodnini (ZDoh-2a), Ur. l. RS, št. 10/08. Med drugim je pomembno omeniti Slovenske računovodske standarde, kodeks računovodskih načel, kodeks etike Mednarodnega združenja računovodskih strokovnjakov (v nadaljevanju MZRS), kodeks poklicne etike računovodstva in ostalih, ki jih bom podrobneje predstavil v nadaljevanju. Na podlagi vsega tega lahko rečemo, da se je zahtevnost poklica računovodje skozi leta močno spremenila in zahteva poznavanje širše zakonodaje ter ostalih spretnosti (uporabe napredne informacijske tehnologije, tehnike komuniciranja, zahteva po kreativnem in strateškem razmišljanju ter spremljanju spreminjajočih trendov).

1.1.1 Ureditev dejavnosti

Na podlagi analize ZJF-C in zbiranja informacij o možnosti registracije računovodskega servisa in priglasitve dejavnosti po SKD 69.200 nisem zasledil nikakršnih zakonskih ali drugih predpisov, ki določajo merila ali zahteve za ustanovitev računovodskega servisa z namenom opravljanja računovodske dejavnosti. V 6. odstavku 7. člena ZJF-C je zapisano, da se vodenje poslovnih knjig zaupa drugi pravni osebi oziroma samostojnemu podjetniku posamezniku. Torej zakonodaja tudi ne predpisuje določenih zahtev glede pravnoorganizacijske oblike pri opravljanju računovodske dejavnosti in lahko katera koli oseba ustanovi svoj računovodski servis, čeprav za to tudi nima ustrezne strokovne izobrazbe ter za to delo ni ustrezno usposobljena. Če bi želeli opravljati storitve v sklopu računovodskega servisa, lahko kot s. p. to storimo že v treh korakih. Hitro in enostavno. Izpolnimo obrazec na spletni strani Agencije Republike Slovenije za javno pravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES) za registracijo poslovnega subjekta. V drugem koraku oddamo davčne podatke z izpolnitvijo obrazca Davčne uprave Republike Slovenije in v zadnjem koraku se na spletni strani e-VEM z digitalnim potrdilom prijavimo v obvezno zdravstveno zavarovanje na podlagi obrazca M1. Tako lahko praktično že v nekaj dneh pričnemo z opravljanjem računovodske dejavnosti. V poslovnem registru AJPES je odstotek aktivno registriranih s. p.-jev s priglašeno dejavnostjo SKD 69.200 znašal presenetljivih 53,84 odstotka.

Zaradi neurejenost računovodske dejavnosti se ZRS že od leta 2005 trudi za ureditev področja računovodske dejavnosti predvsem s sprejetjem predloga Zakona o računovodski dejavnosti. Predlog zakona še vedno ni bil sprejet zaradi pomanjkanja podpore Ministrstva za gospodarstvo in zakona RS. Glavni namen Zakona je zaščititi naročnike in dviga standardi izvajalcev. Izognili bi se nepravilnemu vodenju poslovnih knjig in povzročitvijo nepotrebne škode naročnikom zaradi neusposobljenosti računovodskega servisa oziroma zaposlenih znotraj organizacije. Zaradi težav pri sprejetju predloga zakona je ZRS v sklopu delovne skupine pripravila Standard izvajalcev računovodskih storitev (v nadaljevanju Standard) ki določa osnovne pogoje, ki jih morajo zasledovati vsi izvajalci računovodske dejavnosti. Določa merila kakovosti opravljanja računovodskih storitev, zagotavljanja ustreznega kadra, delovnega okolja in ustreznega odnosa med naročnikom in izvajalcem. Ureditev standarda je tako zaščitila uporabnike storitev računovodskih servisov, saj se podjetja lahko znajdejo v hudih finančnih in poslovnih težavah zaradi neznanja, nestrokovnosti računovodje, zaradi pomanjkanja znanja, ki vodijo do nestrokovnosti izvedbe celotnih računovodskih storitev (ZRS, 2014). Standard je bil potrjen na 37. seji dne 7. 10. 2014 in začel veljati 1. 1. 2015. Trenutno je 98 registriranih računovodskih servisov, ki imajo potrdilo o opravljanju dejavnosti v skladu s Standardom izvajalcev računovodskih storitev (ZRS, 2020).

Kudić in Suhadolnik (2018, str. 26–28) ugotavljata, da imajo določene države članice Evropske unije, ki so pristopile pred letom 2004 k članstvu Evropske unije, določene zakonske predpise, sprejete na nacionalni ali regionalni ravni, predpise poklicnih združenj (z obveznim ali neobveznim članstvom) ter drugih predpisov, sprejetih na ravni Evropske unije za opravljanje računovodske dejavnosti. Razvrstili sta merila v 3 modele, na podlagi katerih se lahko izvaja računovodska dejavnost v ostalih članicah Evropske unije, in sicer:

- na podlagi pridobljene državne licence;
- na podlagi pridobljene licence, izdane s strani poklicnih združenj, ki zahtevajo obvezno članstvo in
- opravljanje računovodske dejavnosti brez licence.

Ostale omejitve se nanašajo na stopnjo izobrazbe, opravljanje strokovnih izpitov ali zahtevajo članstvo v profesionalnih institucijah. V Sloveniji imamo na primer inštitut za računovodstvo, zvezo računovodij, finančnikov in revizorjev in ostale pomembne institucije (DIZI, Zbornica vodilnih davčnih svetovalcev Slovenije, SIR in druge), ki sodelujejo pri pripravi računovodskih standardov, predpisov in zakonodaje, povezane s poslovanjem poslovnih subjektov. V Sloveniji članstvo v omenjenih institucijah ni obvezno, predstavlja le dodano vrednost računovodskemu servisu oziroma računovodji. Poslanstvo inštitutov je izvajati strokovna izobraževanja in usposabljanja članov inštituta, ki so v večji meri računovodje, davčni svetovalci in revizorji. S tem se zagotavlja, da računovodja svoje delo skozi celotno kariero opravlja na visoki ravni in v skladu s temeljnimi načeli poklicne etike. Temeljna načela poklicne etike so (SIR, 1998):

- Računovodja je dolžan vzdrževati visoke standarde strokovne sposobnosti, morale in dostojanstva, kakor jih je razglasil SIR in jih uresničuje Zveza računovodij, finančnikov in Zveza revizorjev Slovenije. Člani so obvezani zasledovati in dosledno izvajati sklepe, sprejete s strani Zveze in delovati v skladu z njenimi smernicami.
- Pričakuje se, da učinkovito pristopi k opravljanju strokovnih nalog in opravljanju dolžnosti ter pri tem popolno spoštuje načela osebne in strokovne etike v skladu z navodili kodeksa. Pri opravljanju obveznosti in odgovornosti mora biti strokoven, zaupanja vreden, pošten in resnicoljuben ter vsestransko prizadeven.
- Vsak računovodja se je dolžan strokovno izpopolnjevati, spremljati spremembe zakonodaje in spremljati strokovne dosežke z računovodskega področja. Posebno pozornost posveča tudi prenašanju svojega računovodskega znanja novim in obstoječim kolegom.
- Znotraj računovodij mora sodelovanje temeljiti v glavnem na tovarištvu, odkritosti in prenašanju izkušenj. Računovodja svojemu stanovskemu tovarišu ne odreče pomoči z nasvetom ali mnenjem. Ceni in spoštuje znanje, dostojanstvo in strokovnost vsakega sodelavca v računovodstvu ter v drugih poklicih in dejavnostih.

1.1.2 Zakonodajne smernice za opravljanje računovodskih storitev

Računovodje morajo pri opravljanju storitev računovodenja in računovodskih storitev za naročnike zasledovati in upoštevati naslednjo zakonodajo:

- ZGD-1;
- Zakon o računovodstvu;
- Mednarodne standarde računovodskega poročanja;
- Slovenske računovodske standarde (v nadaljevanju SRS);
- Kodeks računovodskih načel;
- Mednarodni kodeks za računovodske strokovnjake;
- Kodeks poklicne etike računovodij;
- Kodeks poklicne etike članov društva davčnih svetovalcev Slovenije;
- Predlog zakona o računovodski dejavnosti in ostale zakone, sklepe, uredbe ter direktive s področja računovodenja.

1.1.3 Storitvene dejavnosti v sklopu računovodskih servisov in obvladovanje konkurence

Na slovenskem trgu je veliko računovodskih servisov, ki svojim naročnikom ponujajo praktično enake storitve računovodenja in računovodskih storitev. V očeh naročnikov se njihove storitve razlikujejo predvsem po ceni in kakovosti, ki jo lahko ocenjujejo na podlagi ustvarjenih dosežkov s področja računovodstva, priznanj zaposlenih računovodij (pridobljeni certifikat za naziv strokovni vodja računovodskega servisa, aktivni preizkušeni

računovodja, davčni svetovalec in podobno) in pridobljenih certifikatov (bonitetne odličnosti, priznanje za doseganje standardov za ponudnike računovodskih storitev, priznanje za Naj računovodski servis, vpis v katalog certificiranih računovodskih servisov v Sloveniji, pridobljen naziv pri Gospodarski zbornici Slovenije za najboljše računovodske storitve in ostale). Zato želijo računovodski servisi ponuditi svojim naročnikom poleg splošnih računovodskih storitev tudi druge storitve, ki niso opredeljene z zakonom, ampak predstavljajo za ponudnika le dodano vrednost.

Scott in van der Walt (1995, str. 35) pravita, da bi morali vsi naročniki pri izbiri računovodskega servisa za svojo vrsto dejavnosti in obsegom poslovanja upoštevati naslednje dejavnike:

- ali ima na voljo ustrezno izobraženo in strokovno osebje, ki bo na stalno voljo;
- ponuja hitre in učinkovite rešitve;
- ima primerno ceno glede na konkurenco;
- ima ustvarjeno dobro ime na trgu računovodskih storitev in ponuja širok nabor ostalih storitev (na področju davkov, delovne zakonodaje in finančnega svetovanja);
- je dovolj velik servis za spopad z morebitno rastjo naročnika v prihodnosti;
- pozna partnerje in zaposlene v računovodskem servisu;
- ima izkušnje z dejavnostjo naročnika, ustrezno znanje in sprotno obvešča naročnika o rezultatih poslovanja.

Preden začnem podrobneje opisovati storitve računovodskih servisov, je treba poudariti še razliko med storitvami računovodenja in računovodskimi storitvami, ki jih med seboj ne smemo mešati, ampak jih je treba ločeno interpretirati. Horvat (2003, str. 21) pravi, da je računovodenje neposredno povezano z udeležbo pri izvajanju računovodskega procesa. Računovodske storitve za razliko od računovodenja ponujajo tudi dodatne storitve, kot so na primer zgraditev računovodskega informacijskega sistema², svetovanjem pri pripravi podlag za izdelavo aktov o računovodstvu, organizaciji računovodenja, pripravi dokumentacije in sodelovanjem pri revizijskem pregledu, davčni inšpekciji, pripravi podlag za revizijska poročila, sodelovanju pri vseh teh postopkih in podobno.

Glamočanin (2009, str. 3) v glavnem razvršča storitve v 4 kategorije, med katere sodijo:

- **računovodske storitve:** so prva, glavna in najpogostejša kategorija storitev, med katere sodijo: knjiženje poslovnih dogodkov, vodenje glavne knjige s saldakonti in pomožne knjige (zajema usklajevanje fakturne knjige, finančne knjige in blagovnega knjigovodstva), usklajevanje in navzkrižno preverjanje stanja glavne in pomožne knjige, obračunavanje dohodkov iz delovnega razmerja in dohodkov na podlagi drugih delovnih razmerij, določenih po ZDoh-2a, izvajanje plačilnega prometa, tedensko, mesečno ali polletno spremljanje poslovanja in priprava medletne bilance, izdelava temeljnih

² Računovodski informacijski sistem je sistem, znotraj katerega so zajete vse štiri računovodske funkcije: knjigovodenje, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje in analiziranje.

računovodskih izkazov (glavne so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala), obračun davka na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV) in davka na dohodek pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO), arhiviranje dokumentacije;

- **davčno svetovanje:** glavni namen davčnega svetovanja je zagotavljati svojim naročnikom pravočasno in kvalitetno pomoč ob podpori davčnega svetovalca oziroma davčnega praktika in prihranitev časa ter nepotrebno izgubljenega denarja. Obsega: svetovanje pri obračunavanju DDPO-ja, zastopanje v davčnih postopkih, udeležbo na sestankih finančnega urada, preventivne davčne preglede, posvetovanja o davčnih vidikih načrtovanih transakcij, priprave elaboratov za transferne cene, storitve izdelave primerjalne analize (benchmarking analize), davčno načrtovanje na različnih področjih (odvisno od specializiranosti in usposobljenosti davčnih svetovalcev), preverjanje izračunov po davčnih odločbah, pomoč pri pripravi davčnih napovedi in obračunov, svetovanje pri mednarodnih poslih, sodelovanje s tujimi institucijami (bankami, finančnimi uradi ...), urejanje statusa davčnega rezidentstva, reševanje tekočih davčnih dilem, pomoč pri statusnem preoblikovanju subjektov, izobraževanje zaposlenih v podjetjih o davčnih pravilih, novostih (Simič & partnerji, 2020);
- **poslovno in finančno svetovanje:** zajema pomoč pri pripravi dokumentacije za pridobitev bančnega kredita, svetovanje pri vlaganju v vrednostne papirje, na domačem ali tujem trgu, pripravo asignacijskih pogodb, kompenzacij in pobotov, svetovanje o možni optimizaciji poslovanja in izboljšavi poslovnega položaja;
- **elektronsko računovodstvo:** elektronsko računovodsko je vedno bolj prisotno v sodobnem računovodstvu, ki zagotavlja napredne IT-rešitve. Računovodski servisi ponujajo svojim naročnikom dostop do celotnih poročil o samem poslovanju poslovnega subjekta preko različnih digitalnih naprav 24 ur na dan, vse dni v letu (Unija, računovodska hiša, 2020).

1.2 Statistika pravnoorganizacijskih oblik računovodskih servisov

Na podlagi analize podatkov iz spletne strani AJ PES, ki vodi evidenco aktivnih in neaktivnih poslovnih subjektov ter nameravane firme, sem pridobil podatke, da je bilo na dan 17. 12. 2020 aktivnih 4.590 poslovnih subjektov in 3.456 izbrisanih poslovnih subjektov iz poslovnega registra, ki so bili registrirani za opravljanje dejavnosti pod šifro SKD 69.200 (AJ PES, 2020). Na podlagi zbranih podatkov lahko rečemo, da nam slovenski trg ponuja širok nabor ponudnikov računovodskih storitev, vendar je ta številka nekoliko manjša kot v letu 2018. Namreč na podlagi pridobljenih podatkov na dan 10. 3. 2018 je bilo v Sloveniji registriranih 4.729 poslovnih subjektov za opravljanje tovrstne dejavnosti (Kudić & Suhadolnik, 2018, str. 22). Tabela 1 prikazuje strukturo aktivnih in neaktivnih poslovnih subjektov, ki opravljajo računovodske dejavnosti po vrsti pravnoorganizacijske oblike. Kot lahko razberemo iz tabele, se najpogosteje odločijo za opravljanje računovodske dejavnosti v okviru s. p. ali d. o. o.

Tabela 1: Struktura aktivnih in neaktivnih poslovnih subjektov po SKD 69.200 glede na pravnoorganizacijsko obliko

Pravno-organizacijska oblika	s. p.	d. o. o.	k. d.	d. d.	d. n. o.	Javni zavod	Ostalo	Skupaj
Število aktivnih enot na dan 17. 12. 2020	2.471	2.053	18	2	36	3	7	4.590
Število izbrisanih enot na dan 17. 12. 2020	2.832	512	32	2	73	0	5	3.456
Skupaj	5.303	2.565	50	4	109	3	12	8.046

Prيرهeno po AJ PES (2020).

2 RAČUNOVODSKI INFORMACIJSKI SISTEM IN POLITIKE RAČUNOVODENJA

Bergant (2010) pravi, da je temeljni cilj računovodskega sistema v oblikovanju računovodskih informacij za podporo odločanja zunanjih in notranjih uporabnikov. Sistem zajema funkcije prepoznave, preračunavanja, razvrščanja, knjiženja, analiziranja, povzema poslovne dogodke in o njih poroča. Predstavlja osrednji del informacijskega sistema organizacije, v katerem ima glavno funkcijo računovodski sistem, ki zajema v sklopu svojih štirih funkcij vse zgoraj naštete procese, ki so sestavni del informacijskega sistema vsake organizacije.

Poslovanje družbe ni odvisno samo od sprotnih poslovnih odločitev, ampak tudi, kako se družba odziva na okolje, v katerem posluje, in kako se prilagaja zunanjim spremembam. Tukaj govorimo predvsem o pravočasnem reorganiziranju in odzivu družbe razmeram na trgu, in sicer da vodstvo družbe pravočasno zazna in se izogne neugodnim razmeram. Za družbo je bistveno, da posluje čim bolj uspešno, zavzame čim večji tržni delež na gospodarskem področju z namenom ustvarjanja dobička in zagotovitvijo po obstoju ter nadaljnjemu razvoju.

Za uresničevanje ciljev organizacije je najpomembnejša organizacijska urejenost družbe, znotraj katere ima ključno vlogo poslovni sistem. V sklopu poslovnega sistema gospodarske družbe, ki je razdeljen na več podsistemov, je tudi informacijski podsistem, računovodstvo. V praksi ga največkrat poimenujemo računovodski informacijski sistem. Skupno jim je, da jih organizirajo in vodijo zaposleni v družbi oziroma zunanji izvajalci (računovodske storitve za mikro in majhna podjetja opravljajo računovodski servisi). Računovodstvo torej v sklopu svojih štirih funkcij spremlja in proučuje poslovne procese, ki se odvijajo v poslovnem sistemu. Beleži, spremlja poslovanje družbe in ugotavlja rezultate njegovega poslovanja. Med funkcije računovodstva je tako zajeto knjigovodenje, računovodsko predračunavanje, računovodsko analiziranje in planiranje (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 7–9).

Računovodstvo igra ključno vlogo pri naravnosti vodstva družbe k strateškemu razmišljanju. Priskrbi jim informacije, ki temeljijo na napovedih in predvidevanjih o morebitnih prihodnjih gospodarskih spremembah, na katere morajo pravočasno odreagirati. S tem se izognejo morebitnim neugodnim posledicam, negativnim vplivom na poslovanje družbe, če vodstvo ne bi bilo pravočasno in ustrezno pripravljeno.

Internim uporabnikom, ki so v našem primeru lastniki, poslovodstvo in zaposleni znotraj organizacije, predstavljajo računovodske informacije osnovo za sprejemanje kratkoročnih in dolgoročnih strategij o nadaljnjem poslovanju poslovnega subjekta. So najzahtevnejši oziroma najkompleksnejši uporabniki, za katere računovodja pripravlja računovodska in finančna poročila ter informacije, ki se morajo prilagajati potrebam in zahtevam poslovodstva ter jim zagotoviti popolne in vsebinsko dovršene informacije. V kolikor informacije v računovodskem poročilu ne bodo temeljile na resničnih ali celo na pomanjkljivih podatkih lahko vodijo do napačno sprejetih odločitev zato morajo posredovane informacije temeljiti zgolj na resničnih podatkih, morajo biti pripravljena v skladu z standardi in predpisi, podatke pripravi za to ustrezno usposobljena oseba in jih pravočasno posreduje.

V skladu z 10. členom ZGD-1 se za poslovodstvo štejejo organi ali osebe, ki so na podlagi tega zakona ali po aktih družbe pooblašteni, da vodijo posle. Za poslovodstvo se pri družbi z omejeno odgovornostjo štejejo družbeniki in ob prenosu upravičenja za vodenje tretje osebe, pri komanditni družbi komplementarji³ in ob prenosu upravičenja za vodenje tretje osebe, pri delniški družbi uprava ali upravni odbor in pri družbi z omejeno odgovornostjo en ali več poslovodij.

Hočevar, Igličar in Zaman (2013, str. 31) pravijo, da morajo kakovostne značilnosti informacij celotnega računovodstva in računovodskih izkazov temeljiti na naslednjih značilnostih:

- so razumljive vsem uporabnikom (postavke na računovodskih izkazih so razumljive vsem in vsebujejo dodatna pojasnila);
- ustrezne (pomeni, da morajo biti postavke v računovodskih izkazih zaželeno, potrebne in koristne lastnosti za uporabnike);
- so zanesljive (so brez pomembnih napak in nepristranske) in
- primerljive (uporabnost enotnih metod sestave računovodskih izkazom za lažjo primerljivost računovodskih postavk za več let skupaj za enako podjetje ali posameznih postavk izkazov za različna podjetja).

Kot sem že omenil, so natančnost, verodostojnost in pravočasnost računovodskih informacij, ki jih pripravi računovodja, ključno za pravočasne in uspešne odločitve poslovodstva družbe v času gospodarske rasti ter še bolj pomembna v času gospodarske krize. Denimo zdaj, ko

³ Komplementar je družbenik v komanditni družbi, ki za obveznosti družbe odgovarja z celotnim svojim premoženjem in hkrati odgovarja ter vodi poslovanje gospodarske družbe (1. odstavek 135. člen ZGD-1).

smo se znašli v tako imenovani zdravstveni krizi, ko številna podjetja izvajajo svoje storitve zelo okrnjeno ali svojih storitev ne smejo izvajati in se soočajo z veliko finančno krizo.

Računovodske informacije se v organizaciji oblikujejo na podlagi zbranih ekonomskih podatkov, ki se v sklopu operacij računovodskih aktivnosti preoblikujejo v računovodske informacije, namenjene internim uporabnikom za sprejemanje nadaljnjih poslovnih odločitev. Slika 1 prikazuje obdelovanje ekonomskih podatkov v procesu operacije računovodske aktivnosti, v katerem so zajete tudi vse štiri računovodske funkcije.

Slika 1: Operacije računovodske aktivnosti



Prirejeno po Štrucl (2016).

2.1 Pomen računovodskega informacijskega sistema v podjetju

Računovodski informacijski sistemi nam omogočajo oblikovanje računovodskih informacij, ki zajemajo funkcije združevanja računovodsko-finančne, poslovne in menedžerske funkcije podjetja in nam omogoča pregled celotnega dogajanja v podjetju (Štrucl, 2016). Gre za preoblikovanje ekonomskih podatkov, ki se zbirajo in obdelujejo v procesu računovodskih aktivnosti in so relevantne za pripravo računovodskih informacij za uporabnike. Med funkcije preoblikovanja podatkov Štrucl (2016, str. 4–5) uvršča zbiranje, obdelavo, kontrolo in menedžment podatkov ter pridobivanje informacij. V fazi zbiranja podatkov gre predvsem za preverjanje, ali so podatki, ki smo jih pridobili, dovolj natančni in popolni. Nato se podatke pošlje naprej v fazo obdelave podatkov, kjer se podatke sortira, združuje ipd. V fazi analize podatkov preverjamo točnost, popolnost in pravilnost predhodnih procesov obdelave podatkov. Menedžment podatkov zagotovi, da bodo podatki ustrezno shranjeni in varni v podatkovnih bazah ter v prihodnosti omogočen morebitni vpogled v shranjene, že obdelane podatke. Zadnja faza, faza poročanja podatkov zajema poročanje in posredovanje pridobljenih podatkov ciljnim uporabnikom.

Wilkinson in Cerullo (1997, str. 9–10) pravita, da imajo računovodski informacijski sistemi naslednje tri naloge:

- zagotavljajo popolno podporo dnevnim računovodskim operacijam;
- podporo pri odločanju internih uporabnikov in
- podporo pri izpolnjevanju obveznosti do zunanjih uporabnikov.

Kot sem že v uvodu omenil računovodski informacijski sistem zajema 4 funkcije, in sicer:

- knjigovodenje;
- računovodsko predračunavanje;
- računovodsko nadziranje in
- računovodsko analiziranje.

Knjigovodenje je proces zbiranja in obdelovanja preteklih podatkov, ki so posledica dejavnosti družbe. Vsebinsko gre za evidentiranje poslovnih dogodkov in ne obsega nobenih operativnih in statističnih evidenc.

Računovodsko predračunavanje obravnava podatke o prihodnosti, kjer gre za proces predvidevanj procesov in stanj. Gre za proces obdelovanja v denarni in nedenarni merski enoti izraženih podatkov o načrtovanih gospodarskih kategorijah poslovnih procesov in stanj. Usmerjeno je k sestavljanju računovodskih predračunov, podatkov o načrtovanih sredstvih, obveznostih do njihovih virov, prihodkih, odhodkih, stroških ter prejemkih in izdatkih. Rezultati preračunavanj predstavljajo podlago za poslovodsko odločanje in usklajevanje poslovanja podjetja (SIR, 2016, str. 25).

Računovodsko nadziranje obsega proces presojanja pravilnosti in odpravo nepravilnosti pri računovodskih podatkih, ki se pojavijo pri knjigovodenju, računovodskem predračunavanju in analiziranju. S tem se povečujeta natančnost in zanesljivost računovodskih informacij za uporabnike (SIR, 2016, str. 35).

Računovodsko analiziranje obsega procese analize kakovosti računovodskih podatkov. Povezano je s sestavljanjem računovodskih poročil o načrtovanju in uresničevanju poslovnih procesov ter stanj znotraj podjetja. Na podlagi računovodskega analiziranja se ugotavlja uspešnost izpeljanih procesov, pojasnjujejo stanja in dosežki pri delovanju in omogoča ter prepoznava morebitna odstopanja pri procesih, na podlagi katerih se omogoči izboljšanje procesov ter stanj (SIR, 2016, str. 41).

Podpora računovodskemu informacijskemu sistemu in ostalim informacijskim sistemom znotraj podjetja omogoča celovita programska rešitev ERP (angl. Enterprise resource planning, v nadaljevanju ERP). ERP je računalniški program oziroma sistem za podporo informacijskih sistemov znotraj podjetja, ki jih tvorijo različni moduli in aplikacije ter so oblikovani z namenom združevanja vseh funkcij v podjetju. Sistem združuje celotne funkcije podjetja tako, da imajo menedžerji oziroma vodstvo podjetja v vsakem trenutku omogočen

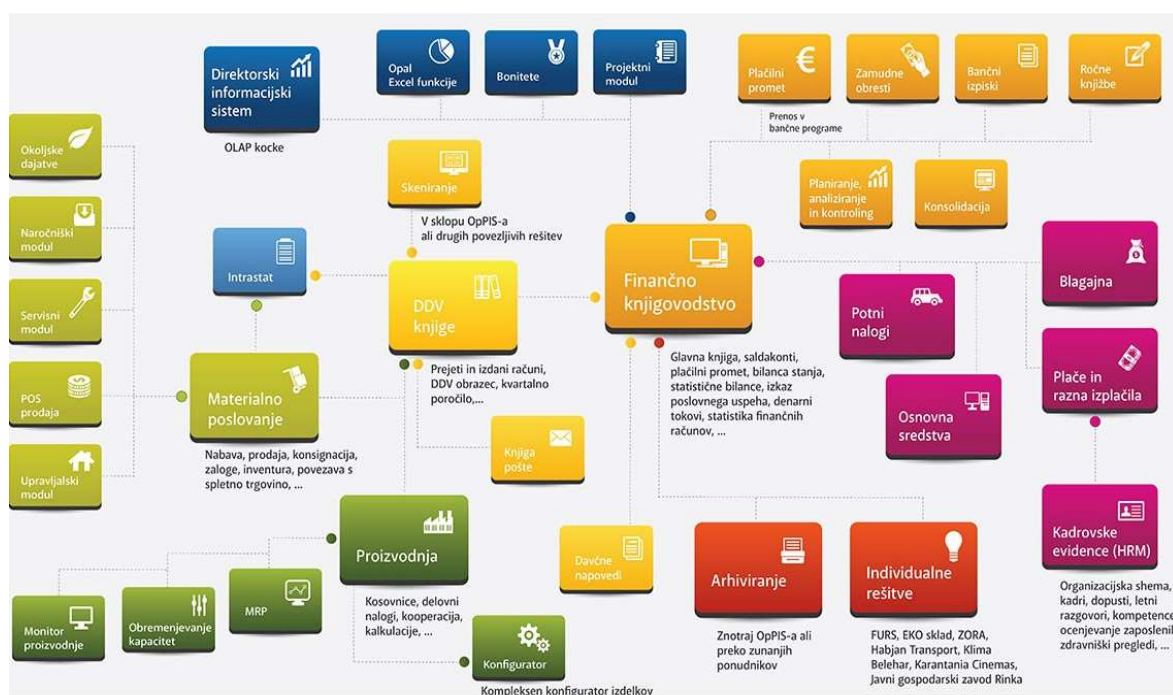
celotni pregled nad dogajanjem celotnih procesov. Cilj sistema ERP je obdelati in zagotoviti čim večje število podatkov o delovanju organizacije zato, da se zagotovi ustrezno število virov, vključno s finančnimi viri, človeškimi viri, materiali, stroji itd. za nemoteno in uspešno delovanje podjetja.

Na trgu se srečamo s številnimi ponudniki različnih modelov poslovno informacijskega sistema, od čisto preprostih do zahtevnejših, ki nam pomagajo standardizirati procese znotraj organizacije. Podjetja se nato glede na vrsto in obseg poslovanja ter posvetom računovodje odločijo za najprimernejšo izbiro ERP-sistema. Računovodski servisi najpogosteje uporabijo naslednje ERP:

- Pantheon: Pantheon Accounting, namenjen za računovodje v računovodskih servisih in Pantheon Enterprise za računovodstvo v podjetju;
- Dynamics NAV – Navision: zajema module finančnega poslovanja, prodaje in trženja, nabave, skladiščenja, proizvodnje, servisa, vodenja projektov, obračunavanja plač in kadrovske podatke;
- Vasco: za računovodske servise je relevanten finančno računovodski podsistem, znotraj katerega nam ponuja program za vodenje knjige prejetih faktur, glavno knjigo, blagajno, knjigovodstvo, vodenje evidenc in obračunavanje potnih nalogov, vnos in evidenco osnovnih sredstev, vodenje materialnega knjigovodstva, evidenco računovodskega dela in ostale programe;
- Saop: ponuja tri programske sisteme, in sicer iCenter ERP za srednje veliko in veliko podjetje ter javne zavode, spletni računovodski program minimax, relevanten predvsem za računovodske servise, za vodenje poslovanja mikro in malih podjetij in iCenter eRegistrar, ki ponuja rešitve na področju dokumentarnega sistema, arhiviranja dokumentov in izdajo e-računov;
- OpPis.

Odločil sem se, da Vam podrobneje na podlagi programske sheme, prikazane pod sliko 2, opišem poslovni informacijski sistem OpPis, ki je namenjen malim, mikro, srednjim in velikim gospodarskim družbam. Praktično lahko ga uporabljajo vsi računovodski servisi, tudi tisti, ki opravljajo računovodske storitve za večja proizvodna podjetja. Ponuja nam celovite rešitve za proizvodna, trgovska, gradbena, storitvena podjetja (rešitve tudi za podjetja, ki izvajajo v večji meri projektne storitve). V sklopu enega programa ponuja celovite rešitve na področju računovodstva za pripravo davčne napovedi, vnos in vodenje evidenc osnovnih sredstev, glavno knjigo (s saldakonti kupcev, dobaviteljev, zbiranje knjižb iz ostalih programskih modulov blagovnega knjigovodstva in gotovinske prodaje), knjigo pošte, dokumentarnega sistema (v času digitalizacije zelo pomemben modul, saj podpira brezpapirno pisarno), bonitete, obračun zamudnih obresti (s poljubno obrestno mero za izbran časovni okvir) in DDV-knjige.

Slika 2: Programska shema ERP OpPis



Vir: Opal informatika (brez datuma).

2.2 Vpliv ERP-ja na operacijske procese računovodje

Znotraj sistema ERP se računovodski modul vedno šteje za najpomembnejšega zato, ker zagotavlja potrebne informacije internim uporabnikom, menedžerjem podjetja o terjatvah in obveznostih podjetja, upravljanju denarnih sredstev, planiranju denarnega toka, nadzorovanju stroškov in pripravi proračuna za prihajajoče poslovno leto. Sistem omogoča pravočasno pripravljene računovodske informacije, omogoča hiter in celovit vpogled v vsa računovodska poročila ter informacije na vseh ravneh, vsem zaposlenim znotraj organizacije, na katere se informacija nanaša. To pomeni, da se na podlagi sistema ERP razširi pojem internih uporabnikov, med katere se zdaj štejejo tudi izvajalci posameznih nalog znotraj organizacije, ki sprejemajo in odločajo o podrobnostih izvajanja posameznih procesov zaposlenim v podjetju (v oddelku proizvodnje, trgovine, skladišča, kadrovanja, nabave itd.) in lastnikom, ki niso člani nadzornega sveta v kapitalski družbi, ampak imajo pravico do tvornega upravljanja.

Z vidika optimizacije časovnih procesov je uvedba sistema ERP na računovodje v računovodskih servisih, ki so že tako zelo preobremenjeni, ker vodijo računovodstvo večjemu številu podjetij, vplivala zelo pozitivno. Z uvedbo sistema se na strani računovodje izboljša kakovost poročil, fleksibilnost pri poročanju, izboljša se odločanje na strani posloводства zaradi hitrejše dostopnosti do informacij, zmanjša se časovna preobremenjenost računovodje (računovodja lahko zdaj svoj čas usmeri v svetovanje in podporo vodstvu podjetja pri sprejemanju ključnih strateških odločitev poslovanja), zmanjša

se število oseb, zaposlenih v oddelku računovodstva (če ima podjetje znotraj organizacije oddelk računovodstva) in zmanjša čas za obračunavanje plač (kadrovski podatki se zdaj vnašajo direktno v sistem) (Štrucl, 2016, str. 14)

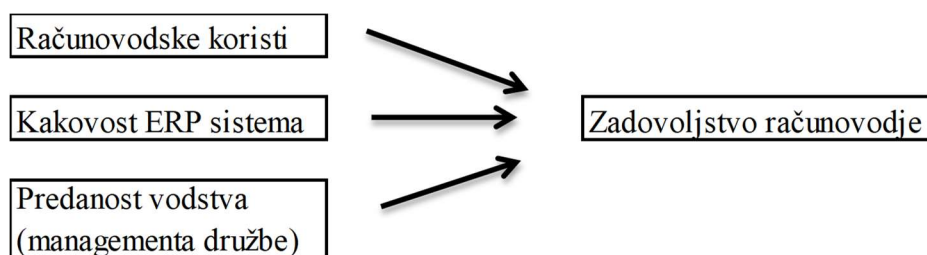
Pred uvedbo programa so računovodje pripravljali poročila na mesečni ravni, na podlagi katerih je poslovodstvo analiziralo odstopanja in uspešnosti posameznega oddelka ali procesa v podjetju. Zdaj so s pomočjo programa poslovodstvu in ostalim pomembnim členom organizacije informacije dostopne neposredno iz sistema na dnevni ravni, kar omogoča hitro in pospešeno odkrivanje ter odpravo težav posameznih procesov. Na primer: omogoča ažurno spremljanje nabave in prodaje blaga, količinsko in vrednostno spremljanje zalog, hitro in učinkovito izvajanje, planiranje proizvodnih procesov, zasedenost kapacitet oziroma zmogljivosti procesa (omogoča pravočasno odkrivanje in odpravo ozkega grla) in ostale rešitve na področju proizvodnje, trgovine, storitev, kontrolinga, vodenje kadrovskih evidenc (za oddelk zaposlovanja angl. Human Resource Management) ter projektov.

Z uvedbo programa se tudi klasična vloga računovodje spreminja v sodobno vlogo svetovanja in podpora vsem zaposlenim v organizaciji.

Edini problem nastane pri branju podatkov, ki jih v obliki poročil kreira sistem sam. Poročila namreč temeljijo na računovodskih podatkih in jih razumejo v večji meri le računovodje. Ker niso vsi zaposleni ustrezno usposobljeni za samostojno uporabo računovodskih informacij, ki jih pripravi sistem, potrebujejo dodatna pojasnila računovodij glede branja podatkov iz računovodsko-finančnih poročil. Zato se je z uvedbo programa dodatno podkrepila svetovalna vloga računovodje.

Nguyen, Nguyen in Vu (2020, str. 2–5) so v raziskovalni študiji predstavili, kakšen učinek imajo računovodske koristi, kakovost sistema ERP in predanost upravljanja organizacije na zadovoljstvo računovodje.

Slika 3: Dejavniki vpliva na zadovoljstvo računovodje



Prيرهjeno po Nguyen, Nguyen & Vu (2020).

V preteklosti je le nekaj avtorjev na podlagi študij ugotavljalo povezanost zadovoljstva računovodje v računovodskih oddelkih v kontekstu sistema ERP. Zato njihova raziskava temelji na zadovoljstvu računovodij, ki imajo pomembno vlogo pri delovanju sistemov ERP za zagotovitev pravočasnih in prilagodljivih računovodskih informacij za odločanje.

Povezanost treh dejavnikov so izvedli na podlagi modela strukturnih enačb (angl. Structural Equation Modeling) in ugotovili, da je 41,8 odstotka sprememb zadovoljstva računovodij mogoče pojasniti s spremembami treh dejavnikov, prikazanih na sliki 3.

Podatki, uporabljeni v raziskovalni študiji, vključujejo podatke, pridobljene od računovodij in vodij računovodstva (angl. Chief Accountant), ki uporabljajo sistem ERP vsaj 1 leto in so zaposleni v vietnamskih gradbenih podjetjih, ki so implementirala sistem ERP ter ga uporabljajo že vsaj 2 leti.

V študiji so na podlagi empiričnega testa ugotovili, da imajo računovodske koristi največji vpliv na zadovoljstvo računovodje, ki so posledica uvedbe sistema ERP. Računovodske koristi so eden od najpomembnejših dejavnikov, ki posledično ustvarjajo zadovoljstvo vseh uporabnikov sistema ERP. Največji prispevek računovodske koristi se pokaže takrat, ko korist olajša in nudi popolno podporo računovodji pri izpolnjevanju finančnih dejavnosti poročanja. Pretekle študije so razdelile računovodske koristi na pet razsežnosti, in sicer na IT računovodsko korist, operativno računovodsko korist (deli se na dva dela, na časovni prihranek računovodje pri pripravi poročil in stroške), organizacijske računovodske koristi in vodstvene računovodske koristi. Skozi študijo so tako potrdili tri od petih hipotez, ki pomembno vplivajo na zadovoljstvo računovodje, in sicer (Nguyen, Nguyen & Vu, 2020, str. 6–8):

- računovodske koristi vplivajo na zadovoljstvo računovodje;
- kakovost programskega sistema ERP in
- predanost vodstva pri implementaciji sistema ERP.

Weli (2018, str. 28–33) je prav tako v študiji o zadovoljstvu računovodstva v povezavi z uporabo sistema ERP v 43 indonezijskih podjetjih potrdila dejavnike vpliva na zadovoljstvo računovodje, ki so jih potrdili na podlagi izvedene empirične analize avtorji Nguyen, Nguyen in Vu (2020) v prejšnji študiji, vendar na vietnamskih podjetjih. Rezultati njene študije so pokazale, da so najvišje koristi računovodij (anketirancev) v sposobnosti sistema ERP za integracijo računovodske aplikacije in postopek dostave informacij. Ponuja boljše rešitve pri obdelavi transakcij in izpolnjevanju računovodskih obveznosti na dnevni, mesečni ali letni ravni ter pripravi računovodskih informacij za poslovodstvo podjetja.

2.3 Oblikovanje računovodskih informacij za interno odločanje

Prijatelj (2005, str. 10) pravi, da se računovodske informacije za interno odločanje oblikujejo glede na časovni okvir sprejemanja poslovnih odločitev pri poslovanju podjetja. Poslovne odločitve je razdelil na dve vrsti, in sicer na strateške, ki so usmerjene v dolgoročno in srednjeročno prihodnost, na taktične, ki so kratkoročne in vplivajo na poslovanje podjetja v okviru enega leta, ter na operativne usmerjene na čas, krajši od enega leta. Računovodske informacije se oblikujejo v sklopu funkcij posameznih vrst računovodstva, ki jih bom podrobneje opisal v podpoglavju 2.3.1. in so problemsko ter namensko usmerjene k točno

določenemu uporabniku (v našem primeru poslovodstvu podjetja), ki mu koristijo za sprejemanje nadaljnjih odločitev.

Informacije je nemogoče oblikovati vnaprej zaradi spreminjajočih se problemov, sprememb in vplivov zunanjega okolja. Oblikovanje informacij sproži val problemov z namenom iskanja rešitev in morajo biti pravočasne, saj prepozno posredovane informacije izgubijo svojo uporabno vrednost. Do učinkovitega reševanja problemov vodi le stalno in sistematično nadziranje ter proučevanje poslovanja podjetja. Predstavljajo nujni pogoj za uspešno odločanje, iskanje rešitev za nastali problem, sprožajo aktivnosti, omogočajo podjetju prilagajanje na trenutno stanje okolja na osnovi izvedbe in nadziranja poslovanja (Priatelj, 2005, str. 24).

2.3.1 Oblikovanje računovodskih informacij glede na vrsto računovodstva

Hočevar, Igličar in Zaman (2013, str. 22) delijo računovodstvo na tri vrste in sicer na:

- finančno računovodstvo;
- stroškovno računovodstvo in
- poslovodno računovodstvo.

Finančno računovodstvo opravlja funkcije spremljanja in proučevanja zbranih podatkov o sredstvih in obveznostih do virov sredstev, dobičkonosnosti oziroma poslovnem izidu družbe ter jih posreduje zunanjim uporabnikom. V sklopu finančnega računovodska se sestavljajo vsi računovodski izkazi (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala), na podlagi katerih nam je omogočeno spoznati vrednostni način prihodnjega, sedanjega in preteklega poslovanja poslovnega subjekta. V glavnem izdeluje računovodska poročila, namenjena zunanjim uporabnikom, in so z vidika internih uporabnikov podatki, zajeti v finančnem računovodstvu, relevantni zgolj za ugotavljanje likvidnosti družbe.

Stroškovno računovodstvo je bolj analitične narave, ker spremlja in proučuje podatke, pridobljene na podlagi poslovanja družbe. Proučuje prvine poslovnega procesa, stroškovno učinkovitost posameznega obrata, produkta, storitev, stroške delovne sile in stroške amortizacije. Vedno išče rešitev za optimizacijo stroškov in izpopolnjenosti razpoložljivih delovnih kapacitet oziroma resursov družbe z namenom izboljšati rezultate procesa oziroma obrata.

Poslovodno računovodstvo zagotavlja poslovodstvu informacije za oblikovanje politik in pomagajo pri dnevnem delovanju podjetja. Zbira informacije iz finančnega in stroškovnega računovodstva ter je zato najbolj relevantno za interne uporabnike. Hočevar, Igličar in Zaman (2007, str. 24–25) pravijo, da je glavni namen poslovodnega računovodstva zagotavljanje ustreznih podatkov oziroma informacij o fiksnih in variabilnih stroških, povezanih s poslovanjem družbe v določenem časovnem obdobju ali poslovnem letu, z

namenom učinkovitejšega in uspešnejšega poslovanja. Tako poslovodno računovodsko prouči vse zbrane podatke v finančnem in stroškovnem delu računovodstva ter jih preoblikuje za namene načrtovanja, organiziranja, vodenja in nadziranja poslovanja s strani poslovodstva, družbenikov ali lastnikov družbe, pooblaščenih oseb za upravljanje družbe.

Prijatelj (2005, str. 20) opredeljuje poslovodno računovodstvo kot vrsto, ki se ukvarja z načini ugotavljanja, koliko kaj stane, priskrbi potrebne informacije, na podlagi katerih je možno oceniti vse možne scenarije prihodnjega delovanja, in zagotavlja sistem, ki ga poslovodstvo podjetja uporablja za načrtovanje in nadzor.

Certo (1980, str. 10) navaja štiri funkcije poslovodstva na področju poslovođenja, in sicer:

- planiranje: se nanaša na sistematično, zavestno in smotno razmišljanje o prihodnosti podjetja; usmerjeno v uresničevanje zastavljenih ciljev, planiranje potrebnih resursov in vložkov za nemoteno delovanje procesa pri uresničevanju ciljev. Na podlagi analize poslovanja, napovedi, ciljev in odločitev poslovodstva se izvaja proces planiranja (Prijatelj, 2005, str. 10);
- organiziranje: v sklopu te funkcije se določajo delovne naloge po posameznih oddelkih vsem zaposlenim znotraj podjetja za doseg zastavljenih ciljev v procesu planiranja. Za uspešno doseganje načrtov mora poslovodstvo poskrbeti za uspešno organiziranje, kar pomeni, da mora manjša enota (oddelek) prispevati k uspehu večje enote (podjetja kot celote) (Prijatelj, 2005, str. 10);
- motiviranje: poslovodstvo podjetja poskuša z denarno in nedenarno stimulacijo nagrajevanja prispevati k uspešni izvedbi dodeljenih nalog vseh zaposlenih znotraj oddelkov. Gre za čisto preprosto motiviranje in zadovoljevanje potreb zaposlenih, ki vodijo do večje uspešnosti izvedbe celotnih procesov (Rozman, Kovač & Koletnik, 1993, str. 236);
- nadziranje: z nadziranjem se ugotavljajo morebitna odstopanja, kakovost dela, merjenje in ocenjevanje delovanja ter izvedb morebitnih ukrepov za zagotovitev uresničevanja zastavljenih ciljev (Prijatelj, 2005, str. 11).

Del poslovodnega računovodstva je tudi strateško računovodsko (angl. Strategic management accounting). Razlika med poslovodnim in strateškim računovodstvom je ta, da je poslovodno usmerjeno v pretežni meri na bolj operativne odločitve, strateško računovodsko pa na strateške odločitve. Njegova naloga je zbiranje informacij, oblikovanje in sporočanje teh poslovodstvu družbe za sprejemanje strateških odločitev. V sklopu strateškega računovodstva se postavlja vprašanje koristnosti posameznega obrata, proizvoda oziroma storitve, usmerjeno v zunanje okolje (zaznavanje priložnosti in nevarnosti zunanjega okolja) in značilnosti družbe (proučevanje prednosti in slabosti glede na konkurente). Vprašanja so v pretežni meri naslovljena na zunanje okolje in na dolgoročne odločitve, ki bodo vplivale na uspešnost prihodnega poslovanja družbe. Vsebinsko strateškega računovodstva lahko opredelimo z uporabo računovodskih tehnik, ki so strateško orientirane

ob pomoči računovodje v samem procesu izvajanja posamezne tehnike. Naloge strateškega računovodstva so naslednje (Čadež, 2005, str. 52):

- strateško obvladovanje stroškov: v sklopu te tehnike se zbirajo informacije za ugotavljanje in obvladovanje stroškov z različnimi metodami⁴;
- planiranje in kontrola: izvedba benchmarking analize, integrirano merjenje uspešnosti, spremljanje strateških negotovosti zunanjega okolja;
- ovrednotenje odločitev: ovrednotenje investicijskih odločitev s pomočjo finančnih kazalnikov, strateških odločitev ob upoštevanju strateških dejavnikov, cenovnih odločitev, naložb v tuje blagovne znamke;
- računovodstvo kupcev: statistična analiza dobičkonosnosti ciljnih kupcev, življenjske dobičkonosnosti kupcev, vrednotenje kupcev kot neopredmeteno nedenarno sredstvo;
- računovodstvo konkurentov: ocenjevanje stroškov konkurenčnega podjetja, konkurenčnega položaja in ocenjevanje konkurenčnih podjetij na podlagi javno dostopnih računovodskih izkazov.

2.3.2 7 razlogov, zakaj je računovodja pomemben člen vsakega uspešnega podjetja

Veliko ljudi, ki vodijo svoja mala podjetja, velikokrat meni, da ne potrebujejo pomoči računovodje. Da je računovodski strošek čisto nepomemben odhodek, ki se mu lahko preprosto izognejo tako, da najamejo nizkocenovni računovodski servis, ki bo za njih opravljal zgolj le najnujnejše zakonske obveze ali pa bodo sami vodili računovodske knjige.

Posledice se kažejo v tem, da 80 odstotkov na novoustanovljenih poslovnih subjektov propade v enem letu ali dveh. Razlog za to je slabo finančno poslovanje. To je prvi razlog, zakaj je treba za uspešnim poslovnim načrtom oziroma uspešnim podjetnikom stati računovodja, ki je hkrati tudi vaš finančni svetovalec in predstavlja ključni sestavni del vsake nove poslovne poti, kar je še posebej pomembno pri manjših ali na novoustanovljenih podjetjih. Visoko usposobljen računovodja ti vedno ponudi široko paleto storitev z dodano vrednostjo, ki vsakemu poslovnemu subjektu pomaga pri upoštevanju najnovejših predpisov, zmanjša tveganje, obvladuje rast podjetja in načrtuje za prihodnost (Executive Public Accountants, 2020).

Vsak poslovni subjekt, ki opravlja določeno dejavnost, bo imel v vsakem koraku svojega poslovanja koristi od računovodje. V nadaljevanju izpostavljam 7 glavnih razlogov, zakaj je pomembno zaposliti računovodjo ali računovodski servis, da vodi vaše finance (Rehman, 2020).

1. **Poskrbi, da poslovni subjekt opravlja dejavnost po črti zakona (angl. keep you run your business according to your law obligations):** pomaga pri izpolnitvi vseh

⁴ Metode obvladovanja stroškov, ki jih zasledimo v literaturi, so: metoda ciljnih stroškov, ugotavljanje stroškov po posameznih vrednostih v posamezni fazi proizvoda, ugotavljanje stroškov v verigi vrednosti, ugotavljanje stroškov po posameznih značilnostih proizvoda in ugotavljanje stroškov kakovosti (Čadež, 2006, str. 22–36).

zakonskih obveznosti in predpisov, pravočasno izpolnjenih davčnih obveznosti, pozna vsa zakonska področja, ki zadevajo poslovanje poslovnega subjekta (ZGD-1, davek na dodano vrednost, davčni postopki, ZDoh-2a in ostalih zakonodaj).

2. **Optimizira davčne obveznosti (angl. ensure you to pay the right amount of taxes):** poskrbi, da plačate le toliko davka, kot ga morate, pomaga pri izpolnitvi zahtevka za povračilo davka (plačanega v tujini ali preveč plačanega v domači državi poslovanja) in predstavi najnovejša orodja ter davčne postopke, s katerimi prihranite čas in hkrati denar.
3. **Pomaga pri izboljšanju denarnega toka (angl. improve your Cash Flow):** za nemoteno poslovanje poslovnega subjekta je ključno, da imamo nadzor nad denarnim tokom, saj brez tega ne bomo zmožni sprejemati kritičnih odločitev za vodenje in rast podjetja. Upravljanje denarnega toka ima zelo velik pomen za poslovanje. Tudi če ima podjetje zelo dobičkonosen posel, bo brez zadostnih denarnih sredstev v določenem trenutku propadlo. Zato dober računovodja vedno skrbi, da je poslovni subjekt v vsakem trenutku plačilno sposoben, to pa zagotovi z ustreznim upravljanjem denarnih sredstev in dobro politiko kreditiranja.
4. **Pomaga pri upravljanju trajnostnega razvoja in planiranju za prihodnost (angl. help you to manage Growth sustainably and planning about your future strategy's):** računovodja v tej fazi pomaga poslovoilstvu pri nadzorovanju in analiziranju uspešnosti poslovnih procesov s ponujenimi rešitvami, priporočili o izboljšavah in predstavi orodja, s pomočjo katerih lahko prihranite denar in čas. Tako omogoča, da v času rasti podjetja usmerite ves svoj čas opravljanju dnevni operacij in sklepanju novih poslov. Ostala bremena, ki zadevajo vodenje financ, izpolnjevanju davčnih obveznosti in računovodskih opravil prevzame v celoti računovodja.
5. **Zagotavlja dragocene poslovne nasvete (angl. provide valuable business advice):** njihovo bogato znanje, ki so ga pridobili skozi vodenje številnih podjetij in imeli priložnost soočiti se z različnimi poslovnimi scenariji, ima računovodja moč prepoznati in opozoriti na določena tveganja ali morebitne priložnosti, ki nam jih ponuja zunanje okolje ter ste jih vi morda spregledali.
6. **Pomaga pri financiranju:** vsako podjetje se nekoč znajde na točki, ko potrebuje za nadaljnje poslovanje ali zaradi širitve svoje dejavnosti finančno podporo. Sredstva se v večji meri pridobe s pomočjo bančnega posojila, financiranja preko lastniškega kapitala, naložbe zunanjih investitorjev ali osebnega posojila. Banke so zelo striktne in zahtevne pri odobritvi bančnega posojila ali posojila poslovnim subjektom. Tukaj vam računovodja nudi popolno podporo, pomaga pri izpolnitvi zahtev zato (pripravi računovodske izkaze, napoved poslovanja za prihodnjih 5–10 let, pripravi finančni načrt itd.), da se lahko vi posvetite vodenju dnevnih obveznosti.
7. **Optimizira stroške poslovanja (angl. help you to improve your cost efficiency):** kontroliranje stroškov je prav tako zelo pomemben dejavnik kot upravljanje denarnega toka za eksponentno rast podjetja. V sklopu stroškovnega računovodstva računovodja sproti kontrolira stroške, jih vodi po vrstah, stroškovnih mestih, nosilcih, projektih in s tem nam omogoča lažji pregled in preglednost stroškov. Tako imamo vpogled, kateri stroški so za nas previsoki oziroma je strošek, ki ga lahko s cenejšo alternativo, ki nam

jo ponuja trg, zmanjšamo. Nadaljnje stroške nam lahko dober računovodja zmanjša z izkoriščanjem davčnih olajšav, z oblikovanjem pametnega davčnega načrta in ostalih olajšav v sklopu davčnih predpisov ter sprejetih zakonodaj za poslovne subjekte.

2.4 Vpliv računovodskih informacij na odločanje posloводства v kriznih časih poslovanja

V fazi soočanja s krizno situacijo, v kateri se znajde gospodarska družba zaradi nepredvidljivih in neizbežnih dejavnikov, ki neposredno ali posredno vplivajo na uspešnost njihovega poslovanja, je ključen prvi korak. S krizno situacijo se poslovni subjekt sooča v tistem trenutku, ko občuti upad pri poslovanju zaradi nezainteresiranosti na strani odjemalcev po njegovih produktih in zahteva hitro reorganizacijo dejavnosti, ki bo ključna za njegovo preživetje. Lahko je upad pri poslovanju posledica globalne ali zdravstvene krize, ki smo ji lahko pričali v letu 2020 in 2021. Zelo pomembno je, da si zapomnimo, da je prvi korak k reševanju težav ozaveščanje posloводства s trenutno situacijo poslovanja in poznavanje njenih podrobnosti. Le to bo vodilo k uspešnemu odkrivanju izvora težav in hkrati iskanju rešitev za njihovo odpravo. Informacije se poslovodu zagotovijo na podlagi računovodskih zapisov in finančnih izkazov, ki nas vodijo vse do korenin oziroma izvora in odpravi težav (Cozma, Scorte & Rus, 2009).

Cozma, Scorte in Rus (2009, str. 196–197) v članku o pomembnosti računovodskih informacij v kriznih časih poudarjajo, da je pravi računovodja specializiran in mora imeti znanje za merjenje, vrednotenje, upravljanje in kontrolo sredstev, obveznosti do virov sredstev in kapitala družbe. Pridobljeni rezultati, ki so posledica aktivnosti poslovnih subjektov, morajo biti pripravljene v skladu z vsemi načeli računovodstva. Avtorji poudarjajo predvsem načelo upoštevanja nastanka poslovnega dogodka. Rezultati morajo odražati dejansko stanje na določen dan, v določenem obdobju, poslovnem ali koledarskem letu, zato je ključno, da se podatke obdeluje kronološko in sistematično glede na nastanek. S tem se zagotavljajo dejanske in resnične informacije o finančnem položaju poslovnih subjektov v posameznih obdobjih, prav tako velja za finančno uspešnost in denarne tokove družbe za namene internih in zunanjih uporabnikov (potencialne investitorje, delničarje, komercialne upnike, stranke in javne ustanove).

Računovodske informacije so še posebej v času krize koristne za vsakega menedžerja, poslovodjo družbe, vendar samo, če se jih pravilno uporabi in natančno analizira. Avtorji poudarjajo, da so računovodske informacije lahko tvoj najboljši prijatelj, ki ti v kriznih situacijah (globalne krize leta 2009 ali sedaj v času zdravstvene krize leta 2020 in 2021) ponuja zelo veliko koristnih usmeritev za strateško planiranje, v zameno pa ne zahteva veliko. Seveda je treba zasledovati računovodske standarde in načela pri sestavi računovodskih informacij, da se jih lahko smatra za koristne in uporabne.

V kriznih časih je ključnega pomena, da imajo podjetja zelo dobro organiziranost računovodskega oddelka, znotraj katerega zaposlujejo dobro usposobljen kader računovodij.

Kot sem že večkrat v nalogi poudaril, ni glavna naloga računovodij sistematično zbiranje in vnašanje podatkov (kot ga veliko ljudi enači z delom knjigovodje, ki počasi izumira), ampak interpretacija računovodskih informacij za zagotovitev praktičnih rešitev, optimizacije stroškov in racionaliziranje poslovne dejavnosti. Predvsem zaradi gospodarske nestabilnosti in nepredvidljivih sprememb na trgu (nakupne navade kupcev, povpraševanje in ponudbe konkurenčnih podjetij) je potreben še strožji nadzor nad vsemi gospodarskimi operacijami, odgovornem upravljanju vseh razpoložljivih resursov z namenom zmanjšanja nepotrebnih stroškov in prilagoditev strategije novim razmeram na trgu. Uspeh podjetja je povezan tudi s kontroliranjem časovne uporabnosti računovodskih informacij in ključnih odločitev, sprejetih v poslovanju, ki morajo biti ključnega pomena ter sposobnosti prilagajanja tržne dinamike. V času krize, ko je trg zelo nestabilen, mora biti čas, ki preteče od prejetih informacij, zelo kratek in sprejeta odločitev ključna, saj je od nje odvisno preživetje podjetja. Ob podpori profesionalnega računovodje na načelu računovodstva je mogoče prebroditi vsako krizo. Za svoje delo mora biti primerno usposobljen, delovati v skladu z načeli in s standardi računovodstva, vodi finančno in stroškovno računovodstvo pravilno, v skladu z zakonodajo in odgovorno. Seveda tudi z ustrezno podporo in sodelovanjem poslovanja družbe (Cozma, Sorte & Rus, 2009, str. 196–200).

2.5 Vpliv računovodske politike na analizo računovodskih kazalnikov poslovanja poslovnega subjekta

Računovodske politike so usmeritve, ki temeljijo na računovodskih načelih, dogovorih, pravilih in navadah, uporabljenih v računovodskih procesih, ki jih mora pri svojem delu zasledovati vsak računovodja. (Turk, brez datuma)

Pri analiziranju finančnih oziroma računovodskih kazalnikov, ki se izvedejo na podlagi pridobljenih informacij iz računovodskih izkazov, je treba paziti, da so bili računovodski izkazi tekočega in primerljivega obdobja pripravljene v skladu z vnaprej dogovorjenimi računovodskimi politikami in se niso med obdobji spreminjali. Če računovodja pri pripravi računovodskih izkazov zasleduje drugačne računovodske politike, lahko to vodi do napačnih izračunov pri računovodskih kazalnikih o poslovanju poslovnega subjekta. Zlasti, če spremljamo gibanje trendov in lahko napačni izračuni računovodskih kazalnikov vodijo do napačno posredovanih informacij ter sprejemanja odločitev pri internih in prav tako pri zunanjih uporabnikih.

Računovodske politike podjetij se lahko med poslovnimi subjekti razlikujejo zaradi računovodskih usmeritev posameznih organizacij, ki se oblikujejo na podlagi splošno sprejetih računovodskih pravil. Računovodska pravila oziroma smernice, oblikovane znotraj posamezne organizacije, morajo seveda biti pripravljene v skladu s sprejetimi nacionalnimi ali mednarodnimi standardi, predpisi, načeli in direktivam Evropske unije. Podjetja se lahko odločijo, ali bodo pripravljali računovodske izkaze v skladu s SRS ali z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (angl. International financial reporting standards –

IFRS, v nadaljevanju MSRP). Znotraj splošno sprejetih računovodskih pravil lahko podjetja sama določijo računovodske usmeritve, na primer način obračunavanja amortizacije (stopnja amortiziranja osnovnih sredstev), metode vrednotenja prejetega premoženja, financiranje popravil osnovnih sredstev, metode ocenjevanje, metoda vrednotenja zalog, obračunavanja proizvodnje, nabave materiala in oblikovanje kapitalskih rezerv.

Zelo pomembno je, da se računovodja pri pripravi računovodskih izkazov drži pravil računovodenja, zajetih v dokumentu o računovodski politiki poslovnega subjekta. Določena sprememba računovodske usmeritev lahko namreč močno vpliva na računovodske izkaze podjetja in posledično na analizo finančnih oziroma računovodskih kazalnikov. Kakršne koli spremembe računovodskih ocen, sprememb računovodskih usmeritev in popravkov napak za pretekla poslovna leta morajo biti izvedene tako, kot to narekuje in dovoljuje SRS ali MSRP, odvisno po katerih standardih pripravljamo računovodske izkaze. V skladu z Mednarodnimi računovodskimi standardi je sprememba usmeritev dovoljena zgolj pod dvema pogojema, in sicer (Računovodja.com, 2008):

- če to narekuje računovodski standard ali pojasnilo;
- če posledice spremembe pozitivno vplivajo na računovodske izkaze, saj bodo po tej spremembi računovodski izkazi izkazovali zanesljivejše in ustrežnejše informacije o učinkih transakcij, drugih poslovnih dogodkih in finančnih stanjih, stanjih finančne uspešnosti in denarnega toka podjetja.

Posledično lahko bistvene spremembe v računovodskih izkazih občutno vplivajo na odločitve uporabnikov finančnih oziroma računovodskih informacij, kot so poslovodstvo, lastniki, delničarji ali posojilodajalci, ki jim je v interesu uspeh in pozitivno poslovanje poslovnega subjekta, saj se podatki oziroma informacije, ki so zajete v izračunu posameznega finančnega kazalnika, črpajo neposredno iz računovodskih izkazov. Igljčar, Hočevnar in Zaman (2013, str. 399–426) so razvrstili kazalnike v naslednje skupine:

- kazalniki stanja financiranja: zelo pomemben kazalnik za analiziranje strukture financiranja poslovnega subjekta. Na podlagi analize pridobimo podatke o vseh načinih in deležu posameznega vira financiranja. Zelo pomemben kazalnik za pridobivanje posojila, saj na podlagi izračuna posojilodajalci lahko vnaprej predvidijo bistvena tveganja o plačilni sposobnosti poslovnega subjekta glede poplačila glavnice in obresti na odobreno posojilo. Kazalniki stanja financiranja se delijo na: stopnjo lastniškega financiranja, dolžniškega financiranja, stopnjo dolgoročnosti in kratkoročnosti financiranja ter kazalnik finančnega vzvoda;
- kazalniki stanja investiranja: na podlagi tega kazalnika analiziramo aktivno stran bilance stanja, kjer nas zanima struktura dolgoročnih in kratkoročnih sredstev, med katere sodijo: kazalnik analiziranja deleža dolgoročnih in kratkoročnih sredstev ter stopnja popravka vrednosti (amortizacije) opredmetenih osnovnih sredstev;
- kazalniki plačilne sposobnosti: omogoča analizirati plačilno sposobnost poslovnega subjekta, na podlagi katerega lahko predvidimo, ali je poslovni subjekt kratkoročno

likviden ali ne. Za natančnejšo analizo plačilne sposobnosti lahko pridobimo tudi dodatne informacije iz načrta denarnega toka, kjer so predvideni vsi načrtovani prilivi ter odlivi za načrtovano obdobje. In na podlagi tega analiziramo, ali ima poslovni subjekt dovolj kratkoročnih (denarnih) sredstev na transakcijskem računu za nemoteno plačevanje tekočih zapadlih obveznosti. Kazalniki plačilne sposobnosti so: kratkoročni koeficient (izračuna razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi sredstvi), dolgoročno financiranje zalog in sredstev, kazalnik izračuna razmerij med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi iz rednega dela poslovanja (Blajevitch, 2010, str. 8);

- kazalnik obračanja sredstev: omogoča analizirati hitrost obračanja kratkoročnih sredstev, med katere sodijo: kazalnik obračanja celotnih sredstev, koeficient obračanja zalog materiala ali proizvodov in kazalnik obračanja terjatev do kupcev;
- kazalnik gospodarnosti: nam omogoča analizirati učinkovitost pri poslovanju, kjer analiziramo razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki v danem obdobju, na podlagi katerih lahko ugotovimo, ali smo v analiziranem obdobju poslovali uspešno ali ne, torej ali imamo presežek poslovnih prihodkov nad poslovnimi odhodki ali obratno;
- kazalnik dobičkonosnosti: nam omogoča analizirati dobičkonosnost sredstev in kapitala. Osnovni kazalniki so: (čista) dobičkonosnost kapitala, (čista) dobičkonosnost sredstev in kosmata dobičkonosnost na podlagi prihodkov od prodaje.

Torej interni uporabniki računovodskih informacij, ki so moja osrednja tema te naloge, se lahko pri strateškem odločanju zmotijo. Lahko se pojavi napaka pri analizi poslovanja (napake pri izračunu dobička iz poslovanja, dobička iz poslovanja pred amortizacijo, obrestmi in davki, čistega dobička iz poslovanja po obdavčitvi, izračunu stroškov iz poslovanja, stanju financiranja itd.), ki temelji na računovodskih izkazih in je temelj za sprejemanje prihodnih odločitev o nadaljnjem poslovanju ter ciljih, saj lahko prikazuje napačno sliko o stanju poslovnega subjekta zaradi napake ali spremembe usmeritev pri sestavi računovodskih izkazov, razen če to narekujejo SRS ali MRS.

2.5.1 Računovodske usmeritve

Kot narekujejo računovodski standardi, so računovodske usmeritve, načela, pravila, dogovori, temelji in navade, na podlagi katerih računovodja poslovnega subjekta upošteva pri sestavi računovodskih izkazov. Sprejete usmeritve mora poslovni subjekt uporabljati za podobne transakcije, druge poslovne dogodke in stanja. Uporaba različnih računovodskih usmeritev se lahko uporablja le, če standardi to dovoljujejo ali izrecno zahtevajo razvrstitev postavk v skupine, za katere so morda potrebne različne usmeritve.

Spremembo računovodskih usmeritev lahko poslovni subjekt spremeni sam, če nove informacije ali prepoznani novi dogodki bistveno vplivajo na računovodske izkaze in bodo po uveljavitvi nove usmeritve računovodski izkazi vsebovali zanesljivejše in ustrežnejše informacije. Novo usmeritev lahko poslovni subjekt začne uporabljati takoj na začetku

prvega obdobja, ko je to izvedljivo in v tem primeru tudi za popravek preteklih obdobj. Treba je paziti, da je, če popravljamo kategorije za pretekla obdobja za nazaj, treba preračunati primerjalne zneske kategorij (sredstva, obveznosti do virov sredstev, odhodki in prihodki), za katere se spreminja računovodska usmeritev in na strani kapitala običajno na prenesenem poslovnem izidu tako, kot da bi se nova računovodska usmeritev uporabljala že od samega začetka (SRS, 2015).

2.5.2 Spremembe računovodskih ocen in vpliv na računovodske izkaze podjetja

S spremembo računovodske ocene spremenimo vrednost gospodarske kategorije na strani sredstev ali obveznosti do virov sredstev. Sprememba temelji na novih informacijah (znižanju vrednosti terjatev, poštene vrednosti finančnih sredstev, finančnih naložb, obveznosti, spremembi dobe koristnosti sredstev in tako naprej) in vpliva na obdobje, v katerem se je prepoznala, in na prihodnja obdobja v računovodskih izkazih. Učinke sprememb računovodskih ocen je treba prepoznati vnaprej, da se jih vključi v poslovni izid poslovnega subjekta, in sicer:

- v obdobju, ko zaznamo spremembo gospodarske kategorije, če sprememba vpliva le na to obdobje ali
- v obdobju spremembe in prihodnjih obdobjih, na katere se nanaša sprememba gospodarske kategorije.

Spremembe računovodske ocene se v večji meri uporabljajo za oblikovanje popravkov vrednosti, stopnje amortizacije, dobe koristnosti osnovnih sredstev in oblikovanih rezervacij (na primer za dane garancije, odpravnine, jubilejne nagrade, kočljive pogodbe) (Petejan, 2016).

2.5.3 Popravljanje napake iz preteklih obdobj

Zaradi opustitve postavk ali napačne navedbe se lahko pojavijo napake pri prepoznavanju, merjenju ali razkrivanja postavk v računovodskih izkazih. Napake so posledica neupoštevanja informacij ali napačne uporabe pridobljenih informacij, ki smo jih imeli na voljo v času sestave računovodskih izkazov. Popravki pomembnih napak se lahko opravijo za pretekla obdobja na prvih računovodskih izkazih, ki so sledili računovodskim izkazom, v katerih so bile napake odkrite. Če je bila napaka odkrita v računovodskih izkazih za poslovno leto 2019, se bo popravek napake prepoznal na računovodskih izkazih za poslovno leto 2020 (SRS, 2015).

Učinki popravkov pomembnih napak iz preteklih obdobj se v tekoči poslovni izid obdobja ne vključijo. Učinki popravka nepomembnih napak se vključijo v tekoči poslovni izid obdobja, v katerem je prišlo do odkritja napake.

3 INTERVENTNI UKREPI IN VLOGA RAČUNOVODJE V PODJETJU

V prvi polovici leta 2020, ko je državni zbor RS 2. aprila razglasil Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP), Ur. l. RS, št. 49/20, in 15. marca sprejel prvi Odlok o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga ter storitev potrošnikom v RS, Ur. l. RS, št. 24/20, so se začele prve težave in izzivi o nadaljnjem poslovanju tako za podjetnike kot njihove računovodje. Prve manjše težave so vodile do vse večjih težav in do popolnega zaprtja (angl. »lockdowna«) države, kar je vodilo do popolne ohromitve storitvenih dejavnosti. Najbolj je prizadelo turistično in gostinsko panogo.

Država RS je za zajezitev in omilitev prvega vala še takrat imenovane epidemije COVID-19 na tedenski ravni na podlagi epidemiološke slike okužbe prebivalstva proučevala in sprejemala odloke o začasnih ukrepih, ki so omejevali poslovanje vsem poslovnim subjektom. Do vključno 31. 12. 2020 je bilo sprejetih več kot šest odlogov.

Predvsem zaradi posledic zdravstvene krize, ki je močno omejila delo poslovnih subjektov, je bila država primorana v sklopu ZIUZEOP sprejeti prvi paket ukrepov za omilitev posledic zdaj imenovane zdravstvene krize. Prvi paket je bil tako težak 3 milijarde evrov in je zajemal ključne ukrepe na gospodarskem področju. V nadaljevanju podrobneje opisujem vse do zdaj že sprejete 7 ukrepe, njihove učinke in ukrepe, naslovljene na poslovne subjekte, ter vlogo računovodje pri izvajanju in koriščenju vseh ukrepov.

Povezanost poslovodstva podjetja in računovodstva se je v tem letu lahko rečem še dodatno okrepila. Namreč računovodja je bil v tem kritičnem obdobju zelo pomemben člen, saj je poslovodstvo oziroma lastnike podjetja vodil, jim svetoval in podajal strokovne smernice za čim bolj učinkovito koriščenje nadomestil in subvencij, zajetih v protikoronskih ukrepih za prebroditev tega obdobja. S strateško naravnostjo je svetoval na področju optimizacije in razporejanja delovne sile v izogib nepotrebnemu odpuščanju, opustitve določenega trga zaradi optimizacije ali opustitve določene vrste proizvodnje in posledično izgube tržnega deleža ali celo do stečaja poslovnega subjekta. Zagotavljal je vse potrebne informacije in usmerjal poslovodstvo k optimizaciji nepotrebnih stroškov, analiziral stroškovno učinkovitost, iskal nove priložnosti, pomagal pri izpolnjevanju dokumentacije za pridobitev kratkoročnih posojil ali kreditov in izpolnjevanju potrebne dokumentacije za prijavo na javne razpise, načrtoval in obvladoval denarni tok z namenom izboljšanja likvidnosti in stalno spremljal ter poročal na dnevni, tedenski ali mesečni ravni poslovodstvu o poslovanju poslovnega subjekta.

Po priporočilih računovodskih strokovnjakov iz celotne Evrope za srednja in mala podjetja (angl. Small and medium-sized enterprises, v nadaljevanju MSP), ki se lahko pohvalijo z bogatimi izkušnjami in obilo strokovnega znanja o računovodenju za MSP, so opredelili 5

ključnih korakov, ki naj bi jih računovodje zasledovali pri vodenju ter usmerjanju podjetnikov skozi sedanjo krizo.

Accountancy Europe (2020) navaja naslednje ključne korake za računovodje:

1. dobra informiranost računovodje o vseh razpoložljivih možnostih državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu epidemije COVID-19;
2. koriščenje razpoložljive pomoči za svoje stranke ob izpolnjevanju zakonskih pogojev;
3. hitra odzivnost in ukrepanje, ki sta lahko ključna za nadaljnje preživetje ali propad poslovnega subjekta;
4. pomoč pri pripravi srednjeročnega plana: v tem koraku je ključno, da računovodja odvrne in usmeri poslovodstvo od nepremišljenih kriznih odločitev, ki bi lahko ogrozile delovanje podjetja v prihodnosti (na primer: nepremišljeno odpuščanje delovne sile, ki po eni strani negativno vplivajo na socialne in družbene vrednote ljudi ter lahko vodi tudi do izgube ključnih dejavnikov za nadaljnje poslovanje; prekomerno zadolževanje in podobno);
5. pomoč podjetnikom pri koriščenju celotnega znanja ekosistema: v Sloveniji poznamo Start up platformo slovenskega zagonskega ekosistema. Gre za čisto preprosto sinergijo med javnimi in zasebnimi partnerji pri prenašanju inovacij in raziskav na zagonska podjetja. Gre za ustvarjanje nekakšnega podpornega sistema, ki spodbuja in omogoča rast že obstoječim poslovnim subjektom ter ustanavljanju novih. Na tem področju se je odzvala tudi Evropska komisija z novo strategijo, strategijo okrevanja, ki se navezuje na gradnjo odpornosti znotraj evropskih dobavnih verig in ekosistema, povrnitev zaupanja med dobavitelji in kupci, spodbuditev naložbe in pomoči brezposelnim k ponovni zaposlitvi. Nova strategija evropske komisije zajema likvidnostne ukrepe za zmanjšanje učinkov zdravstvene krize na MSP in temelji na strategiji okrevanja in podpori MSP v fazi trajnostnega ter digitalnega okrevanja. Poleg likvidnostnih ukrepov nova strategija vključuje zmanjšanje regulacijskih omejitev in omogočiti lažji dostop MSP do evropskega trga, izboljšanje dostopnosti do financiranja, podpiranju podjetništva, zagotavljanje ključne podpore, povezovalnega omrežja in informacij. Njihov odziv na podporo MSP je lahko povežati s tem, da v Evropski uniji MSP-ji predstavljajo hrbtenico Evropskega gospodarstva (skoraj 99 – odstotkov vseh podjetij) in igrajo ključno vlogo pri dodajanju vrednosti v vsakem gospodarskem sektorju na področju digitalizacije in trajnostnega razvoja (European Commission, brez datuma).

3.1 Vloga računovodje v času zdravstvene krize

Prva najpomembnejša stvar, ki jo je treba izpostaviti, je informiranost računovodje v času zdravstvene krize o vseh razpoložljivih finančnih in nefinančnih podporah, ki jih zagotavlja država RS ter pomoči, zagotovljene s strani Evropske unije za podporo gospodarstvu.

Ustrezna in popolna informiranost pomeni, da se računovodja seznanijo z vsemi ukrepi, sprejetimi na nacionalni in evropski ravni za omilitev posledic zdravstvene krize na

gospodarskem področju, ki lahko igrajo ključno vlogo pri zagotovitvi finančne podpore in lahko vplivajo na preživetje poslovnega subjekt, ki ga je zdravstvena kriza najbolj prizadela. Vsak dober računovodja opravi hitro analizo poslovanja svoje stranke in jo popolnoma seznaniti z vsemi razpoložljivimi možnostmi koriščenja finančnih in/ali nefinančnih podpor ter hkrati glede na opravljeno analizo obvesti o izpolnjevanju kriterijev za upravičenost do posamezne podpore, opredeljene v zakonodaji, ki ureja to področje.

Stranka se nato posvetuje z računovodjo, ki ji ponudi pomoč in svetovanje za dostop do finančnih sredstev in se nato glede na okoliščine skupaj odločita, katere podpore bo poslovni subjekt koristil ter kako bo to vplivalo na njegovo nadaljnje poslovanje.

Bogasiu (2020, str. 405) je opredelila le nekaj primerov, ki so bili sprejeti na evropski in nacionalni ravni za omilitev posledic zdravstvene krize, in sicer (tudi del ZIUOPDVE, bolj podrobno o vseh ukrepih predstavim v podpoglavju 3.3.):

- oprostitev plačila prispevkov in davkov samostojnim podjetnikom za določeno obdobje;
- obročno plačevanje oziroma odlog plačila DDV-ja brez zaračunanih zamudni obresti in brez potrebnega zavarovanja izpolnitve;
- zamik plačila obresti na bančna posojila in obračunavanjem provizij za upravljanje neizkoriščenega dela posojila ter garancijam na posojila;
- delno povračilo stroškov plač za zaposlene, ki so nezmožni za delo zaradi odredene karantene ali so na začasnem čakanju zaradi pomanjkanja dela in
- enkratni denarni dodatek države za določene kategorije delavcev, ki jim je zdravstvena kriza popolnoma onemogočila izvajanje svoje dejavnosti.

V nadaljevanju mora računovodja takoj priskočiti na pomoč poslovodstvu podjetja pri reševanju njenega poslovanja. Računovodja poslovodstvo seznaniti in mu svetuje glede uporabe morebitnih ukrepov, ki jih lahko poslovodstvo poslovnega subjekta sprejme in se po njih tudi ravna zato, da se izogne morebitnemu propadu. In sicer (Bogasiu, 2020, str. 405–406):

- čim hitreje se je potrebno odločiti o morebitnem izkoriščanju ponujenih olajšav in oddajanju vloge za odobritev ter tako zagotoviti povečanje njihovega učinka;
- pravočasno pripraviti ustrezni načrt denarnega toka, da se zagotovi likvidnost poslovnemu subjektu in se tako zagotavlja vzdržna raven pritokov in odtokov;
- pregledati poslovni model in iskati alternativne rešitve, nove rešitve za dobavo blaga ali storitve svojim kupcem (npr. reorganizacija prodajnih poti za prodaja blaga preko spleta, video konferenca med kupcem in dobaviteljem za lažjo organizacijo storitvenih del, dostava blaga po pošti, osebna dostava in podobno);
- redno spremljanje zalog materiala/blaga/surovin zaradi morebitnih motenj v dobavi surovin v času zdravstvene krize iz najbolj prizadetih delov držav, kar lahko vodi do neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti do obstoječih kupcev ali izguba novih potencialnih kupcev;

- redno spremljanje poslovanja in priprava računovodskih poročil: na pobudo poslovodstva računovodja pripravi tedensko in/ali mesečno finančno poročilo poslovnega subjekta za popolno in tekoče informiranje poslovodstva glede donosnosti, stanju zalog, odprtih obveznosti, zapadlih in o morebitno spornih terjatvah;
- računovodja svetuje poslovodstvu glede pogajanja o novih plačilnih pogojih z dobavitelji in pomaga pri komuniciranju z bančnimi referenti pri izpolnjevanju dokumentacije za pridobitev bančnega kredita ali posojila;
- računovodja lahko svetuje poslovodstvu, kako pospešiti hitrost pritokov pri kupcih, ki so finančno stabilni in si tako zagotoviti hitrejša obračanja kratkoročnih sredstev (zaloge in denarja). Svojim kupcem lahko ponudi vnaprejšnje količinske popuste ali finančne popuste na predčasno plačilo;
- na koncu obstaja tudi možnost preventivnega prestrukturiranja ali reorganizacije dolga: ta postopek se vodi na sodišču in ga ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). Ukrep je izvedljiv za poslovne subjekte, ki jim grozi insolventnost v roku enega leta in mu postopek preventivnega prestrukturiranja omogoča prestrukturiranje zavarovanih in nezavarovanih finančnih obveznosti (vpliva zgolj samo na finančne upnike). Na primer lahko se dogovori o zmanjšanju obveznosti, odložitve dospelosti (za zavarovane terjatve maksimalno 5 let) ali spremembi obrestne mere.

Računovodja lahko poslovnemu subjektu pomaga tudi pri sestavi srednjeročnega načrta. Predvsem zato, ker poslovodstvo v določenem trenutku lahko vidi hitro kratkoročno rešitev za zmanjšanje stroškov tako, da odpusti odvečno število zaposlenih, kar se na dolgi rok ne obrestuje, saj tako izgubi že uveljavljen, izkušen kader. Zato se tukaj pojavi vloga računovodje, ki poskuša odvrniti poslovodstvo od tega dejanja tako, da sestavi celotno analizo posrednih in neposrednih stroškov, ki se jim lahko izognejo ter ponudi drugačno rešitev za zaposlene, ki zaradi zmanjšanja obsega dela trenutno niso stroškovno učinkoviti. Na primer: morebitna reorganizacija dela, zmanjšanje plač, ukinitve dodatkov ali koriščenje subvencij s strani države za ohranitev delovnih mest.

Po mnenju Inštituta za notranjo revizijo bi moral računovodja v času zdravstvene krize bolj tesno sodelovati z oddelkom za notranjo revizijo. Po njihovem mnenju je notranja revizija neodvisna, svetovalna dejavnost z objektivnim zagotovilom namenjena dodajanju vrednosti in iskanju novih izboljšav. Poslovnemu subjektu lahko pomaga pri doseganju zastavljenih ciljev s sistematičnim, discipliniranim pristopom k ocenjevanju in izboljševanju učinkovitosti pri procesih upravljanja, nadzora in upravljanju tveganj. Tesna povezanost računovodje in notranjega revizorja za poslovni subjekt predstavlja veliko strokovnega znanja na enem mestu, ki lahko pomaga pri iskanju optimalnih rešitev za zagotovitev preživetja skozi težko krizno obdobje (Bogasiu, 2020, str. 406).

3.2 Načrtovanje in obvladovanje denarnega toka

V negotovih časih, ko je ogroženo poslovanje vseh poslovnih subjektov in so še posebej nepredvidljivi finančni tokovi, je podjetje dolžno izvesti skrbno načrtovanje in obvladovanje prihodnjih denarnih tokov družbe. To pomeni, da upoštevajo določbe 1. in 2. odstavka 31. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju⁵ (ZFPIPP-G), Ur. l. RS, št. 27/16, ki zapoveduje podjetjem, da so dolžna upoštevati pravila skrbnega finančnega poslovanja in biti v vsakem trenutku sposobna poravnati vse svoje tekoče zapadle obveznosti. Družba je torej dolžna upravljati likvidnostna tveganja in si s tem zagotoviti popolno likvidnost v vsakem trenutku. Gre predvsem za to, da ravnajo gospodarno z razpoložljivimi denarnimi sredstvi, ki jih imajo na transakcijskem računu in jih potrebujejo za tekoče izpolnjevanje obveznosti ter nemoteno poslovanje.

Načrtovanje denarnega toka ima poseben pomen že od nekdaj, saj so od stanja razpoložljivih denarnih sredstev v določenem trenutku odvisne mnoge pomembne odločitve pri poslovanju. Poslovodstvu zagotavlja tudi koristne informacije o profitabilnosti posamezne dejavnosti in za kaj se namenijo denarna sredstva, njihovo stanje na začetku in na koncu obdobja. Na podlagi izračuna je omogočen nazorni pregled o povečanju ali zmanjšanju denarnih sredstev in razlogih za nastalo stanje ter ugotovitve o morebitnih potrebah po dodatnem financiranju v prihajajočem obdobju (Hočevar, Igličar & Zaman, 2013, str. 333).

Raziskava podjetja JPMorgan Chase & Co. (2016, str. 14–15) je na podlagi ugotovitev raziskave, ki je bila izvedena na 600.000 malih podjetjih v Združenih državah Amerike argumentirala, zakaj je skrbno načrtovanje denarnih tokov ključno za preživetje in zagotavljanje solventnosti. Raziskava je temeljila na predpostavki, koliko dni bi podjetja preživela, če se v določenem trenutku popolnoma zaustavijo njihovi denarni pritoki. Dnevne obveznosti oziroma odtok iz rednega dela poslovanja bi plačevali zgolj iz denarnih rezerv. Na podlagi raziskave so prišli do naslednjih ugotovitev:

- 25 odstotkov malih podjetij ima zadostne denarne rezerve za plačilo rednih obveznosti iz poslovanja le za 13 dni ali manj;
- 50 odstotkov malih podjetij ima zadostne denarne rezerve za poplačilo rednih obveznosti za 27 dni ali manj;
- največ 25 odstotkov malih podjetij ima bistveno boljše denarne rezerve in bi preživeli več kot 62 dni.

⁵ Družba mora gospodariti z viri in naložbami tako, da je v vsakem trenutku sposobna izpolniti vse svoje zapadle obveznosti in mora za upravljanje likvidnostnega tveganja oblikovati ter izvajati politiko rednega upravljanja likvidnosti, ki jo potrdi poslovodstvo in vključuje:

1. načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje ob upoštevanju normalnega poteka poslovanja in morebitnih položajev likvidnostnih kriz;
2. redno spremljanje in upravljanje likvidnosti;
3. opredelitev ustreznih ukrepov za preprečitev oziroma odpravo vzrokov za nastanek nelikvidnosti in opredelitev drugih možnosti zanje (1. in 2. odstavek 31. člena ZFPIPP-G).

Rozman in Tušek (2020) sta v članku o obvladovanju denarnih tokov v času epidemije COVID-19 izpostavila, da je zelo pomembno za poslovne subjekte, da se ne zanašajo popolnoma na interventne ukrepe, ki so seveda zelo dobrodošli, vendar niso ključni za zagotavljanje dolgoročne likvidnosti, saj so usmerjeni predvsem v začasno pomoč gospodarstvu, v zmanjševanje in kritje delnih stroškov ter ohranjanje delovnih mest. Niso pa usmerjeni v reševanje motenj znotraj dobavnih verig in ne morejo vplivati na nihanja v povpraševanju po določenih dobrinah oziroma storitvah na trgu. Zato je seveda nujno, da podjetje pripravi v sodelovanju s finančnim svetovalcem, vodjo financ ali računovodjo skrbno načrtovan denarni tok.

Računovodja se torej loti priprave enostavnega denarnega toka tako, da upošteva dejansko začetno stanje razpoložljivega denarja na transakcijskem računu, ki mu prištejemo bodoče planirane pritoke in odštejemo odtoke za prihajajoče obdobje. Za čas zdravstvene krize je smiselno predvsem zaradi nestabilnega trga in hitro spreminjajočih sprememb v gospodarstvu pripraviti v prvem koraku preprosti načrt denarnih tokov za kratkoročno obdobje do 1 leta.

Tabela 2: Primer enostavnega načrta denarnega toka

Pritoki, odtoki (v €)/obdobje	Januar 2021	Februar 2021
Začetno stanje denarnih sredstev-	-9.500,00	3.000,00
Pritoki	22.500,00	25.000,00
+ Pritoki od prodaje storitev ali blaga	20.000,00	25.000,00
+ Pritoki od enkratnih nepovratnih sredstev (subvencije, dotacije, refundacije)	2.500,00	0,00
+ Pritoki iz naslova financiranja (kreditni ali posojila)	0,00	0,00
+ Pritoki od prodaje osnovnih sredstev	0,00	0,00
Odtoki	10.000,00	12.549,50
- Odhodki iz rednega dela poslovanja (plače, dobavitelji, davki, najemnine)	10.000,00	12.500,00
- Izredni odhodki (enkratni odhodki, kot so kazni, dajatve, takse)	0,00	0,00
- Odhodki iz naslova financiranja (obresti, vračilo glavnice kredita ali posojila)	0,00	49,50
- Odhodki za nakup osnovnih sredstev	0,00	0,00
Končno stanje razpoložljivih sredstev na transakcijskem računu	3.000,00	15.450,50

Vir: Lastno delo.

Tabela 2 nazorno prikazuje primer izračuna denarnega toka za mesec februar 2021, pri katerem sem za poslovni subjekt načrtoval prilive od prodaje blaga za 25.000,00 evra na podlagi zapadlosti kupcev in ocene tveganj pri poplačilu. Drugih prihodkov ne pričakujemo.

Med odhodke sem načrtoval le odhodke iz naslova plač, davka na dodano vrednost in tekočih mesečnih stroškov (najemnina, elektrika, voda, odpadni material in nakup materiala za proizvodnjo). Za odhodek iz naslova financiranja planiram odhodek v višini 49,50 evra za obresti na prejeta posojilo v letu 2020, za katerega sem prejel odobren odlok iz naslova obresti do meseca februarja 2021. Glede na negativno stanje sredstev na transakcijskem računu ob začetku novega poslovnega leta na podlagi načrta za mesec februar pričakujem občutno izboljšanje likvidnostnega položaja.

Temeljna izhodišča za pripravo enostavnega načrta denarnih tokov za prihajajoče obdobje so načrtovano stanje terjatev za oceno pritokov iz rednega dela poslovanja, znotraj katerih je treba upoštevati načrtovano prodajo in prejeta plačila, načrtovano stanje obveznosti do dobaviteljev za oceno odhodkov, znotraj katerih upoštevamo načrtovano nabavo obdobja in plačila, nazadnje se lotimo načrtovanja sprememb posojila, znotraj katerega se presoja naša plačilna sposobnost oziroma likvidnost ter sprejeti ukrepi o morebitnem prihodnjem financiranju. Za morebitne potrebe po viru financiranja je Vlada RS v sklopu Zakona o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE), Ur. l. RS, št. 61/20 sprejela tudi dodatne likvidnostne ukrepe z namenom zagotoviti potrebne likvidnosti slovenskemu gospodarstvu za omilitev posledic zdravstvene krize in preprečitve hujše gospodarske škode, in sicer z bančnimi krediti, zavarovanimi s poroštvom RS. Več o ukrepih predstavim v nadaljevanju v podpoglavju 3.3.

Strokovno pripravljen načrt denarnih tokov poslovnih subjektov ni sestavljen zgolj tako preprosto, kot sem prikazal s sliko 2, vendar je specifično razdeljen glede na posamezne dejavnosti poslovanja, in sicer na denarni tok iz rednega dela poslovanja, investiranja in financiranja (glej prilogo 1), znotraj katerih lahko razdelimo denarne tokove na štiri področja glede na časovno komponento ter glede na področja rednega poslovanja (Pevce, 2007, str. 15). Pri časovni komponenti se opredelijo denarna sredstva na kratkoročno in dolgoročno vezan denar. Kratkoročno vezan denar je sredstvo, ki je podjetju takoj na razpolago za plačilo tekočih obveznosti in se obrne v obdobju, krajšem od enega leta. Med dolgoročno vezan denar spadajo predvsem finančne naložbe in nakup osnovnih sredstev, ki se obrnejo v obdobju, daljšem od enega leta, in so trenutno ne razpoložljiva.

Pevce (2007, str. 16) je strukturo denarnih tokov podjetja razdelil na:

- denarni tok iz tekočega dela poslovanja: operativna raven, kratkoročno vezan denar, znotraj katerega so zajeti pritoki od prodaje proizvodov in storitev, izdatki za plače, nakup materiala, stroške storitev pri opravljanju dejavnosti, davke ter druge izdatke iz rednega dela poslovanja;
- denarni tok pri naložbenju: operativna raven, dolgoročno vezan denar, ki podjetju ne služi za poplačilo tekočih obveznosti in se preoblikuje v obdobju, daljšem od enega leta, znotraj katerega se uvrščajo izdatki in prejemki za nakup in prodajo ter vlaganja v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva;

- denarni tok denarnega trga: finančna raven, kratkoročno vezan denar, znotraj katerega se štejejo pritoki in odtoki danih ali prejetih posojil (zunanji viri financiranja), finančni prihodki, vezani na obresti depozita, obresti kredita ali posojila, kratkoročne finančne naložbe in nepovratna sredstva;
- denarni tok kapitalskega trga: finančna raven, dolgoročno vezan denar, znotraj katerega uvrščamo pritoke povečanja lastniškega kapitala in pritoke ter odtoke dolgoročnih finančnih obveznosti.

Priprave načrta denarnih tokov se je zato treba lotiti zelo premišljeno in na sistematični način tako, da se v analizo denarnega toka vključijo vsa področja poslovanja, prilivi in odlivi denarnih sredstev, ki so vezana na upravljanje neto obratnega kapitala poslovnega subjekta (znotraj katerega so zajete terjatve do kupcev, zaloge in obveznosti do dobaviteljev) ter zelo pomembna ocena prihodkov in predvidenih stroškov za obdobje, ki sledi obdobju načrtovanja. Rozman in Tušek (2020) pravita, da če zanemarimo eno od zgornjih kategorij obratnega kapitala, lahko bistveno vplivamo na oceno prihodnjega denarnega toka in posledično na oceno morebitnih virov financiranja ter ogrozimo njegovo solventnost. Za zagotovitev ustreznega načrta denarnih tokov se je tudi treba osredotočiti na to, da načrtovani izdatki načrtovanega obdobja ne bodo preseglili trenutnih razpoložljivih denarnih sredstev, saj so prihodnji načrtovani pritoki zgolj načrtovani in z njimi trenutno še ne moremo razpolagati. Božič (2014, str. 12) pravi, da je pri oblikovanju načrta denarnega toka treba upoštevati naslednje korake:

1. pripraviti podatke in analizirati že dosežene denarne tokove predhodnega obdobja;
2. na podlagi prvega koraka oceniti predvidene denarne tokove;
3. načrtovanje denarnega toka na podlagi dejanskih izračunov;
4. oblikovanje proračuna.

Tabela 3: Primer dobre prakse spremljanja denarnih tokov

Denarni tok (v €)	4. 1. 2021 PON	5. 1. 2021 TOR	6. 1. 2021 SRE	7. 1. 2021 ČET	8. 1. 2021 PET	Teden 1
Prihodki/Pritoki						
Nezapadle terjatve	50.000,00	10.000,00	7.500,00	500,00	2.000,00	70.000,00
Zapadle terjatve	1.000,00	25.000,00	12.000,00	5.720,00	1.500,00	45.220,00
Nova prodaja	5.000,00	15.750,00	0,00	5.000,00	25.000,00	50.750,00
Skupaj prihodki	56.000,00	50.750,00	19.500,00	11.220,00	28.500,00	165.970,00
Odhodki/Odtoki						
Nakup materiala ali blaga	10.000,00	15.000,00	5.000,00	0,00	15.000,00	45.000,00
Režijski stroški	5.000,00	7.510,00	700,00	0,00	9.570,00	22.780,00
Stroški zaposlenih	11.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11.200,00

se nadaljuje

Tabela 3: Primer dobre prakse spremljanja denarnih tokov (nad.)

Denarni tok (v €)	4. 1. 2021 PON	5. 1. 2021 TOR	6. 1. 2021 SRE	7. 1. 2021 ČET	8. 1. 2021 PET	Teden 1
- Plače	7.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7.500,00
- Zavarovanje	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.000,00
- Prispevki	1.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.500,00
- Dohodnina	1.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.200,00
Stroški davkov	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Stroški prestrukturiranja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Skupaj odhodki	26.200,00	22.510,00	5.700,00	0,00	24.570,00	78.980,00
Neto denarni tok	29.800,00	28.240,00	13.800,00	11.220,00	3.930,00	86.990,00
Začetno stanje sredstev	4.500,00	34.300,00	62.540,00	76.340,00	87.560,00	4.500,00
Končno stanje sredstev	34.300,00	62.540,00	76.340,00	87.560,00	91.490,00	91.490,00

Prirejeno po Rozman & Tušek (2020).

Tabela 3 prikazuje primer dobre prakse spremljanja denarnih tokov, ki sta ga pripravila g. Tušek in g. Rozman, vodji projektov finančnega svetovanja v podjetju PwC Svetovanje, d. o. o.

Tabela prikazuje denarni tok podjetja za prvi teden v letu 2021, na podlagi katerega so razvidni prihodnji pritoki in odtoki podjetja po posameznih dnevih, neto denarni tok, začetno ter končno stanje sredstev. Zelo pomembno je spremljanje izračuna neto denarnega toka, saj nam ta ponuja informacijo, ali so načrtovani pritoki/prihodki večji od načrtovanih odtokov/odhodkov za izračunano obdobje in obratno. Na podlagi izračuna poslovodstvo prejme informacijo, ali se za načrtovano obdobje načrtuje pozitiven ali negativen neto denarni tok. Če planiramo negativen denarni tok, lahko poslovodstvo pravočasno ukrepa tako, da pozove dolžnike k pravočasnemu plačilu, razpošlje opomine za zapadle terjatve z zadnjim opozorilom pred nadaljnjimi kazenskimi ukrepi (terjatve, za katerimi stoji pravni posel, lahko izterjamo po pravni poti na podlagi verodostojne listine ali izvršilnega naslova, terjatev lahko tudi odprodamo npr. Agenciji za pospeševanje likvidnosti), priskrbi dodatna finančna sredstva (lastniški ali dolžniški vir financiranja) in/ali se z dobavitelji, pri katerih se lahko pogaja, prosi za odlok plačila.

3.3 Ocenjevanje in spremljanje sprememb obratnega kapitala pri načrtovanju denarnih tokov

Izraz obratni kapital je računovodsko-finančno pojmovanje kratkoročnih sredstev in kratkoročnih obveznosti. Sestavljen je iz terjatve do kupcev, zaloge blaga/materiala/surovin

in obveznosti do dobaviteljev. Računovodsko je obratni kapital, opredeljen kot razlika med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi (Pohar, 2016, str. 10).

Pri načrtovanju denarnih tokov je ključno redno spremljanje stanja in ocenjevanja obratnega kapitala, saj predstavljajo denarne tokove pri poslovanju, ki so na dolgi rok zelo pomembni za preživetje poslovnega subjekta. Pomembni so predvsem zato, da se pri načrtovanju denarnega toka poskušajo zagotavljati enakomerno predvidljivi načrtovani pritoki in odtoki načrtovanega obdobja.

Terjatve. Računovodja v posvetovanju s poslovodstvom podjetja na dnevni, tedenski ali mesečni ravni pregleduje odprte terjatve kupcev. Redno spremlja njihova poplačila in ocenjuje kreditne sposobnosti posameznih kupcev, pri katerih jim sistem to omogoča, ter njihovo verjetnost poplačila. ERP-sistemi računovodjam omogočajo tudi pripravo poročila o odprtih terjativah po zapadlosti od 30–120 dni ali več, na podlagi katerih se potem poslovodstvo družbe odloča o nadaljnjih ukrepih glede izterjave dolga. Moramo se zavedati, da daljši kot so plačilni pogoji, večja je verjetnost neplačila, saj je sedanja kriza prizadela tudi naše kupce in se je pri določenih spremenilo njihovo finančno stanje. Poslovni subjekti lahko svoje kupce tudi dodatno motivirajo tako, da jim ponudijo vnaprejšnje finančne popuste ob morebitnem predčasnem plačilu. Pri tem sta tako kupec kot dobavitelj na boljšem. Kupec je kupil blago po nižji ceni, mi kot dobavitelj smo si s tem zagotovili hitrejšo pritoke oziroma hitrejšo obračanje kratkoročnih sredstev. Morebiti lahko s tem tudi vplivamo na njihovo zvestobo tudi v prihodnje. Za kupce, pri katerih nam sistem ne omogoča vpogleda v njihovo likvidnostno stanje, v večji meri so to fizične stranke za dobavo blaga ali storitev večjih vrednosti, zahtevamo predplačilo ali delno plačilo.

Obveznosti do dobaviteljev. Med kratkoročne obveznosti obratnega kapitala uvrščamo kratkoročne obveznosti do dobaviteljev za dobavo blaga ali storitev, kratkoročne obveznosti do zaposlenih, kratkoročne obveznosti do države (DDPO, DDV), kratkoročne obveznosti iz naslova dodatnega financiranja (obresti za bančna posojila ali kredite, obresti finančnega najema, obresti za prejeta posojila od lastnika ali drugih povezanih oseb) in obveznosti za izplačilo dobička preteklega leta.

Pri načrtovanju poplačila obveznosti do dobaviteljev mora računovodja paziti, da se v načrt denarnih tokov za določeno obdobje vključijo vse obveznosti, ki morajo biti poravnane na datum zapadlosti in zapadejo v načrtovanem obdobju. To so tisti dobavitelji, ki so ključni za nemoteno opravljanje naše dejavnosti in za ohranjanje dobrih poslovnih odnosov. Prav tako je treba na datum zapadlosti poravnati tudi vse obveznosti do zaposlenih in države, pri katerih so plačila zakonsko urejena. Kakršna koli zamuda se ne tolerira in lahko povzroči dodatne stroške zakonskih zamudnih obresti.

Če podjetje za prihajajoče obdobje načrtuje negativni neto denarni tok in potrebuje dodatno financiranje zunanjih partnerjev, je priporočljivo, da se pri tistih dobaviteljih, pri katerih jim moč pogajanja omogoča odlog plačila in ne povzroča dodatnih stroškov z zamudnimi

obrestmi, stroški nepravočasne dobave ali ostalih motenj znotraj dobavne verige, o tem tudi dogovori.

Zaloge. Ažurno spremljanje zalog blaga/surovin/materiala nam omogoča nemoteno opravljanje dejavnosti in pravočasnega naročanja novih zalog. V kolikor stanja zalog ne spremljamo redno, se lahko prvi problem pojavi že, če je treba naročiti novo zalogo blaga/surovin/materiala v času, ko imamo težave z likvidnostjo ali težave na strani dobaviteljev pri izpolnitvi našega naročila in to lahko pomeni izguba potencialnega kupca. Drugi problem, ki je posledica interventnih ukrepov v času zdravstvene krize, so daljši dobavni roki pri dobaviteljih in ostale motnje v dobavni verigi, kar nam je lahko povzročilo velike preglavice pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti do kupcev. Posledično je to lahko vodilo do izgube dolgoletnega posla in/ali dodatnih stroškov zaradi plačila visokih pogodbenih kazni za prepozno dobavo blaga.

Hkrati je treba paziti tudi na prevelike zaloge, saj nam te lahko zaradi počasnega obračanja povzročijo zmanjšanje likvidnosti sredstev.

Prihodki. Pri ocenjevanju prihodkov je treba upoštevati morebitne padce prodaje glede na predhodna obdobja in morebitne spremembe na trgu. Zaradi težave pri napovedovanju padca prodaje je treba pripraviti več scenarijev vpada prihodkov znotraj načrta, ki temelji na 10-odstotnem, 20-odstotnem in/ali 30-odstotnem padcu prihodkov in njihovega vpliva na likvidnosti poslovnega subjekta. Hkrati je treba tudi upoštevati morebitne zamike, odloge pri plačilu in povečevanju tveganja neplačila s strani kupcev. Zato je treba upoštevati tudi možnost dodatnega morebitnega zavarovanja terjatev (Rozman & Tušek, 2020, str. 4).

Stroški. Pri ocenjevanju stroškov je treba skrbno načrtovati stroške, ki so neposredno povezani z opravljanjem dejavnosti (proizvodnji stroški, stroški dobave blaga oziroma stroški storitev), pri čemer je nujno treba upoštevati morebitna cenovna odstopanja pri dobaviteljih zaradi motenj v dobavni verigi (težja dostopnost lahko pomeni tudi podražitev dobavljivih surovin iz tretjih držav).

V razmislek je treba vzeti tudi tiste posredne stroške, ki niso nujni za opravljanje naše dejavnosti in jih v kriznih časih lahko tudi zmanjšamo. Rozman in Tušek (2020, str. 4) pravita, da lahko poslovni subjekt zmanjša posredne stroške s spremembo poslovnega modela, kar pomeni povečana digitalizacija in delo od doma, če nam dejavnost, ki jo opravljamo, in funkcija v podjetju to omogočata.

Pri ocenjevanju stroškov se je treba vprašati (Rozman & Tušek, 2020, str. 4):

- kateri stroški so nujno potrebni za nemoteno opravljanje dejavnosti in
- na katerem področju lahko prihranimo z reorganizacijo dela.

Zaposleni. Število zaposlenih in stroški, povezani z delovno silo, bodo seveda odvisni od predvidene ocene povpraševanja v prihajajočih obdobjih, ki bo temeljila na analizi

dejanskega in analizi predhodnega povpraševanja po proizvedenih produktih ali opravljenih storitvah poslovnega subjekta. To bo ključno merilo za odločanje poslovodstva o nadaljnjih ukrepih na področju zaposlovanja.

Če poslovodstvo presodi, da je zmanjšanje povpraševanja po njihovih storitvah ali proizvodih zgolj posledica trenutnih razmer zdravstvene krize in ocenjujejo v prihodnjih obdobjih izboljšanje razmer na gospodarskem področju ter želijo ohraniti vsa delovna mesta in se izogniti nepotrebnemu odpuščanju, izvedejo naslednje ukrepe:

- poslovodstvo se loti reorganizacije delovnih mest: to pomeni, da prerazporedijo delovno silo na tista mesta, kjer se je povečal obseg dela zato, da se zagotavlja stroškovna učinkovitost in popolna zaposlenost delovne sile;
- delavce, ki jih trenutno ne potrebujejo zaradi zmanjšanja obsega dela, pošljejo na začasno čakanje in
- delavci opravljajo svoje delo s skrajšanim delovnim časom.

Poslovodstvo se zaveda, da na kratki rok odpuščanje delavcev pomeni prihranke pri stroških, vendar na dolgi rok pomeni večjo izgubo izkušenega kadra, ki lahko igra ključno vlogo pri izhodu podjetja iz krize, seveda ob izboljšanju razmer na gospodarskem področju.

Za ohranjanje delovnih mest je država v sklopu interventnih ukrepov ZIUPOPDVE ponudila delodajalcem možnost delnega povračila stroškov plač za zaposlene, ki jih bodo poslali na čakanje ali zaposlovali s skrajšanim delovnim časom. Več o višini nadomestila, ki se je skozi interventne ukrepe tudi spreminjala, predstavim v podpoglavju 3.3.

S sprejetjem teh ukrepov je država skušala vplivati na sprejemanje odločitev poslovodstva o nadaljnjih ukrepih glede odpuščanja delovne sile. Država je tako po eni strani delodajalcem zagotovila delno kritje stroškov plač, po drugi strani pa vplivala na ohranjanje vzdržnega števila brezposelnih v času zdravstvene krize. Če bo poslovni subjekt izkoristil subvencije in nadomestila za delno kritje stroškov plač, mora to tudi ustrezno oceniti in vključiti v načrt denarnih tokov.

3.4 Interventni ukrepi po posameznih protikoronskih paketih

V nadaljevanju tega podpoglavja bom na kratko predstavil posamezne ukrepe na področju gospodarstva, ki jih je Republika Slovenija sprejela v sklopu ZIUPOPDVE od razglasitve epidemije, kasneje imenovane zdravstvena kriza. Predvsem tiste ukrepe, ki so bili v sklopu posameznega PKP-ja za omilitev posledic zdravstvene krize sprejeti na področju gospodarstva v obliki finančne pomoči, oprostitev ali odlogov posojilnih, davčnih obveznosti za poslovne subjekte in so dodatne preglavice povzročali računovodjem pri obračunavanju plač, pripravi načrta denarnega toka, svetovanjem na področju delovnega prava (pojasnila glede obveznosti delodajalca in delavca na podlagi 68. in 70. člen ZDR-1 o odrejenem delu na domu in postopki prijave takšnega dela na pristojne institucije itd.),

izpolnjevanju vlog za pridobitev izredne finančne pomoči in priprave končnih računovodskih izkazov za poslovno leto 2020. Predvsem ob vsakem na novo sprejetem ukrepu so imele računovodje dodatno delo glede ugotavljanja upravičenosti poslovnega subjekta do posameznega ukrepa. Na primer:

- ali poslovni subjekt izpolnjuje pogoje glede upada prihodkov za oprostitev prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljevanju PIZ);
- ali je poslovni subjekt upravičen do delnega nadomestila plač za delavce na čakanju;
- ali si lahko poslovodstvo izplača nagrado za poslovno uspešnost, kako je obdavčena, v kolikor se izplača samo zaposlenim v skladu z ZDOH-2a;
- ali je poslovni subjekt upravičen do mesečnega temeljnega dohodka;
- ali delavcem pripada krizni dodatek in koliko;
- ali je poslovni subjekt upravičen do obročnega plačevanja DDV itd.

3.4.1 PKP1 in PKP2

V sklopu PKP1 in PKP2 oziroma Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP-A), Ur. l. RS, št. 49/20 in 61/20 so bili sprejeti naslednji ukrepi:

1. povračilo nadomestil za vse delavce, poslane na začasno čakanje, in oprostitev plačila prispevkov za socialno varnost za delavce na čakanju (čas veljavnosti od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020);
2. oprostitev plačila PIZ za zaposlene, ki delajo in jih v celoti krije država RS (čas veljavnosti od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020);
3. oprostitev plačila prispevkov za samozaposlene (čas veljavnosti od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020);
4. krizni dodatek in povračilo kriznega dodatka za delavce v invalidskih podjetjih ter zaposlitvenih centrih (čas veljavnosti od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020);
5. mesečni temeljni dohodek od 350 do 700 evrov za samozaposlene (med katere se štejejo tudi s.p.-ji), verske uslužbence in kmete (čas veljavnosti od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020) ter oprostitev plačila vseh davkov in prispevkov;
6. odlog plačila kreditnih obveznosti in drugih obveznosti, ki so nastale na podlagi zakona o prestrukturiranju gospodarskih družb ali zadrug v težavah (čas veljavnosti do 31. 12. 2020).

Za koriščenje 1. ukrepa je moral računovodja na podlagi bilance stanja in izkaza poslovnega izida za leti 2019 in 2020 na podlagi računovodskih informacij preračunati, ali je poslovni subjekt na podlagi 2. odstavka 22. člena ZIUZEOP-a upravičen do prejema nadomestila, torej ali izpolnjuje pogoje glede 20-odstotnega upada prihodkov v prvi polovici prvega polletja v primerjavi z enakim obdobjem za leto 2019. Tisti, ki v letu 2019 niso poslovali celotno leto, morajo za prejem nadomestila zabeležiti najmanj 25-odstotni upad v mesecu

marcu v primerjavi z mesecem februarjem 2019 ali 50- odstotni upad v aprilu v primerjavi z majem 2019. Če se naknadno ugotovi, da je imel poslovni subjekt v drugi polovici prvega polletja 50-odstotno rast, mora celotno prejeta nadomestilo tudi vrniti. PKP1 je bil v PKP2 delno spremenjen in je pogoje za upravičenost do 1. ukrepa zmanjšal na 10-odstotni upad čistih prihodkov od prodaje v letu 2020 v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2019 in dodal izjemo, da se nadomestilo plače zaradi višje sile (odrejene karantene ali varstva otrok) povrne ne glede na to, ali poslovni subjekt izpolnjuje pogoje. Višina nadomestila je znašala 80 odstotkov plače delavca, vendar ne več, kot je znašala višina povprečne mesečne bruto plače v RS za leto 2019, to je 1.753,84 evra (Statistični urad Republike Slovenije, 2020). Pri obračunu plač je moral računovodja obračunano višino nadomestila tudi pravilno izkazati v računovodskih listinah in jo evidentirati kot terjatev do države iz naslova povračil po ZIUZEOP-A na razred 16 – druge kratkoročne terjatve na aktivno stran bruto bilance v debet, na kreditno stran bruto bilance pa evidentirati višino nadomestila v razred 7 – drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki (subvencije, dotacije, kompenzacije, itd.).

Na temo čistih prihodkov od prodaje je SIR tudi podal strokovno razlago o opredelitvi čistih prihodkov omenjenih v 22. in 35. členu ZIUZEOP-A, ki so jo obravnavali na odboru sekcije preizkušeni računovodji ter podali naslednjo razlago: »Čisti prihodki od prodaje so prihodki od prodajne vrednosti prodanih količin, zmanjšane za vse popuste, ki so bili dani ob prodaje ali kasneje, pa tudi za vrednosti vrnjenih količin« (SIR, 2020).

V sklopu 2. in 3. ukrepa niso bili predpisani nikakršni posebni pogoji le izpolniti je bilo potrebno vlogo za oprostitev plačila prispevkov, ki jih je država RS plačala namesto delodajalca (torej 16,1 – odstotka na vsako obračunano bruto plačo delavca, ki dela).

V sklopu 4. ukrepa so morali računovodje posebno paziti pri obračunavanju plač za mesec marec, april in maj, saj so morali poleg osnovne plače obračunati tudi krizni dodatek tistim delavcem, ki niso presegli trikratnika minimalne plače (bruto plača ne bo presegla 2.821,74 evra) v višini 200 evrov in opozoriti delodajalce o morebitnih kazenskih sankcijah delovnega inšpektorata, če kriznega dodatka ne izplačajo.

V okviru priprave načrta denarnega toka za leto 2020 je lahko 6. ukrep pozitivno vplival na kratkoročno likvidnost poslovnega subjekta in omogočil preusmeritev obratnih sredstev v povečanje kratkoročnih sredstev, v nakup zalog, materiala, poplačila zapadlih obveznosti do dobaviteljev, ki so ključni za nemoteno poslovanje in opravljanje njihove dejavnosti ter lahko vplivajo na povečanje poslovnih učinkov pri poslovanju. Prav tako so sprejeti ukrepi vplivali na ohranjanje delovnih mest.

3.4.2 PKP3

V sklopu PKP3 oziroma Zakona o interventnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic, ZIUOOPE, Ur. l. RS, št. 80/20, je imel delodajalec poleg podaljšanih ukrepov iz PKP2 (na podlagi 20. člena ZIUZEOP-A se vsi ukrepi podaljšajo do 30. 6. 2020 razen, če PKP3 določa

drugače) možnost odrediti delavcu delo s skrajšanim, polovičnim delovnim časom zaradi zmanjšanja obsega dela in za preostali čas napotiti delavca na začasno čakanje. To pomeni, da je država povrnila stroške plač za preostali čas odsotnosti delojemalca za zapolnitev polnega delovnega časa ob pogoju, da je med delodajalcem in delavcem sklenjena pogodba o zaposlitvi za polni delovni čas. Torej delavec ni smel opravljati več kot 20 ur tedensko. Postopek uveljavljanja subvencije in obveznosti delodajalca natančneje opredeljuje 16. člen ZIUOOPE. V PKP3 se spremeni višina povračila najvišjega nadomestila za delojemalce na čakanju in je omejena na višino nadomestila, ki bi ga delojemalec prejel za čas brezposelnosti (obračun nadomestila za mesec junij).

Računovodja je moral opozoriti delodajalca tudi na 7. odstavek 18. člena ZIUOOPE, ki narekuje obveznosti delodajalca. Med drugim tudi obveznosti in omejitve glede izplačila dobička, nakupa lastnih deležev ali izplačila nagrad poslovodstvu, v kolikor je s strani države prejel nadomestilo za subvencioniranje skrajšanega delovnega časa in delnega povračila izplačanega nadomestila plač za zaposlene, ki so bili poslani na začasno čakanje. V letu 2020 si tako ne bodo smeli izplačati dobička, izvesti nakupa lastnih deležev ali izplačati nagrade poslovodstvu. To vključuje tudi izplačilo dobička za leto 2019 v letu 2020 in izplačila dobička za leto 2020 v letu 2021. V nasprotnem primeru morajo o tem obvestiti FURS in vrniti celotno pomoč države ter plačati zamudne obresti od dneva prejema do dneva vračila vseh nadomestil.

V sklopu PKP3 so bili sprejeti tudi naslednji ukrepi na področju gospodarstva:

1. turistični boni (vplivali na prihodke turistične panoge, ki je bila v času zdravstvene krize najbolj prizadeta);
2. finančne spodbude na podlagi programa finančnih spodbud COVID-19: 36. člen ZIUOOPE je pripravil finančne spodbude, izvedene s strani MGRT, v obliki ugodnih posojil s strani Slovenskega podjetniškega sklada in Ribniškega sklada, pripravila javne razpise objavljene na spletni strani SPIRIT Slovenije za spodbude v raziskave in razvoj ter proizvodnjo izdelkov oziroma produktov, povezanih z zdravstveno krizo itd.;
3. likvidnostna sredstva za poslovne subjekte preko javnih skladov;
4. dvig višine ocenjene vrednosti za javno naročanje gradenj;
5. zagotovitev finančnih sredstev SID banki za namen financiranja gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov (v obliki ugodnih posojil);
6. pomoč izvajalcem javnih prevozov;
7. zvišanje subvencije plače za invalide in ostali ukrepi (3. točka ZIUOOPE).

Ukrepi, sprejeti v tem zakonu, se uporabljajo od vključno 1. 6. 2020 do 31. 12. 2020, če zakon ne določa drugače za posamezni ukrep, ali se določen ukrep v nadaljnjem PKP-ju podaljša.

3.4.3 PKP4

Zakon o interventnih ukrepih za pripravo na drugi val COVID-19 (ZIUPDV), Ur. l. RS, št. 98/20 je sprejel oziroma podaljšal naslednje ukrepe na področju ohranjanja delovnih mest:

1. podaljšanje delnega povračila nadomestila plače za vse delojemalce na čakanju (do 31. 7. 2020 ob nespremenjenih pogojih glede upada prihodkov in morebitnem podaljšanju ukrepa do 30. 9. 2020): višina nadomestila za delavce na čakanju znaša 80 odstotkov, vendar ne več kot 892,50 evra, kot znaša nadomestilo za čas brezposelnosti;
2. povračila nadomestila plače za odrejeno karanteno delojemalca na podlagi prejete karantenske odločbe, če mu delodajalec ne more organizirati dela na domu. Do uveljavljanja pravice do povračila nadomestila je delodajalec upravičen na podlagi 17. člena ZIUPDV, višina nadomestila je določena v 18. členu ZIUPDV in znaša 80 odstotkov povprečja plače zaposlenega za pretekle tri mesece in je časovno omejeno do 30. 9. 2020.

3.4.4 PKP5

V sklopu PKP5 oziroma Zakona o začasnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic COVID-19 (ZZUOOP), Ur. l. RS, št. 152/20, se spremenijo pogoji glede uveljavljanja nadomestil delojemalcev na začasnem čakanju in delnega povračila plač s skrajšanim delovnim časom na vsaj 20-odstotni upad prihodkov delodajalca v primerjavi z letom 2019. Sledijo tudi popravki glede časovne aktivnosti določenih ukrepov, sprejetih v PKP4 in predhodno. In sicer:

1. povračilo delnega nadomestila plače delojemalcev na začasnem čakanju (se podaljša do 31. 12. 2020): v nadomestilo so vključeni tudi vsi prispevki za socialno zavarovanje. Višina nadomestila je sicer omejena in ne sme presegati najvišjega denarnega nadomestila, ki bi ga prejel delojemalec za čas brezposelnosti;
2. subvencioniranje skrajšanega delovnega časa se podaljša do 31. 12. 2020 z namenom zaščite čim večjega števila delovnih mest;
3. mesečni temeljni dohodek za samozaposlene (od 1. 10. 2020 do 31. 12. 2020) v višini 1.100,00 evra ob izpolnjevanju 20-odstotnega upada prihodkov v primerjavi z letom 2019, ali so se mu v letu 2020 povprečni mesečni prihodki zmanjšali za prej omenjeni odstotek;
4. delno povračilo nadomestila za izgubljeni dohodek za samozaposlene in družbenike v primeru odrejene karantene na domu na podlagi karantenske odločbe ali zaradi višje sile (varstva otrok): upravičenci, ki se štejejo za samozaposlene in družbenike, so natančno opredeljeni v 93. členu ZZUOOP, v 94. členu ZZUOOP je opredeljena višina nadomestila, ki znaša 250,00 evra za vsako odrejeno karanteno ali za čas nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile. Vendar je maksimalna višina nadomestila omejena na 250,00 evra za 10 dni, 500,00 evra za 20 dni in 750,00 evra za celotni mesec;

5. nadomestilo stroškov za izvajalce občasnih prevozov: v 1 in 2. odstavku 119. člena ZZUOOP je opredeljeno, kdo se šteje za izvajalca občasnih prevozov in višina nadomestila za pravne osebe, samostojne podjetnike, ki imajo v lasti licenco Skupnosti za prevoz potnikov. Nadomestilo znaša 33,30 evra na avtobus na dan (za mesec marec se prizna 8 dni, april 18 dni, oktober 15 dni, november 15 dni in za mesec december prav tako 15 dni).

Za lažjo razlago glede obračuna plače in nadomestil za posameznega delojemalca sem v prilogi 2 pripravil 8 možnih scenarijev oziroma stanj delojemalcev za lažjo predstavo obračuna višine nadomestila oziroma plače v povezavi s predvidenimi situacijami, s katerimi smo se srečali v času zdravstvene krize ter posledično, kdo je nosilec stroška v posameznem primeru.

3.4.5 PKP6

V sklopu PKP6 oziroma Zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (ZIUOPDVE), Ur. l. RS, št. 175/20 se ponovno podaljšujejo naslednji ukrepi (ob nespremenjenih pogojih glede vpada prihodkov):

1. povračilo nadomestila zaradi odrejene karantene ali višje sile (čas veljavnosti do 31. 12. 2020);
2. povračilo nadomestil za delojemalce na začasnem čakanju (do 31. 1. 2021): zajema možnost izbire, ali bo delodajalec uveljavljal 100-odstotno ali 80-odstotno povračilo, vendar ne več kot znaša povprečna mesečna plača v RS (nadomestilo za oktober–december). Če poslovni subjekt ne bo presegel 800.000,00 evra državne pomoči, lahko uveljavlja 100-odstotno povračilo;
3. odlog plačil bančnih posojil, kreditnih obveznosti in drugih obveznosti (do 30. 6. 2021): ob poslani vlogi na Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo, javni sklad ali banko za odlog obveznosti, ki jo morajo tudi odobriti. Vloga mora biti poslana pravočasno, in sicer do 31. 12. 2020.

Znotraj ukrepov je tokrat država sprejela tudi ukrep, ki ponuja delno povračilo nekritih fiksnih stroškov za obdobje od 1. 10. 2020 do 31. 12. 2020 najbolj prizadetim poslovnim subjektom. V preteklosti ni bilo o tem nič govora, kar je povzročalo veliko razburjenja s strani podjetnikov, saj so kljub temu da ne opravljajo dejavnosti, morali plačevati fiksne stroške, kar je pomenilo, da se bodo njihove denarne rezerve počasi izpraznile, dejavnosti pa zaradi ukrepov o omejitvi prodaje blaga in opravljanja nenujnih storitev za končne potrošnike ne smejo opravljati. V PKP6 so bili tokrat uslišani.

V prilogi 3 sem pripravil praktični izračun za povračilo nekritih fiksnih stroškov glede na omejitve, opredeljene v 5. odstavku 109. člena ZIUOPDVE za podjetje ABC in XZY. Upravičenci so morali izpolnjevati zahteve od 1. do 4. odstavka 109. člena ZIUOPDVE. Izračun višine delnega povračila za kritje fiksnih stroškov je opravil računovodja na podlagi

podatkov iz bilance stanja in v njegovem imenu tudi oddal vlogo na FURS za uveljavljanje te pravic. Poleg prej omenjenega ukrepa so bili sprejeti tudi naslednji ukrepi:

1. oprostitev ali zmanjšanje plačila najemnin, če je lastnik država ali lokalna skupnost (čas veljavnosti do 31. 6. 2021);
2. odlog plačila DDV, prispevkov, akontacije DDPO ali davčnega odtegljaja in možnost obročnega plačila do največ dveh let zaradi nezmožnosti opravljanja dejavnosti zaradi trenutne situacije (1. in 2. odstavek 67. člen ZIUOPDVE).

Na podlagi sklepa o podaljšanju veljavnosti določenih ukrepov iz ZZUOOP in ZIUOPDVE, Ur. l. RS, št. 195/20, se je uveljavljanje delnega povračila nekritih fiksnih stroškov podaljšalo do 31. 3. 2021 z možnostjo dodatnega podaljšanja za tri mesece ob nespremenjenih pogojih glede obdobja primerjave upada prihodkov.

S sklepom so se podaljšali tudi ukrepi na področju nadomestil za delavce zaradi odrejene karantene, višje sile, ustavitve javnega prevoza ali zaprtja meja (ukrep se podaljša do 31. 3. 2021), nadomestilo za delno povrnitev izgubljenega dohodka zaradi odrejene karantene na podlagi karantenske odločbe, višje sile ali nezmožnosti opravljanja dela na domu (ukrep se podaljša do 31. 3. 2021) in mesečni temeljni dohodek za samozaposlene (ukrep se podaljša do 31. 3. 2021).

3.4.6 PKP7

PKP7 oziroma Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (ZIUPOP DVE), Ur. l. RS št. 203/20 je v 9. členu ZIUPOP DVE popravil in dopolnil 109. člen ZIUOP DVE glede maksimalne višine delnega kritja fiksnih stroškov, ki je sedaj maksimalno višino povračila dvignil na 2.000,00 evra na zaposlenega, v kolikor je podjetje imelo več kot 70-odstotni upad prihodkov (priloga 3). Dodala se je tudi možnost novega izračuna glede upada prihodkov (za primer izračuna glej prilogo 4) od prodaje in se lahko pri izračunu upošteva naslednje:

- za izračun upada prihodkov se lahko upoštevajo prihodki od prodaje v upravičenem obdobju glede na povprečno število zaposlenih od 1. 12. 2019 do 30. 11. 2020 ali
- prihodki od prodaje upravičenega obdobja glede na vrednost opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev, kjer se izključijo zemljišča in če je ta način izračuna upada prihodkov ugodnejši za upravičenca. (6. odstavek 109. člena ZIUOP DVE)

Znotraj PKP7 so bili sprejeti tudi novi ukrepi na področju gospodarstva in podaljšali so se določeni ukrepi, ki so bili že sprejeti v PKP6 in predhodno. Ukrepi so naslednji:

1. enostranska odpoved pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca, če delojemalec izpolni pogoje za upokojitev (dopolnitev in sprememba 89. člen ZDR-1): delodajalec je v tem primeru dolžan delojemalcu izplačati odpravnino, saj gre v tem primeru za prekinitev

poslovnega razmerja. Višino odpravnine izračuna računovodja, ki obračunava plače in ne sme biti manjša od povprečja zadnjih treh izplačanih plač, če bi delal ter mora vključevati tudi dodatek na delovno dobo v poslovnem subjektu (2. odstavek 108. člen ZDR-1);

2. ukrep na področju kritja skrajšanega delovnega časa (čas aktivnosti 30. 6. 2021);
3. koriščenje neizkoriščenega letnega dopusta za leto 2020: omogoča delojemalcem koriščenje do 31. 12. 2021, kljub določbam ZDR-1, če mu je bilo zaradi zdravstvene krize onemogočeno koriščenje dopusta v tekočem letu;
4. ukrep na področju spremembe določb o začetku stečajnega postopka ali postopka prisilne poravnave, ki more biti začet na predlog poslovodstva v skladu z 38. in 39. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP-G), Ur. l. RS, št. 27/16;
5. krizni dodatek za mesec december: v višini maksimalnega zneska 200,00 evra oziroma sorazmernega dela, v kolikor delojemalec ni delal ves mesec december in v kolikor njegova bruto plača ne presega 1.881,00 evra. Krizni dodatek v celoti povrne država RS;
6. podaljšanje roka za skrajšani delovni čas (čas aktivnosti do 30. 6. 2021);
7. sprememba 119. člena ZZUOOP o uveljavljanju nadomestila stroškov za imetnike licenc za izvajalce občasnih prevozov (podaljša do 31. 3. 2021): za mesec januar in februar 15 dni ter mesec marec prizna 18 dni.

Za vse prejete subvencije in nadomestila v sklopu posameznega PKP-ja je računovodja dolžan voditi posebno evidenco na kontu razreda 16 – druge kratkoročne terjatve in razreda 76 – drugi prihodki, kronološko zaradi lažje evidence celotne višine prejete državne pomoči, saj se bo ob zaključku poslovnega leta 2020 naknadno ugotavljala upravičenost poslovnega subjekta do posameznega ukrepa in izpolnjevanja pogojev do upravičenja. V kolikor se bo naknadno ugotovilo, da nismo izpolnjevali pogojev, opredeljenih v posameznem PKP-ju, se mora o tem pravočasno obvestiti FURS, in sicer najkasneje do roka predložitve DDPO-ja za poslovno leto 2020 ter vrnejo prejete subvencije oziroma nadomestila v roku 30 dni od vročitve odločbe (89. člen ZIUPOP DVE). Nadzor do upravičenja bodo izvajale tudi pristojne institucije v RS.

3.4.7 Delo od doma

Za zavezitev širjenja okužb med zaposlenimi so se mnoga podjetja odločila, da svojim zaposlenim odredijo delo na domu zaradi okoliščin zdravstvene krize, da se zmanjša ogroženost življenj in zdravja zaposlenih. Zakonodaja na področju delovnih razmerij v 169. členu ZDR-1 omogoča delodajalcem, da zaradi izjemnih okoliščin spremenijo vrsto ali kraj opravljanja dela, čeprav je v pogodbi naveden kraj opravljanja dela na sedežu poslovnega subjekta.

Tudi tokrat se je računovodja znašel v vlogi svetovalca na področju delovnopравne zakonodaje in svojim naročnikom svetoval ter podajal smernice za odreditev dela na domu.

Predvsem opozorili so jih na stroge zakonske predpise, ki jih je treba striktno upoštevati, saj smo lahko v primeru inšpekcijskega nadzora kaznovani z visoko denarno kaznijo v skladu s 76. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1) in členoma 217a in 217b ZDR-1.

Glede dogovora o delu na domu med delodajalcem in delojemalcem, ki mora biti urejeno v pogodbi o zaposlitvi ali internem aktu, je treba opredeliti naslednje:

- kraj opravljanja dela: je sestavni del vsake pogodbe o zaposlitvi, in če ne vsebuje tudi možnosti dela na domu, se mora skleniti nova pogodba o zaposlitvi med delodajalcem in delojemalcem;
- pogodba ali interni akt mora vsebovati razporeditev delovnega časa (148. člen ZDR-1) in evidentiranja ter poročanja delodajalcu o opravljenem delu;
- pravica do nadomestila za čas dela na domu in višina nadomestila: 70. člen ZDR-1 opredeljuje obveznosti delodajalca, da zaposlenemu, ki mu je odredil delo na domu, zagotovi delovna sredstva, in če delojemalec uporablja lastna sredstva za delo, je delodajalec dolžan delojemalcu izplačati zakonsko opredeljeno višino nadomestila. Višina nadomestila je opredeljena v 6. odstavku 44. člena ZDOH-2a in lahko znaša do 2 odstotka mesečne plače delojemalca, ampak ne več kot 2 odstotka povprečne mesečne plače zaposlenih v RS;
- ostale pravice, obveznosti in pogoji opredeljeni ZDR-1.

Najbolj preprosto za delodajalca je, da sprejme interni akt za delo na domu, znotraj katerega opredeli vse pogoje za opravljanje dela na domu, število dni, način evidentiranja delovnih ur, poročanje o delu na daljavo, delovni čas itd. Interni akt mora biti pripravljen v skladu z zakonodajo, ki ureja ZDR-1 (varno delovno okolje, nadzor itd.), ZDOH-2a (obračun nadomestila za uporabo lastnih sredstev) in Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti (evidentiranje delovnega časa).

3.4.8 Javni razpisi

V sklopu PKP3, natančneje v 36. člen ZIUOOPE, je Vlada RS ponudila tudi finančne spodbude v obliki povratnih in nepovratnih sredstev za sofinanciranje izpada prihodkov v turizmu in gostinstvu, za predelovalne dejavnosti, za razvoj digitalizacije in preoblikovanja poslovnega procesa poslovnih subjektov v popolno digitalizacijo ter za razvojne projekte v teku ali s potencialom hitrega zagona.

Finančne spodbude so dostopne preko javnih razpisov, objavljenih na spletni strani javne agencije RS, SPIRIT Slovenija. Namen javnih razpisov je predvsem spodbuditi poslovne subjekte na področju raziskav in razvoja produktov, povezanih z zdravstveno krizo, podpreti oziroma sofinancirati te projekte in oblikovati javne razpise, ki bodo delno pokrivali stroške poslovnih subjektov v najbolj prizadetih panogah.

Tudi tukaj bom ponovno izpostavil vlogo računovodje, brez katerega dokumentacija na javnem razpisu ne bi šla skozi in bi bila zavržena. Namreč osnovne podatke v večini primerov izpolni poslovodstvo druge, bolj občutljive podatke, ki temeljijo na računovodskih informacijah, pa najraje prepustijo računovodskemu strokovnjaku. Na primer javni razpis na področju razvojno-raziskovalnih projektov za odpravo posledic COVID-19 je v sklopu 1 sofinanciral naslednje stroške:

- stroške plač;
- stroške zunanjih izvajalcev v povezavi z razvojnim projektom;
- amortizacijo opredmetenih in neopredmetenih sredstev;
- naložbe v nakup novih opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev in
- posredne stroške.

Izračun in uveljavljanje posameznih stroškov na javnem razpisu zagotovi poslovodstvu računovodja na podlagi računovodskih informacij, kjer se ponovno izkaže pomembnost dobrega računovodje, njegova odzivnost in skrbnost pri pripravi računovodske dokumentacije ter spretnosti knjigovodenja. Za lažji pregled nad vsemi stroški in vlaganji, povezanimi z raziskavo ali razvojem, računovodja vodi ločeno knjigovodstvo in tako zagotovil večjo transparentnost pri pripravi dokumentacije za prijavo na javni razpis ter nadaljnjem ugotavljanju celotnih stroškov, povezanih z določenim projektom.

Vrste razpisov za omilitev posledic zdravstvene krize in podporo gospodarstvu na področju raziskav in razvoja (SPIRIT Slovenija, 2020):

- javni razpis za pomoč podjetjem v gostinstvu in turizmu v času epidemije COVID-19: vključuje sofinanciranje obratovalnih stroškov poslovnih subjektov v gostinstvu in turizmu;
- javni razpis za sofinanciranje razvojno-raziskovalnih projektov za odpravo posledic COVID-19;
- javni poziv za sofinanciranje stroškov digitalizacije prodajnih poti ter predstavitvenih in trženjskih gradiv za promocijo na tujih trgih.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je v sklopu finančnih spodbud na gospodarskem področju do zdaj izvedlo naslednje javne razpise (Služba vlade RS za razvoj in Evropsko kohezijsko politiko, 2020):

- javni poziv za nakup zaščitne opreme;
- javni razpis za financiranje spodbud za ponovni zagon poslovanja v obmejnih problemstih območjih.

4 PRILAGAJANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV V ČASU ZDRAVSTVENE KRIZE

Zdravstvena kriza, kot sem že v nalogi omenil, pušča vse večje posledice na gospodarskem področju, drastično vpliva na naše nadaljnje življenje, življenjske navade, aktivnosti in prav tako vpliva na naravo finančnega poročanja za namene notranjih in zunanjih uporabnikov. Pripravljena in predstavljena finančna poročila poslovnega subjekta (v večji meri so to kapitalske družbe) so lahko ključna za zagotovitev likvidnostnih sredstev zunanjih investitorjev.

Trifu (2020, str. 1–4) pravi, da je čas zdravstvene krize za računovodstvo in finance poslovnega subjekta zelo pomembna predvsem z vidika stalnega nadzora o izkoriščenosti in neizkoriščenosti razpoložljivih sredstev, delovanju ali počasnemu delovanju, obstoju tehnične brezposelnosti zaradi negotovosti učinkov zdravstvene krize na poslovanje subjekta in gospodarstva. Zato pridemo do zaključka, da je v teh časih nujno potrebna sposobnost in znanje računovodje ter finančnega svetovalca, da nam priskrbi prave informacije, pravo sliko o gibanju poslovanja, morebitnih odstopanjih znotraj organizacije. Vse to mora seveda temeljiti na zaupanju in odgovornosti računovodje s poslovodstvom, menedžerji ali lastniki podjetja.

Ozili (2020, str. 1) podrobneje opisuje računovodske tehnike in prakse, ki jih menedžerji podpirajo za izboljšanje bilance stanja in prikazovanja uspešnosti poslovanja subjekta med zdravstveno krizo. V literaturi na področju računovodstva zelo malo oziroma skoraj nikjer ne zasledimo smernic ali študij, ki bi se podrobneje ukvarjale s krizo, v kakršni smo se znašli zdaj. Najdemo le nekaj člankov o finančni krizi leta 2008, ki je najbolje prizadela ameriški trg po propadu ameriške banke Lehmann Brothers, vendar nič oprijemljivega. Obstajajo določene študije avtorjev, da je računovodstvo manipuliranje računovodskih izkazov poslabšalo insolventnost finančnih institucij med finančno krizo 2008.

Računovodske tehnike in prakse, ki niso nezakonite, če seveda sledijo splošno sprejetim računovodskim načelom (angl. Generally Accepted Accounting Principles – GAAP), in jih lahko računovodja uporabi pri pripravi računovodskih izkazov za zmanjšanje vpliva zdravstvene krize na finančna poročila, so naslednja:

- računovodstvo poštene vrednosti (angl. fair value accounting);
- izogibanje prikazovanju izgube (angl. loss avoidance);
- enakomerna porazdelitev prihodkov med obdobji (angl. income smoothing) in
- manipuliranje izkaza poslovnega izida, umetno povečanje prihodkov prihajajočega leta (angl. big-bath accounting).

Tehnike vodijo do očitnega izboljšanja pri izkazu denarnega toka, izkazu poslovnega izida in bilanci stanja. Hkrati učinkujejo tudi na samozavest delničarjev, investitorjev in na ugled poslovnega subjekta.

Barman (2020, str. 124–126) izpostavlja ključne računovodske tehnike, ki so jih uporabljali računovodje pri pripravi računovodskih izkazov v času gospodarskega upada leta 2007 in za katere pričakuje, da se bodo pojavile pri pripravi računovodskih izkazov in finančnih poročil za poslovno leto 2020. Tehnike so naslednje:

- računovodsko poročanje po pošteni vrednosti (angl. Fair value financial reporting, v nadaljevanju FVA);
- manipuliranje računovodskih izkazov z namenom po pridobitni finančne podpore države (angl. Bailouts, stimulus and the big-bath);
- izravnavanje dobička in izogibanje beleženju izgube (angl. Profit-levelling and loss-aversive recording);
- »slabše kot bi lahko bilo« (angl. Worse than it is) in
- paket davčnih olajšav (angl. Fiscal relief packages).

Zaradi negotovosti zunanjega okolja, smeri gibanja gospodarskega trga, nepredvidljivosti človeškega faktorja, na katere vplivajo trenutne razmere zdravstvene krize finančni trgi postanejo volatilni,⁶ saj investitorji v takšnih časih niso naklonjeni precejšnjemu tveganju (angl. risk-averse) in se v večji meri odločajo za investicije v manj tvegane naložbe vrednostnih papirjev. V portfelj vključijo zgolj le nižje donosne, vendar bolj stabilne naložbe. Posledično bo lastniški kapital podjetij ogrožen zaradi upada naložb, zasebne naložbe se bodo postopoma zniževale, proizvodnja bo začela upadati, operativni stroški bodo naraščali in dobiček bo občutno nižji. To bo privedlo do slabšega poslovanja poslovnega subjekta. Argumenti, ki sem jih že naštel, so temelj, zakaj v podjetjih uporabljajo računovodske tehnike pri pripravi računovodskih poročil za poročanje. Gre za čisto preprosto manipulacijo izkazov z namenom ublažitve negativnih vplivov na poslovanje podjetja in odločitev internih ter zunanjih uporabnikov računovodskih informacij.

V nadaljevanju podrobneje predstavljam tehnike, s katerimi se v praksi najpogosteje srečamo in sta jih omenila tudi avtorja člankov o računovodskih tehnikah, Barman in Ozili.

4.1 Računovodstvo poštene vrednosti

Tehnika računovodstva FVA služi menedžerjem pri manipuliranju računovodskih izkazov računovodij, predvsem bilance stanja, kjer se o vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev poroča po njihovi pošteni vrednosti (po nakupni vrednosti). Slabitve, amortizacija in spremembe njihove poštene vrednosti se v bilanci stanja, izkazu poslovnega izida poročajo kot izguba ali dobiček tekočega poslovnega leta.

V sklopu te tehnike poznamo še eno metodo vrednotenja sredstev in obveznosti do virov sredstev po pošteni vrednosti, in sicer na podlagi tržne vrednosti »Mark to market

⁶ Volatilnost je finančni izraz in pomeni nihanje cen vrednostnih papirjev na delniškem trgu, ki v večji meri vpliva na kratkoročne vlagatelje. Je statistično merilo razpršenosti donosa za dani vrednostni papir. Večja kot je volatilnost večja je tveganost donosa (Kuepper, 2020).

accounting« (v nadaljevanju MTM). Za vrednotenje na podlagi tržne vrednosti se uporabi trenutna tržna vrednost ali vrednost bližnjega substituta oziroma nadomestka za sredstva in obveznosti, za katere je značilno časovno nihanje vrednosti na trgu. Cilj tega vrednotenja je poročati o realni oceni trenutnega finančnega stanja subjekta na podlagi trenutnih tržnih razmer (Ozili, 2020, str. 3–4). MTM-metoda se prav tako uporablja pri trgovanju in investiranju v določene vrednostne papirje, kot so terminske pogodbe in vzajemni skladi. Metoda nam zagotovi realno sliko trenutnih vrednosti sredstev podjetja (npr. finančnih naložb), če bi sredstvo v tistem trenutku prodali na trgu ob trenutnih razmerah (Tuovila, 2020).

V preteklosti pred uvedbo FVA so računovodski izkazi prikazovali vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev na podlagi metode načela nabavne vrednosti (angl. Historical cost accounting, v nadaljevanju HCA), ki je prikrivala informacije o realni vrednosti mnogih postavk v računovodskih izkazih. V skladu z načelom HCA se vrednost sredstev prikazuje po njihovi nabavni vrednosti, četudi njihove vrednosti s časom nihajo. Posledično so vodila do izkrivljanja podatkov o realnem dohodku podjetja. Ameriška komisija za vrednostne papirje je zato v sklopu te metode zahtevala popolna razkritja glede postavk v bilanci stanja, ki so vrednotena po metodi HCA in bi morebiti lahko vplivala na odločitve investitorjev. Namen je bil zagotoviti preglednost finančnih informacij, ki bi vodile do izboljšanja tržne discipline, morebitnih znižanj pri stroških kapitala, boljše likvidnosti in večje učinkovitosti trga. Da se zagotovi transparentnost, morajo finančna poročila biti kakovostna, morajo poročati in odražati gospodarsko realnost. Metoda FVA zagotavlja vse zgoraj našete zahteve in pripravljene računovodski izkazi ter finančna poročila odražajo visoko preglednost informacij. Torej vsebovane informacije odražajo resničnost, točnost in popolnost menedžerjem, da poročajo o vseh internih spremembah in ukrepih, uporabljenih v sklopu njihovega upravljanja (Barlev & Haddad, 2003, str. 396–397).

Nova tehnika FVA povečuje učinkovitost menedžerjev, zmanjšuje konflikte in izboljšuje odnose med principalom in agentom ter prispeva k pripravi natančnejšim podatkov za finančno računovodstvo (Barlev & Haddad, 2003, str. 397).

Ozili (2020, str. 4) pravi, da vpliv FVA na pandemijo še ni znan. Pričakuje se, da bodo dolžniki zmagovalci, upniki pa poraženci, ko bo vrednost sredstev in obveznosti vrednotena po MTM.

4.2 Izogibanje prikazovanju izgube

Omejitve v gospodarskem prostoru, ki so posledica zdravstvene krize, so v večji meri vplivale na zmanjšanje obsega poslovanja poslovnih subjektov. Dobavitelji so bili primorani zmanjšati obseg proizvodnje v prvi vrsti zaradi zagotovitve varnosti in zdravja pri delu v skladu s priporočili zdravstvene stroke in interventnih ukrepov s strani vlade. Da bi se izognili tesnim stikom znotraj proizvodnje med delavci, je večina večjih proizvajalcev proizvajala produkte v okrnjenem obsegu. Drugi razlog upada poslovanja in zmanjšanja

proizvodnje pri dobaviteljih je v zmanjšanju povpraševanje s strani kupcev po določenih produktih.

Menedžerji napovedujejo manjši zaslužek in delničarji posledično ne pričakujejo visokega dobička na dividendo, prav tako ostali udeleženci pri izplačilu dobička za poslovno leto 2020. Manjši dobiček in udeležba pri izplačilu dobička vodita do zmanjšanja naklonjenosti pri upravljanju prihodkov, ki povečuje zaslužek. Poslovni subjekti, ki so prejemniki subvencij in nadomestil, bodo nenaklonjeni pri upravljanju tovrstnih dohodkov, da bi se izognili političnemu in regulativnemu nadzoru nad velikimi dobički poslovnih subjektov. V takem primeru lahko računovodja vloži zahtevo zaradi upada dohodka in izpolnjevanja ostalih meril, ki sem jih podrobneje opisal v poglavju 3, za prejem finančnih nadomestil od države za čas zdravstvene krize na pristojne institucije. Prejetih sredstev ob prejemu ne porabi, temveč redno spremlja poslovanje subjekta za čas zdravstvene krize in ob morebitnih odstopanjih ter napovedih o izplačilu večjega dobička naredi na pristojne institucije samoprijavo za vrnitev prejetih sredstev s predpisanimi obrestmi ter se s tem zaščiti pred kršenjem zakonodaje ZIUOPDVE (Ozili, 2020, str. 5).

Problem nastane pri poslovnih subjektih, ki bodo za poslovno leto 2020 poročali o visokem dobičku in so hkrati tudi prejemniki finančne podpore s strani države za omilitev posledic zdravstvene krize, saj so subvencije in nadomestila namenjena izključno reševanju poslovnih subjektov, ki jih je kriza najbolj prizadela. Tisti poslovni subjekti, ki bodo poročali o visokem dobičku, se lahko znajdejo pod večjim nadzorom državnih organov, kot so FURS in Računskim sodiščem.

4.3 Enakomerna porazdelitev prihodkov med obdobji

Pri tehniki izravnavanja dohodka gre za uravnavanje nihanja čistega dobička iz enega obdobja v drugo obdobje. Gre predvsem zato, da se zunanji uporabniki v finančnem poročilu prikažejo enakomerno in predvidljivo gibanje toka dobička. Nestabilni dobiček, ki stalno niha, lahko vodi do večjega tveganja s strani zunanjih investitorjev oziroma delničarjev, ki raje vlagajo v poslovne subjekte s kontroliranim nihanjem dobička skozi celotno poslovno leto. (Ozili, 2020, str. 5)

4.4 Manipuliranje izkaza poslovnega izida

Tehnika manipuliranja izkaza poslovnega izida se najpogosteje izvaja v letu slabega poslovanja z namenom umetnega povečanja prihodkov v prihajajočem letu. Gre za manipuliranje izkaza poslovnega izida zato, da bi bili slabi rezultati videti še slabše, kot so dejansko. Umetno povečanje prihodka v prihajajočem letu pozitivno vpliva tudi na izplačilo višjih bonusov menedžerjem.

V praksi se je velikokrat pokazalo, da tovrstno tehniko najpogosteje uporabljajo za čiščenje bilance v kriznih časih za povečevanje stroškov. Na primer za odpis spornih terjatev, neizterjanih terjatev po pravni poti in ostalih terjatev iz preteklosti, ki ne bodo nikoli poplačane oziroma je njihova izterjava zaradi določenih okoliščin ne izvedljiva ter stroški izterjave presegajo njihovo vrednost. Lahko ustvarijo tudi terjatve na podlagi lažne evidence o prodaji, ki zahteva v prvi vrsti povečanje sredstev iz naslova terjatev in v istem letu zmanjšanje sredstev ter povečanje stroškov zaradi odpisa. Uporablja se tudi za odpis sredstev s prenapihnjeno ali goljufivo vrednostjo ali pa preprosto, ker je sredstvo odslužilo svojo življenjsko dobo. Odločitve o enkratnem večjem strošku odpisa v času zdravstvene krize lahko menedžerji in računovodje, ki se morajo o tem zagovarjati pred revizorji, pojasnijo z vplivom pandemije na dejavnost poslovanja in, da se lahko zmanjšanje dobička ublaži z prejetimi subvencijami ter nadomestili od države (Ozili, 2020, str. 4).

4.5 Izravnavanje dobička in izogibanje beleženju izgube

Tehniko izravnavanja dobička in izogibanje beleženju izgube uporabljajo menedžerji tistih poslovnih subjektov, ki ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev subvencij in nadomestil od države za omilitev vpliva zdravstvene krize na njihovo poslovanje, so pa nujno potrebni za njihovo preživetje. S pomočjo te metode lahko poslovni subjekti beležijo normalne do dokaj visoke dobičke kljub slabemu poslovnemu letu. Tehnika izravnavanja dobička vsako letno vzdržuje določeno stopnjo dobičkonosnosti poslovnega subjekta, vendar tako, da je dobiček skozi leta stabilen. Poskrbi, da nihanja niso previsoka in ne povzročajo volatilnega stanja. To je mogoče storiti z odlogi plačil in zmanjševanjem delovne sile (Barman, 2020, str. 125).

Izogibanje beleženju izgube vključuje poleg zgoraj naštetega tudi zamude plačil upnikom in/ali poročanje v finančnem poročilu o dobičku prihajajočega poslovnega leta v tekočem poslovnem letu.

5 ANALIZA ZADOVOLJSTVA PODJETNIKOV S PODPORO RAČUNOVODIJ MED ZDRAVSTVENO KRIZO

V tem poglavju bom podrobneje predstavil izvedeno empirično analizo, ki je temeljila na zadovoljstvu naročnikov storitev računovodskega servisa in delom ter podporo računovodje v času zdravstvene krize.

5.1 Namen raziskave in raziskovalna vprašanja

Namen raziskovalne naloge je bilo proučiti, kako pomembne so kakovostne računovodske storitve računovodskih servisov, izpostaviti pomembnost kakovostnega in strokovno izobraženega kadra, ki svoje znanje nenehno nadgrajuje ter tako bistveno vpliva na strateško naravnane odločitve posloводства v obdobju pred zdravstveno krizo, med njo in po njej, ki

bo ključno za preživetje poslovnega subjekta. V sklopu raziskovalnega dela sem proučil ključne naloge in delo računovodij računovodskega servisa v času zdravstvene krize, kako lahko računovodja vpliva na sprejemanje dolgoročnih odločitev posloводства in pomaga čim boljše prebroditi sedanje čase.

Raziskovalna vprašanja so sledeča:

1. Ali računovodja vpliva na odločitve posloводства pri izbiri strategije in uresničevanju ciljev poslovanja?
2. Ali se je v času zdravstvene krize pokazala pomembnost podpore računovodskega servisa v očeh naročnikov, ki je bila včasih precej samoumevna?
3. Kako pomembne so kakovostne storitve računovodskih servisov, ki imajo ustrezno podporo strokovnjakov s sorodnih področij in kader, ki se stalno izobražuje?

5.2 Raziskovalni model

Pri pisanju magistrske naloge sem v prvem delu uporabil deskriptivno metodo pedagoškega raziskovanja, na podlagi katerega sem proučil zakonodajno ureditev dela računovodskih servisov in se poglobljeno seznanil z glavnimi nalogami računovodij ter pridobil ustrezno terminološko podlago za nadaljnje raziskovalno delo. Nadaljeval sem z metodo kompilacije, kjer sem od tujih in slovenskih avtorjev povzemal njihove ugotovitve, spoznanja in stališča o trenutni situaciji v globalnem svetu. Magistrska naloga temeljni na teoretičnem in raziskovalnem delu.

Prvi del naloge vsebuje strokovno literaturo slovenskih in tujih avtorjev, specializiranih na področju računovodstva in gospodarskega prava. V sklopu empiričnega dela sem na podlagi kvantitativnega raziskovanja izvedel dve spletni anketi brez neposrednega stika s ciljno skupino anketirancev. Prva ciljna skupina v sklopu kvantitativnega raziskovanja so bili ponudniki računovodskih storitev. Ciljno skupino so sestavljali računovodski servisi franšizne skupine Simič & Partnerji d.o.o., ki delujejo po celotni Sloveniji. Skupaj 16 družb. K sodelovanju sem jih povabil preko elektronske pošte. Druga ciljna skupina anketirancev so bile mikro, majhne in srednje velike gospodarske družbe, naročniki zunanjih računovodskih storitev franšizne skupine Simič & partnerji, d. o. o. Pri tem se nisem omenil na določeno panogo temveč so bili v raziskavo vključeni naročniki zunanjih računovodskih storitev, ki delujejo na različnih gospodarskih področjih.

5.3 Sestava ankete

Spletno anketo sem izvedel preko spletne aplikacije 1KA (<https://www.1ka.si/>), ki omogoča storitve spletnega anketiranja. Za prvo ciljno skupino sem oblikoval vprašanja odprtega in

zaprtega tipa. Stališča ciljne skupine zaprtega tipa vprašanj sem meril z uporabo enostavne in numerične merske lestvice. Raziskovalna vprašanja, oblikovana v anketi, so v prilogi 6.

Pri drugi ciljni skupini, kjer sem anketiral naročnike zunanjih računovodskih storitev, sem oblikoval vprašanja zaprtega tipa. Odgovori na vprašanja so bili vnaprej ponujena. Stališča anketirancem sem meril s kombiniranjem preproste merske lestvice z enim ali več možnimi odgovori. Za merjenje stališč naročnikov računovodskih storitev o podpori računovodje sem uporabil 5-stopenjsko Likertovo lestvico. Za raziskovalna vprašanja glej prilogo 5.

5.4 Rezultati raziskave

V anketo je bilo skupaj zajetih 66 anketirancev, od tega jih je 35 uspešno dokončalo celotni anketni vprašalnik. Dosegel sem 53-odstotno stopnjo odgovorov s strani ciljne skupine, na katero je bila anketa naslovljena. Anketa je vsebovala skupaj 8 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. V prilogi 6 so razvidna anketna vprašanja, ki sem jih naslovil na računovodje v računovodskih servisih.

5.4.1 Anketa za računovodje

Vprašanje številka 1: Zakonodaja s področja interventnih ukrepov za zaježitev epidemije in omilitev njenih posledic za gospodarstvo je v praksi povzročala velike težave računovodjem predvsem pri interpretiranju same zakonodaje in izvajanju te na podlagi teorije. Kako ste se soočali z izvajanjem zakonodaje v praksi?

Rezultati prvega anketnega vprašanja me niso presenetili, saj sem pričakoval takšne odgovore. Namreč, v praksi se mnogokrat pojavi problem pri tolmačenju zakonodaje, saj je napisana zelo strokovno in jo razumejo zgolj za to izobražene osebe (pravniki), ki tudi sami sodelujejo pri pripravi zakonodaje. Seveda se na drugi strani pojavi problem pri izvajanju te zakonodaje v praksi. To je tudi razvidno na podlagi odgovorov anketirancev, saj je 80 odstotkov računovodij imelo težave pri tolmačenju zakonodaje. 3 odstotki računovodij so imeli težave pri izvedbi zaradi stalnih popravkov in dopolnitev enakih ukrepov v posameznem PKP-ju. Pojavile so se tudi težave pri programski podpori in imeli so premalo časa pri interpretiranju zakonodaje, saj so se zakoni hitro dopolnjevali in spreminjali. V enem letu je bilo sprejetih 7 PKP-jev.

Vprašanje številka 2: Kdo Vam je nudil podporo pri interpretiranju zakonodaje?

Pri sami interpretaciji zakonodaje so si računovodje pomagali z informacijami, ki so jih posredovali: Davčno svetovalna zbornica Slovenije; organizirani seminarji ob vsakem na novo sprejetem PKP-ju s strani DIZI-ja; individualno svetovanje pri magistru g. Ivanu Simiču (davčno svetovanje Simič & Partnerji, d. o. o.), ki je tudi sodeloval pri sprejemanju ukrepov na gospodarskem področju; drugi davčni svetovalci s FURS-a; pojasnila, objavljena na spletni strani Gospodarske zbornice Slovenije; Zveza računovodij, revizorjev in

finančnikov; koriščenje in oddajo vlog za pridobitev subvencij za delavce na čakanju so pridobili na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ) in preko različnih računovodskih portalov.

Vprašanje številka 3: Kaj Vam je predstavljalo največji izziv?

Povzetek odgovorov:

- birokracija, ki se je v tem času še dodatno povečala;
- nejasna pojasnila zakonodaje;
- največji problem, kot sem ga že omenil pri prvem vprašanju, je bilo različno tolmačenje zakonodaje;
- pravočasna priprava in obračun plač v skladu z zakonodajo: pojavil se je problem pri podpori IT-programerjev, ki so morali ob vsaki novi spremembi pripraviti nove nastavitve za obračunavanje plač, čakanje na ustrezno prilagoditev na e-davke ter prilagoditev na ZZZS-ju za oddajo vlog;
- pravočasnost pravilne interpretacije glede na zakonsko določene časovne roke;
- razlaga sprejetih ukrepov in možnosti koriščenja teh za posamezno stranko glede na izpolnjevanje pogojev do upravičenja posameznega ukrepa;
- odziv stranke na spremembe;
- zagotovitev nemotenega nudenja storitev.

Vprašanje številka 4: Ali menite, da so Vaše stranke zadovoljne s podporo, ki jim jo nudite v teh negotovih, težkih časih?

97 odstotkov računovodij meni, da so njihove stranke zadovoljne z njihovo podporo. Trije odstotki računovodij menijo, da njihove stranke niso zadovoljne z njihovo podporo.

Vprašanje številka 5: Ali menite, da je čas zdravstvene krize spremenil pogled naročnikov na delo računovodskih servisov?

Na vprašanje je 63 odstotkov računovodij menilo, da kljub temu še vedno naročniki računovodskih storitev ne cenijo dovolj njihovih storitev. Preostali menijo, da je trenutni čas pokazal vrednost računovodskih servisov.

Vprašanje številka 6: Ali sta se obseg in narava Vašega dela kaj spremenila?

Izmed vseh anketiranih računovodij je 97 odstotkov občutilo vpliv trenutnih razmer na povečanje obsega dela in prav tako na naravo njihovega dela. Zaradi omejevanja stikov so svojim naročnikom nudile svetovanje preko digitalnih kanalov.

Vprašanje številka 7: Ali so stranke od Vas zahtevale pripravo dodatnih računovodskih poročil na tedenski/mesečni ravni, priprave načrta denarnega toka, ažurnega spremljanja in

obveščanja posloводства o poslovanju, spremljanje zalog, pravočasno ukrepanje glede spornih terjatev ipd.?

V sklopu tega vprašanja računovodje niso želeli razkriti podrobnosti dodatnih nalog, ki so jih morali pripraviti na pobudo naročnikov, temveč je izmed vseh anketiranih računovodij 66 odstotkov pritrdilo, da so naročniki od njih zahtevali pripravo dodatnih računovodskih poročil.

Vprašanje številka 8: Kako pomembno je v Vaših očeh delo računovodje, ki ga opravljate v času zdravstvene krize?

Na podlagi 5-stopenjske intervalne lestvice je 86 odstotkov računovodij svoje delo ocenilo kot zelo pomembno z oceno 5, preostali računovodje so ga ovrednotili z oceno 4.

5.4.2 Anketa za naročnike zunanjih računovodskih storitev

V anketo je bilo skupaj zajetih 67 anketirancev, od tega jih je 21 uspešno dokončalo celotni anketni vprašalnik. Dosegel sem 31-odstotno stopnjo odgovorov s strani ciljne skupine, na katero je bila anketa naslovljena. Anketa je vsebovala 10 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. V prilogi 5 so razvidna anketna vprašanja, ki sem jih naslovil na naročnike zunanjih računovodskih storitev.

Vprašanje številka 1: Ali Vas je računovodski servis seznanil z aktualnimi ukrepi v sklopu posameznega PKP-ja?

Od vseh anketiranih jih je 90 odstotkov odgovorilo z DA.

Vprašanje številka 2: Ali Vam je računovodski servis ponudil pomoč pri koriščenju ukrepov?

Prav tako je izmed vseh anketiranih odgovorilo 90 odstotkov z DA.

Vprašanje številka 3: Ali ste bili zadovoljni s podporo računovodje pri pridobivanju finančnih sredstev in koriščenju ostalih ugodnosti (npr. povračilu fiksnih stroškov, odlog davčnih obveznosti, nadomestila za čakanje itd.)?

- 19 odstotkov anketirancev je bilo nezadovoljnih;
- 29 odstotkov se jih ni želelo opredeliti;
- 29 odstotkov jih je bilo zadovoljnih in
- 24 odstotkov zelo zadovoljni s podporo računovodje.

Vprašanje številka 4: Ali je bil pristop računovodskega servisa dovolj učinkovit pri koriščenju aktualnih časovno omejenih ukrepov?

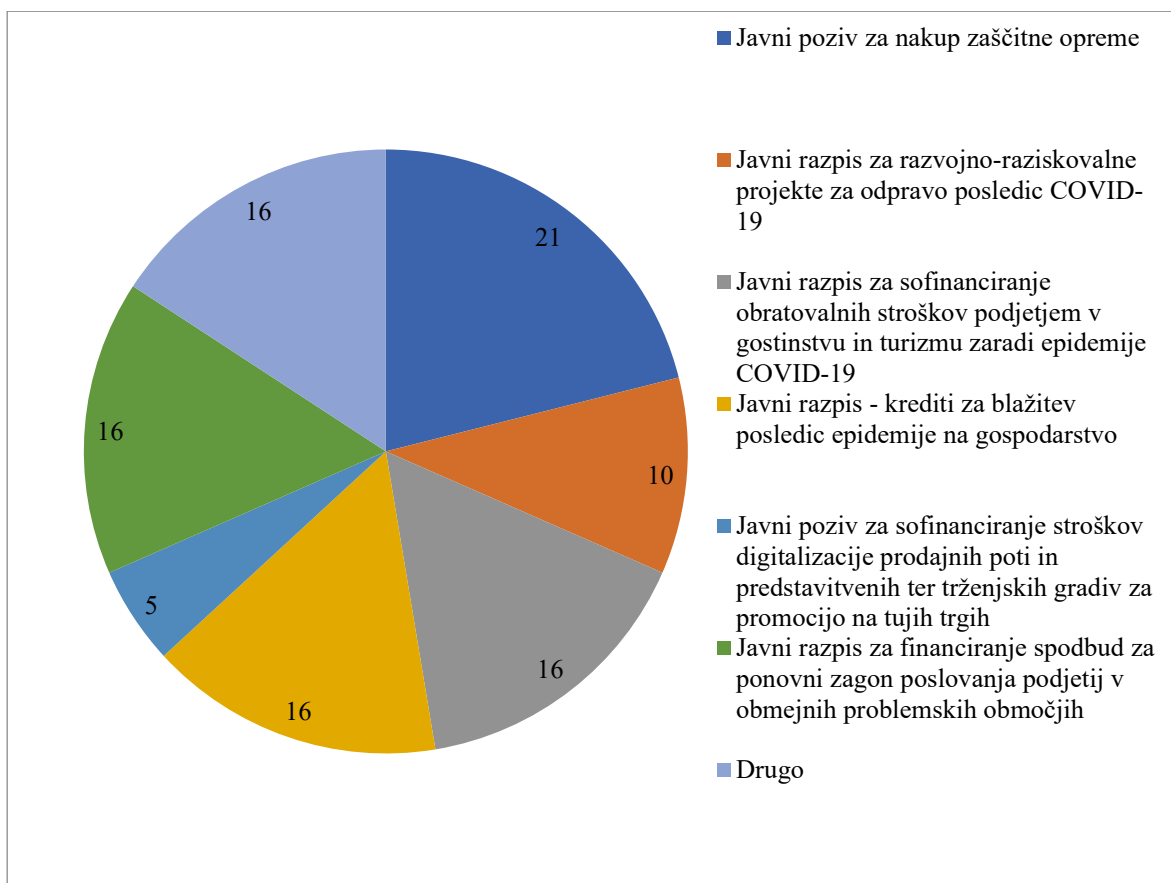
Za 76 odstotkov vseh anketirancev je bil pristop računovodskega servisa dovolj učinkovit pri koriščenju ukrepov. Ostalih 24 odstotkov anketirancev ni bilo zadovoljnih s pristopom računovodje.

Vprašanje številka 5: PKP3 je vseboval tudi program izvajanja finančnih spodbud v obliki javnih razpisov. Ali ste morda katerega koristili?

71 odstotkov anketirancev ni koristilo nobenih finančnih spodbud, ki bi jih lahko prejeli v sklopu javnih razpisov MGTR-ja, SPIRIT Slovenije in drugih.

Vprašanja številka 6 in 7: V kolikor ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA. Ali ste morda koristili katerega od naštetih javnih razpisov? Možnih je bilo več odgovorov.

Slika 4: Rezultati anketiranja o koriščenju finančnih spodbud v obliki javnih razpisov (v odstotkih)



Vir: Lastno delo.

Vprašanje številka 8: Podpora računovodje se je v času zdravstvene krize izkazala za zelo pomembno pri sprejemanju Vaših nadaljnjih poslovnih odločitev, usmerjanja v poznavanje tudi drugih pravnih področij (tolmačenje pravnih zakonov, delovnega prava, davčnih postopkov, zakona o delovnih razmerij, priprave internih aktov, priprave dokumentacije za

udeležbo na javnih razpisih) in drugega. Ali zdaj bolj cenite oziroma vrednotite računovodske storitve?

86 odstotkov anketirancev je odgovorilo z DA. Ostalih 14 odstotkov še vedno ne vrednoti računovodske storitve.

Vprašanje številka 9: Ali menite, da je dober računovodski servis ključnega pomena za vsako dobro in uspešno podjetje?

95 odstotkov anketirancev se strinja, da je računovodstvo ključnega pomena vsakega dobrega in uspešnega podjetja.

Vprašanje številka 10: Če ste zadovoljni s storitvami vašega računovodskega servisa, ali bi ga priporočili tudi Vašim poslovnim partnerjem?

95 odstotkov anketirancev bi svojim poslovnim partnerjem priporočilo računovodski servis, ki zanje opravlja računovodske storitve.

5.5 Ugotovitve raziskave

Na podlagi izvedene raziskave sem ugotovil, kar je že v preteklosti poudaril g. Aleksander Štefanec, da računovodja ni le oseba, ki evidentira zgolj poslovne dogodke gospodarske družbe, temveč je temelj za uspešno poslovanje v prihodnosti. Računovodskega poklica ne sme opravljati ozko gledana oseba, temveč mora svoje znanje stalno nadgrajevati in spremljati hitro spreminjajoče se trende ter pokrivati znanja širšega področja.

Mnogi avtorji, med katerimi je tudi Ozili (2020), so že poudarili nedohranjenost z literaturo, ki bi urejala področje računovodskega prava ob hitrih in kriznih spremembah, s katerimi se trenutno soočamo. Zelo malo je zaslediti literature, ki bi podajale smernice in študije za pripravo zaključnih računovodskih poročil za zaključek poslovnega leta 2020.

V tem času se je izkazalo, kako pomembno je imeti podporo dobrega računovodskega servisa, ki je v celotnem procesu spreminjanja zakonodaje, stalnih dopolnitev PKP-jev iskala optimalno rešitev za svojega naročnika glede koriščenja vsebovanih ukrepov v doslednem času. Po drugi strani so naročniki spoznali, kako pomembno je imeti dober računovodski servis ne glede na ceno storitev. Zelo pomembno je, da za njim stoji visoko izobražen in kakovosten kader, ki pokriva znanja tudi z davčnega, delovno pravnega in gospodarskega prava ter da se naročnikom sprotno prilagaja glede na njihove zahteve.

V sklopu empiričnega dela raziskovalne naloge sem ugotovil, da so imeli računovodje v tem času še dodatne obremenitve. Naravo svojega dela so morali hitro spremeniti in prilagoditi glede na zahteve Vlade RS glede omejevanja bližnjih stikov z naročniki. Kljub njihovem delu so morale stalno biti v stiku s svojimi naročniki, jih stalno obveščati o novih spremembah in hkrati komunicirati z zunanjimi institucijami glede dilem o posameznem

ukrepu. V drugem delu anketiranja sem na podlagi rezultatov ankete spoznal, da so naročniki zunanjih računovodskih storitev začeli malo bolj ceniti delo računovodij. Spoznali so, da je računovodja lahko dober oziroma najboljši informacijski kanal, ki nudi hitre rešitve v doslednem času.

SKLEP

Gospodarski šok zaradi zdravstvene krize je odprl vrata računovodskim servisom, da izpostavijo svojo pomembno vlogo pri reševanju, svetovanju in sprejemanju kratkoročnih strateških odločitev, saj bodo posledice trenutnih odločitev njihovi naročniki občutili na dolgi rok poslovanja. Pokazali so svojo kakovost in opravičili svojo ceno ter tako dokazali svojim naročnikom, da so njihovi tesni zavezniki.

Predstavljali so ključni informacijski kanal med zakonodajo in gospodarsko družbo, na katero so se navezovali sprejeti ukrepi v sklopu zakonodaje ZIUPOPDVE, ki so s ponujenimi finančnimi subvencijami in nadomestili poskušali omiliti posledice trenutne situacije, ki je vplivala na obseg in naravo njihovega poslovanja. Poudarek je tudi na časovnih omejitvah koriščenja. Na strani računovodij se je pokazala zvestoba in predanost do naročnikov, s katerimi so skozi celotno krizo dihali ter jim nudili vso potrebno podporo pri iskanju najboljših rešitev za prebroditev trenutne situacije.

Večkrat sem že v nalogi poudaril pomembnost in vlogo računovodskih servisov v zdravstveni krizi, ki so priskrbeli svojim naročnikom informacije, ki so omogočale stabilnost in vpliv na prihodnje dolgoročno poslovanje. Naročniki, ki so imeli podporo kakovostnega računovodskega servisa, se bodo v prihodnosti ob izhodu iz krize lažje soočali z reševanjem poslovanja. S tem so si zagotovili taktično prednost pred konkurenco. Sklepam, da bo v prihajajočem poslovnem obdobju zaradi trenutne krize prišlo na gospodarskem trgu do večjega rivalstva za obstoj gospodarskih družb. Mnogi strokovnjaki menijo, da bo gospodarstvo potrebovalo več let, da okreva in si opomore, saj bo zdravstvena kriza, ki nas trenutno spremlja, pustila najhujše posledice, kar smo jih kdaj koli v preteklosti občutili. Večje posledice, kot smo jih bili priča leta 2008, ko smo se soočali s tako imenovano gospodarsko krizo. Zato bo še pomembnejše uspešno nadzorovanje poslovanja gospodarske družbe, ki bo obsegalo pokrivanje širokega področja računovodskega znanja za opravljanje tovrstnih analiz ter posledično izvajanja uspešne funkcije svetovalca.

Na podlagi vseh ugotovitev bi ob zaključku magistrske naloge želel podati svojo sklepno misel. Vsem poslovnim subjektom, ki uporabljajo zunanje računovodske storitve, svetujem, da za uspešno dolgoročno poslovanje dvignejo merila pri izbiri pravega računovodskega servisa. Temeljito morajo raziskati, kakšen sklop storitev obsega njihova dejavnost, od kadrovskih do pravnih podpor, saj si s tem zagotovijo nemoteno in uspešno poslovanje skozi celotno obdobje poslovanja. Dober računovodja bo s svojo kakovostjo prispeval k dodani vrednosti podjetja ter postal njihov najboljši prijatelj oziroma zaveznik v težkih časih. Na

odločitev pri izbiri prvega ali menjavi obstoječega računovodskega servisa naj ne vpliva cena njihovih storitev.

LITERATURA IN VIRI

1. Accountancy Europe. (2020, 27. marec). *COVID-19: 5 key steps for accountants to guide SMEs through the crisis*. Pridobljeno 5. januarja 2021 iz <https://www.accountancyeurope.eu/publications/covid-19-5-key-steps-for-accountants-to-guide-smes-through-the-crisis/>
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2020). *Poslovne enote registrirane pod dejavnostjo SKD 69.200*. Pridobljeno 17. decembra 2020 iz https://www.ajpes.si/prs/rezultati.asp?podrobno=0&tip=0&naziv=&maticna=&davcna=&status=1&ulica=&h_st=&naselje=&obcina=&posta=&dejavnost=69.200&Sektorizacija=&Oblika=&MAXREC=20
3. Barlev, B. & Haddad, J. R. (2003). Fair value accounting and the management of the firm. *Critical Perspectives on Accounting*, 14(4), 383–415.
4. Barman, D. (2020). Account Management and Financial Recording During the Coronavirus Pandemic. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 3(10), 124–126.
5. Bergant, Ž. (2010). *Računovodski informacijski sistem*. Pridobljeno 20. decembra 2020 iz <https://usersite.datalab.eu/pantheonusermanual/tabid/316/language/sl-si/topic/racunovodski-informacijski-sistem/htmlid/1005394/default.aspx>
6. Blajevitch, M. N. (2010). *Analiza konkurenčnih podjetij z računovodskimi kazalniki* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Bogasiu, I. R. (2020). The financial-Accounting Decision in the Crisis Generated by COVID-19. The Role of the Professional Accountant in the Company. *European Integration - Realities and Perspectives*, 15(1), 402–408.
8. Božič, N. (2014). *Obvladovanje denarnih tokov s programsko aplikacijo SAP* (diplomska naloga). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Bukovnik, L. M. & Mlinarič, B. (2009). *Temelji računovodstva*. Ljubljana: Zavod IRC.
10. Certo, S. C. (1980). *Principles of Modern Management*. Iowa: W.C. Brown Co.
11. Cozma, A., Scorte, C. M. & Rus, L. (2009). The importance of accounting information in crisis times. *Annales Universitatis Aqulensis Series Oeconomica*, 11(1), 194–200.
12. Čadež, S. (2005). *Kontingenčni pristop k oblikovanju sistema strateškega poslovnega računovodstva: empirična preverba slovenskih podjetij* (doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
13. European Commission. (brez datuma). *Entrepreneurship and Small and medium-sized enterprises (SMEs)*. Pridobljeno 5. januarja 2021 iz https://ec.europa.eu/growth/smes_en
14. Executive Public Accountants. (2020). *5 Reasons Why You MUST Have an Accountant for Your Business*. Pridobljeno 27. decembra 2020 iz <https://www.epamn.com/5-reasons-why-you-must-have-an-accountant-for-your-business/>

15. Glamočanin, S. (2009). *Uvajanje e-poslovanja v računovodski servis* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
16. Glažar, T. (2005). *Trženje računovodskih servisov v Sloveniji* (specialistično delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Hočevar, M., Igličar, A. & Zaman, M. (2007). *Temelji računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
18. Hočevar, M., Igličar, A. & Zaman, M. (2013). *Uvod v računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
19. Horvat, R. (2003). Računovodski servisi v Sloveniji. *IKS, revija za računovodstvo in finance*, 30(10), 21.
20. JPMorgan Chase & Co. (2016, september). *Cash is King: Flows, Balances and Buffer Days*. Pridobljeno 9. januarja 2020 iz <https://www.jpmorganchase.com/content/dam/jpmc/jpmorgan-chase-and-co/institute/pdf/jpmc-institute-small-business-report.pdf>
21. Kudić, I. & Suhadolnik, U. (2018). *Analiza uvedbe standarda kakovosti na delovanje računovodskih servisov* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
22. Kuepper, J. (2020). Definition of Volatility. *Investopedia: Corporate Finance and Accounting*. Pridobljeno 30. decembra 2020 iz <https://www.investopedia.com/terms/v/volatility.asp>
23. Kuhelj, D. (2019, 19. december). *V 2018 poslovalo 200.174 podjetij, 2,3 % več kot v prejšnjem letu*. Pridobljeno 6. decembra 2020 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8538>
24. Nguyen, T. H., Nguyen, Q. T. & Vu, L. H. (2020). The effects of accounting benefit, ERP system quality and management commitment on accountants' satisfaction. *Accounting*, 7(1), 127–136.
25. Opal informatika d.o.o. (brez datuma). *OpPIS – Celovita podpora poslovanju*. Pridobljeno 20. decembra 2020 iz <https://www.opal.si/oppis.html>
26. Ozili, P. K. (2020, 29. maj). *Accounting and financila reporting during pandemic*. Pridobljeno 29. decembra 2020 iz https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3613459
27. Petejan, A. (2016, 1. junij). *Računovodska usmeritev, ocena ali napaka?* Pridobljeno 27. decembra 2020 iz <https://www.findinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/159507>
28. Pevec, B. (2007). *Računovodske informacije kot ključen dejavnik uspešnega upravljanja denarnih toko: primer podjetja Konto d. o. o.* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
29. Pohar, M. (2016). *Pomen obratnega kapitala pri ocenjevanju kratkoročne finančne stabilnosti podjetja* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
30. Prijatelj, P. N. (2005). *Oblikovanje računovodskih informacij za notranje odločanje v podjetju* (specialistično delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
31. Računovodja.com (2008, 22. december). *Mednarodni računovodski standardi MRS 8 – Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake*. Pridobljeno 1. decembra 2020 iz <https://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2617>

32. Rehman, A. (2020). *9 Reasons Why Small Businesses Need An Accountant*. Pridobljeno 27. decembra 2020 iz <https://chacc.co.uk/small-business-advice/9-reasons-why-small-businesses-need-an-accountant/>
33. Rozman, R., Kovač, J. & Koletnik, F. (1993). *Management*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
34. Rozman, P. & Tušek, F. (2020). *Obvladovanje denarnih tokov v času epidemije COVID-19*. Pridobljeno 25. decembra 2020 iz <https://www.gzs.si/Portals/282/COVID-19%20Likvidnost%20kot%20ena%20klju%C4%8Dnih%20prioritet%20managementa%20v%20%C4%8Dasu%20epidemije.pdf>
35. Scott, D. R. & van der Walt, N. T. (1995). Choice criteria in the selection of international accounting firms. *European Journal of Marketing*, 29(1), 35.
36. Simič & partnerji, d. o. o. (2020). *Kaj obsega davčno svetovanje?* Pridobljeno 25. decembra 2020 iz <https://simic-partnerji.si/davcno-svetovanje.html>
37. Slovenski inštitut za revizijo. (1998). *Kodeks poklicne etike računovodje*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz https://si-revizija.si/datoteke/splosno/696/rac-kodeks_etike-racunovodja.pdf
38. Slovenski inštitut za revizijo. (2016). *Pravila skrbnega računovodenja*. Pridobljeno 15. novembra 2020 iz <https://si-revizija.si/datoteke/standardi/1508/psr-2016.pdf>
39. Slovenski inštitut za revizijo. (2020). *Opredelitev prihodkov po ZIUZEOP-A*. Pridobljeno 14. januarja 2021 iz <https://si-revizija.si/datoteke/aktualno/2311/ZIUZEOP.pdf>
40. Služba vlade RS za razvoj in Evropsko kohezijsko politiko. (2020). *Razpisi vezani na COVID-19*. Pridobljeno 17. januarja 2021 iz <https://www.eu-skladi.si/sl/aktualno/covid19-2/test>
41. SPIRIT Slovenija. (2020). *Javni razpisi*. Pridobljeno 17. januarja 2021 iz <https://www.spiritslovenia.si/razpisi>
42. SRS – Slovenski računovodski standard. (2015, 16. november). Pridobljeno 15. decembra 2020 iz <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-3751?sop=2015-01-3751>
43. Statistični urad Republike Slovenije. (2020). *Aktualni podatki za plače in stroške dela*. Pridobljeno 14. januarja 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/15/74>
44. Štrucl, A. (2016). *Računovodski vidik uvedbe celovitega informacijskega sistema v podjetju*. (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
45. Tavčar, Z. (2018, 25. september). Aleksander Štefanac: Računovodja – poklic z najkompleksnejšim znanjem. *Tedenski pregled pravnih, davčnih in finančnih obveznosti*, 25. Pridobljeno 13. decembra 2020 iz <https://www.tax-fin-lex.si/Publikacije/TfIGlasnik/0ccf2384-6757-4296-b3ce-0da2ad869c91>
46. Trifu, A. (2020). Accounting New Considerations During Pandemic. *American Journal of Humanities and Social Science*, 7, 1–5.
47. Tuovila, A. (2020, 29. junij). Mark to Market (MTM). *Investopedia: Corporate Finance and Accounting*. Pridobljeno 1. januarja 2021 iz <https://www.investopedia.com/terms/m/marktomarket.asp>

48. Turk, I. (brez datuma). *Računovodske usmeritve*. Pridobljeno 20. januarja 2021 iz <https://www.zvezarfr.si/priporocki/slovar?pojeme=ra%C4%8Dunovodske%20usmeritve>
49. Unija, računovodska hiša, d. o. o. (brez datuma). *Napreden sistem poročanja*. Pridobljeno 15. decembra 2020 iz <https://unija.com/sl/unija-it-resitve/>
50. Weli, W. (2018). The Accountant Satisfaction in Using ERP Systems. *CommIT (Communication and Information Technology) Journal*, 12(1), 27–34.
51. Wilkinson, J. W. & Cerullo, M. J. (1997). *Accounting information systems : essential concepts and applications*. Hoboken: John Wiley & Sons.
52. Zbornica računovodskih servisov. (2014). *Standard izvajalcev računovodskih storitev*. Pridobljeno 19. decembra 2020 iz https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Zastopanje-interesov/Standard-izvajalcev-ra%C4%8Dunovodskih-storitev
53. Zbornica računovodskih servisov. (2020). *Seznam računovodskih servisov, ki so pridobili Potrdilo o opravljanju dejavnosti v skladu s Standardom izvajalcev računovodskih storitev*. Pridobljeno 19. decembra 2020 iz https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Zastopanje-interesov/Standard-izvajalcev-ra%C4%8Dunovodskih-storitev/66580

PRILOGE

Priloga 1: Primer načrta denarnih tokov za obdobje treh let

Prejemi in izdatki / obdobja	2018	2019	2020
Začetno stanje denarnih sredstev	15.000,00 €	74.540,00 €	189.330,00 €
Denarni tokovi pri poslovanju			
Prejemki pri poslovanju	157.000,00 €	175.000,00 €	35.000,00 €
+ prejemki od prodaje proizvodov in storitev	150.000,00 €	160.000,00 €	35.000,00 €
+ drugi prejemki pri poslovanju	7.000,00 €	15.000,00 €	0,00 €
Izdatki pri poslovanju	92.310,00 €	84.000,00 €	35.000,00 €
- izdatki za nakupe materiala in storitev	55.250,00 €	45.000,00 €	10.000,00 €
- izdatki za plače	35.000,00 €	37.000,00 €	25.000,00 €
- izdatki za dajatve	1.560,00 €	2.000,00 €	0,00 €
- drugi izdatki pri poslovanju	500,00 €	0,00 €	0,00 €
Prebitok prejemkov ali izdatkov pri poslovanju	64.690,00 €	91.000,00 €	0,00 €
Denarni tok pri naložbenju			
Prejemki pri naložbenju	0,00 €	0,00 €	0,00 €
+ prejemki od prodaje OS	0,00 €	0,00 €	0,00 €
+ prejemki iz naložbenih nepremičnin	0,00 €	0,00 €	0,00 €
+ prejemki od prodaje dolg. fin. naložb	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Izdatki pri naložbenju	5.000,00 €	650,00 €	0,00 €
- izdatki za nakup osnovnih sredstev	5.000,00 €	650,00 €	0,00 €
- izdatki za nakup dolg. fin. naložb	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Prebitok prejemkov ali izdatkov pri naložbenju	-5.000,00 €	-650,00 €	0,00 €
Denarni tokovi pri financiranju			
Prejemki pri financiranju	0,00 €	25.000,00 €	14.500,00 €
+ prejemki od vplačanega kapitala	0,00 €	0,00 €	
+ nepovratna finančna sredstva	0,00 €	25.000,00 €	14.500,00 €
+ prejemki od povečanja dolg. fin. obveznosti	0,00 €	0,00 €	0,00 €
+ prejemki od povečanja kratk. fin. obveznosti	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Izdatki pri financiranju	150,00 €	560,00 €	450,00 €
- izdatki za obresti iz naslova financiranja	150,00 €	560,00 €	450,00 €
- izdatki za odplačilo dolg. fin. obveznosti	0,00 €	0,00 €	0,00 €
- izdatki za odplačilo kratk. fin. obveznosti	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Prebitok prejemkov ali izdatkov pri financiranju	-150,00 €	24.440,00 €	14.050,00 €
Končno stanje denarnih sredstev	74.540,00 €	189.330,00 €	203.380,00 €
Denarni izid v obdobju	59.540,00 €	114.790,00 €	14.050,00 €

Vir: Lastno delo.

Priloga 2: Pregled obračuna nadomestil glede na možne scenarije in kritja stroškov

Možni scenariji	Višina nadomestila	Kritje stroška plač
1. Delodajalec ostane preventivno doma zaradi morebitnega stika z okuženo osebo.	100-odstotna plača	V celoti krije delodajalec.
2. Delodajalec pošlje delojemalca na začasno čakanje zaradi poslovnih razlogov.	Nadomestilo v višini 80 odstotkov plače za zadnje tri mesece, vendar nadomestilo ne sme biti manjše od minimalne plače v RS.	Država povrne 100-odstotno nadomestilo plače delavca, če ta ne presega višine nadomestila v primeru brezposelnosti.
3. Delo na domu	100-% plača	Delodajalec.
4. Delojemalec doma v karanteni, vendar dela na daljavo.	Delojemalcu pripada plača tako, kot da bi delal na sedežu podjetja, vendar brez povračila stroška za prevoz na delo in pripada mu nadomestilo za delo na domu.	V celoti krije delodajalec.
5. Delojemalec doma v karanteni in zaradi določenih okoliščin ni zmožen opravljati dela na domu.	Obračuna nadomestilo v višini 80-odstotkov plače za zadnje tri mesece.	Nadomestilo v celoti krije RS.
6. Odrejena karantena zaradi stika z okuženo osebo na delovnem mestu, delojemalec ni zmožen opravljati dela na domu zaradi narave dela ali drugih okoliščin.	Delojemalcu pripada 100-odstotno nadomestilo plače.	Nadomestilo v celoti krije RS.
7. Okuženi delojemalec.	Obračuna bolniška odsotnost do 90 dni v višini 90-odstotkov nadomestila. Nad 90 dni 100-odstotno nadomestilo breme delodajalca, potem v breme ZZZS.	Od prvega dne se celotni strošek nadomestila refundira in gre v breme ZZZS.
8. Višja sila (varstvo otrok).	Obračuna nadomestilo v višini 80-odstotne povprečne plače delojemalca za pretekle tri mesece.	Nadomestilo v celoti krije RS.

Vir: Lastno delo.

Priloga 3: Izračun povračila nekritih fiksnih stroškov po PKP6 in PKP7 za podjetje ABC in XYZ

Podjetje	Prihodki za celo leto 2019	2019 (1. 10. 2019 – 31. 12. 2019)	2020 (1. 10. 2020– 31. 12. 2020)	Med 30 do 70-odstotni upad prihodkov = 0,6 odstotka	Več kot 70-odstotni upad prihodkov = 1,2 odstotka	Višina povračila za vse 3 mesece	Število zaposlenih	Maksimalno priznana subvencija za kritje fiksnih stroškov
ABC	720.000,00 €	172.000,00 €	103.200,00 €	4.320,00 €/mesec		12.960,00 €	8 ⁷	16.000,00 €
XYZ	4.500.000,00 €	1.350.000,00 €	268.000,00 €		54.000,00 €/mesec	162.000,00 €	15	60.000,00 €

Primer 1: je imel 40-odstotni upad prihodkov v obdobju oktober–december v letu 2020 v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2019.

Primer 2: je imel 80,15 odstotka upad prihodkov v obdobju oktober–december v letu 2020 v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2019.

Formula za izračun višine mesečnega nadomestila za kritje fiksnih stroškov se določi v odstotku od celoletnega prihodka 2019. Odstotek višine nekritih fiksnih stroškov se določi glede na upad prihodkov poslovnega subjekta v obdobju oktober–december za leto 2020 v primerjavi z enakim obdobjem 2019.

Formule za izračun povračila nekritih fiksnih stroškov za podjetje ABC:

Izračun upada prihodkov za: $(103.200,00 \text{ €} \cdot 100 \text{ \%}) / 172.000,00 \text{ €} = 40\text{-odstotni upad}$

Izračun mesečne višine nekritih fiksnih stroškov: $720.000,00 \text{ €} \cdot 0,6 \text{ \%} = 4.320,00 \text{ €/mesec} \cdot 3 \text{ meseci} = 12.960,00 \text{ €}$

Maksimalno priznana višina povračila: $8 \text{ zaposlenih} \cdot 1.000,00 \text{ €} \cdot 3 \text{ meseci} = 16.000,00 \text{ €}$

⁷ 9. člen ZIUPOPVE pravi, da je višina povračila za nekrute fiksne stroške omejena na 1.000,00 €/mesec na podlagi povprečnega števila zaposlenih po pogodbi o zaposlitvi za obdobje od 1. 12. 2019 do 30. 11. 2020 v primeru vpada prihodkov med 30 in 70 odstotki in 2.000,00 €/mesec, če je vpad večji od 70 odstotkov.

V našem primeru lahko podjetje uveljavlja povračilo za nekrute fiksne stroške v višini 12.960,00 € in jih bo tudi upravičeno prejelo, saj izpolnjuje vse pogoje, opredeljene v 109. členu ZIUOPDVE.

Priloga 4: Izračun upada prihodkov glede na dodane možnosti v PKP7

Podjetje	Prihodki 2019 (1. 10. 2019 - 31.12.2019)	Prihodki 2020 (1.10.2020 - 31.12.2020)	Povprečno število zaposlenih 2019 (1. 10. 2019– 31. 12. 2019)	Povprečno število zaposlenih 2020 (1. 10. 2020– 31. 12. 2020)	Vrednost opredmetenih osnovnih sredstev 2019 (1. 10. 2019– 31. 12. 2019)	Vrednost opredmetenih osnovnih sredstev 2020 (1. 10. 2020– 31. 12. 2020)	Upad prihodkov glede na število zaposlenih (v odstotkih)	Upad prihodkov glede na opredmetena osnovna sredstva (v odstotkih)
ABC	172.000,00 €	103.200,00 €	10	15	150.000,00 €	200.000,00 €	60	55
XYZ	1.350.000,00 €	268.000,00 €	8	12	90.000,00 €	80.000,00 €	87	78

Ob upoštevanju dodatnih možnosti glede izračuna upada prihodkov, opredeljenih v 6. odstavku 109. člena ZIUOPDVE, sem v zgornji tabeli naredil izračun za podjetje ABC in XYZ glede na oba dodana kriterija.

Na podlagi izračuna sem prišel do naslednjih zaključkov:

1. Pri podjetju ABC je bolj ugodna formula za izračun vpada prihodkov ob upoštevanju povprečnega števila zaposlenih, saj imamo v tem primeru 60-odstotni vpad prihodkov.
2. Pri podjetju XYZ je bolj ugodna uporaba formule za izračun vpada prihodkov ob upoštevanju vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev.

Formule za izračun vpad prihodkov za podjetje ABC:

Izračun upada prihodkov glede na povprečno število zaposlenih: $(103.200,00 \text{ €}/15)/(172.000,00 \text{ €}/10) = 0,4 \cdot 100 = 40 - 100 = 60\text{-odstotni upad}$.

Izračun upada prihodkov glede na vrednost opredmetenih osnovnih sredstev: $(103.200,00 \text{ €}/200.000,00 \text{ €})/(172.000,00 \text{ €}/150.000,00 \text{ €}) = 0,45 \cdot 100 = 45 - 100 = 55\text{-odstotni upad prihodkov}$.

Priloga 5: Anketni vprašalnik za naročnike zunanjih računovodskih storitev

1. Ali Vas je računovodski servis seznanil z aktualnimi ukrepi v sklopu posameznega PKP-ja?
 - DA.
 - NE.

2. Ali Vam je računovodski servis ponudil pomoč pri koriščenju ukrepov?
 - DA.
 - NE.

3. Ali ste bili zadovoljni s podporo računovodje pri pridobivanju finančnih sredstev in koriščenju ostalih ugodnosti (npr. povračilu fiksnih stroškov, odlog davčnih obveznosti, nadomestila za čakanje, itd.)?
 - Zelo nezadovoljen.
 - Nezadovoljen.
 - Niti nisem nezadovoljen niti zadovoljen.
 - Zadovoljen.
 - Zelo zadovoljen.

4. Ali je bil pristop računovodskega servisa dovolj učinkovit pri koriščenju aktualnih časovno omejenih ukrepov?
 - DA.
 - NE.

5. PKP3 je vseboval tudi program izvajanja finančnih spodbud v obliki javnih razpisov. Ali ste morda katerega koristili?
 - DA.
 - NE.

6. V kolikor ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA. Ali ste morda koristili katerega od naštetih? Možnih je več odgovorov.
 - Javni poziv za nakup zaščitne opreme razpisan s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo.
 - Javni razpis za razvojno – raziskovalne projekte za odpravo posledic COVID-19 razpisan s strani SPIRIT Slovenija.
 - Javni razpis za sofinanciranje obratovalnih stroškov podjetjem v gostinstvu in turizmu zaradi epidemije COVID-19 razpisan s strani SPIRIT Slovenija.

7. V kolikor ste na 5. vprašanje odgovorili z DA. Ali ste morda koristili katerega od naštetih? Možnih je več odgovorov.
 - Javni razpis – krediti za blažitev posledic epidemije na gospodarstvo, ki ga je izvedel

Javni sklad RS za podjetništvo.

- Javni poziv za sofinanciranje stroškov digitalizacije prodajnih poti ter predstavitvenih in trženjskih gradiv za promocijo na tujih trgih razpisan s strani SPIRIT Slovenija.
- Javni razpis za financiranje spodbud za ponovni zagon poslovanja podjetij v obmejnih problemskih območjih razpisan s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo.
- Drugo:

8. Podpora računovodje se je v času zdravstvene krize izkazala za zelo pomembno pri sprejemanju Vaših nadaljnjih poslovnih odločitev, usmerjena v poznavanje tudi drugih pravnih področij (tolmačenje pravnih zakonov, delovnega prava, davčnih postopkov, zakona o delovnih razmerij, priprave internih aktov, priprave dokumentacije za udeležbo na javnih razpisih) in drugo. Ali zdaj bolj cenite oziroma vrednotite računovodske storitve?

- DA.
- NE.

9. Ali menite, da je dober računovodski servis ključnega pomena za vsako dobro in uspešno podjetje?

- DA.
- NE.
- Drugo:

10. V kolikor ste zadovoljni s storitvami vašega računovodskega servisa, ali bi ga priporočili tudi Vašim poslovnim partnerjem?

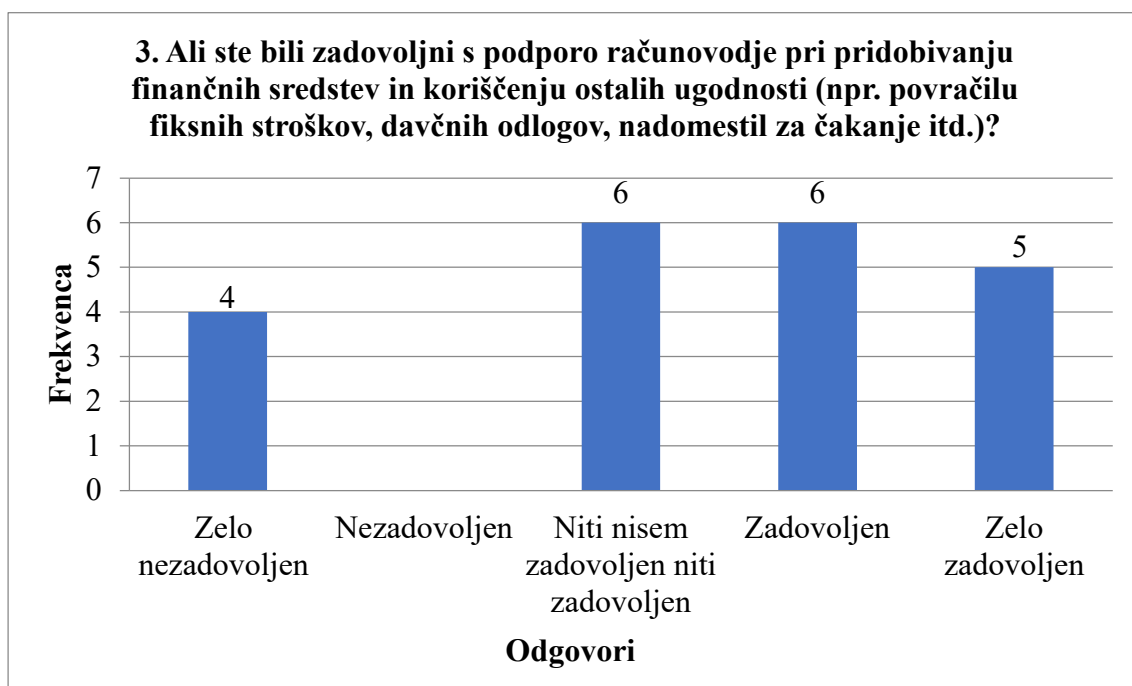
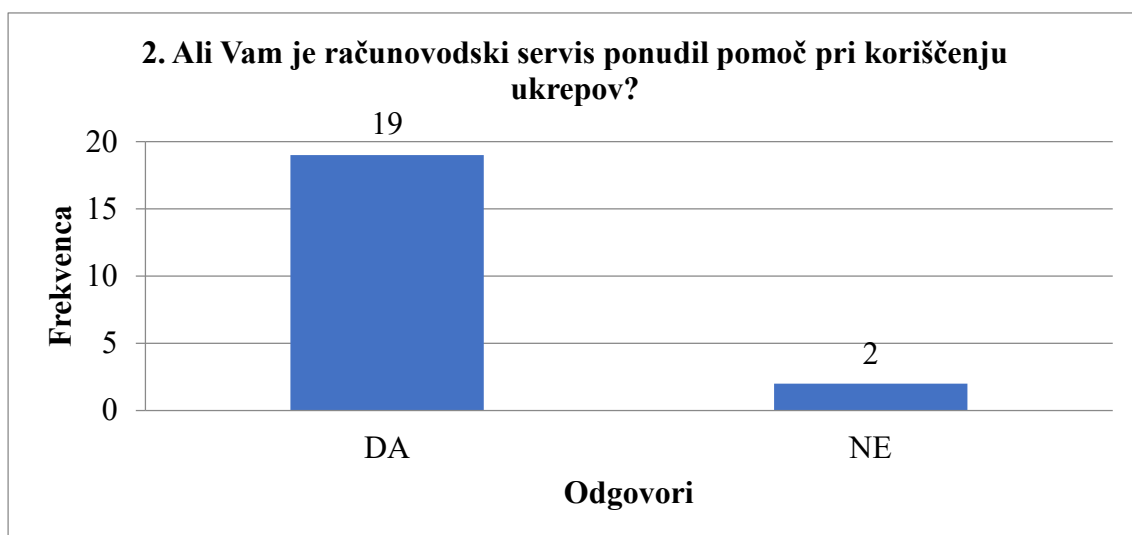
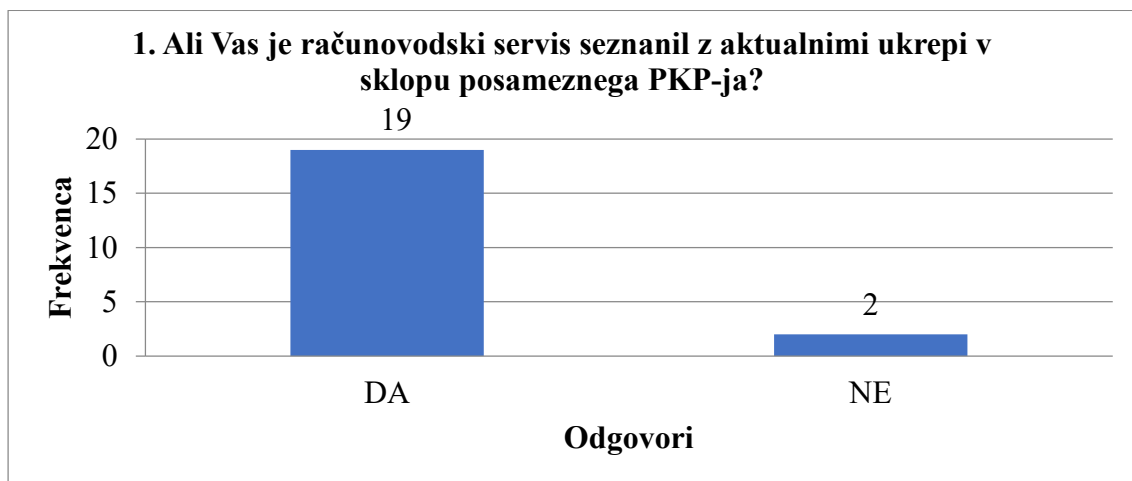
- DA.
- NE.

Priloga 6: Anketni vprašalnik za računovodje v računovodskih servisih

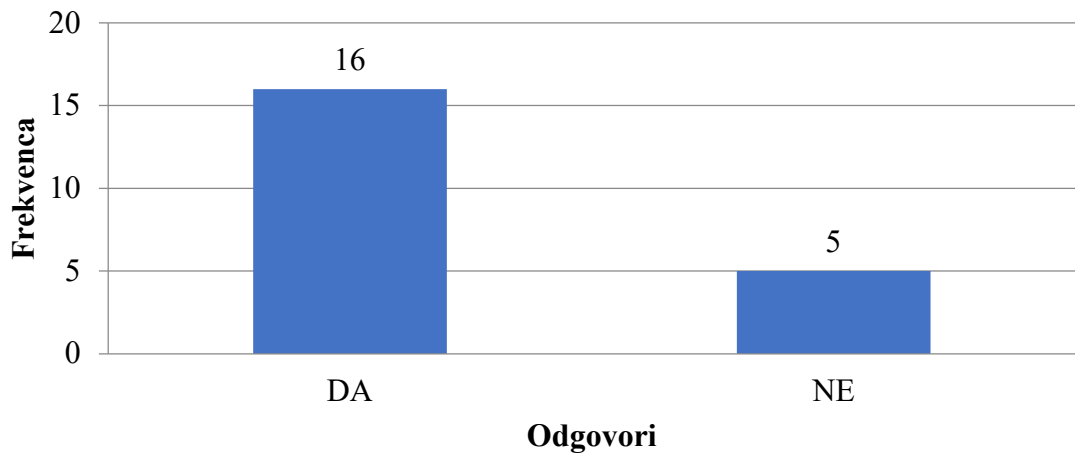
1. Zakonodaja s področja interventnih ukrepov za zajezitev epidemije in omilitev njenih posledic za gospodarstvo je v praksi povzročala velike težave računovodjem predvsem pri interpretaciji same zakonodaje in izvajanjem te na podlagi teorije. Kako ste se soočili z izvajanjem zakonodaje v praksi?
 - Brez težav.
 - Imel sem težave pri tolmačenju zakonodaje.
 - Drugo:
2. Kdo Vam je nudil podporo pri interpretiranju zakonodaje?
3. Kaj Vam je predstavljajo največji izziv?
4. Ali menite, da so Vaše stranke zadovoljne s podporo, ki jim jo nudite v teh negotovih, težkih časih?
 - DA.
 - NE.
5. Ali menite, da je čas zdravstvene krize spremenil pogled naročnikov na delo računovodskih servisov?
 - DA.
 - NE.
6. Ali sta se obseg in narava Vašega dela kaj spremenila?
 - DA.
 - NE.
7. Ali so stranke od Vas zahtevale pripravo dodatnih računovodskih poročil na tedenski/mesečni ravni, priprave načrta denarnega toka, ažurnega spremljanja in obveščanja posloводства o poslovanju, spremljanje zalog, pravočasno ukrepanje glede spornih terjatev ipd.?
 - DA.
 - NE.
 - Drugo:
8. Kako pomembno je v vaših očeh delo računovodje, ki ga opravljate v času zdravstvene krize?

Nepomembno 1 2 3 4 5 Zelo pomembno

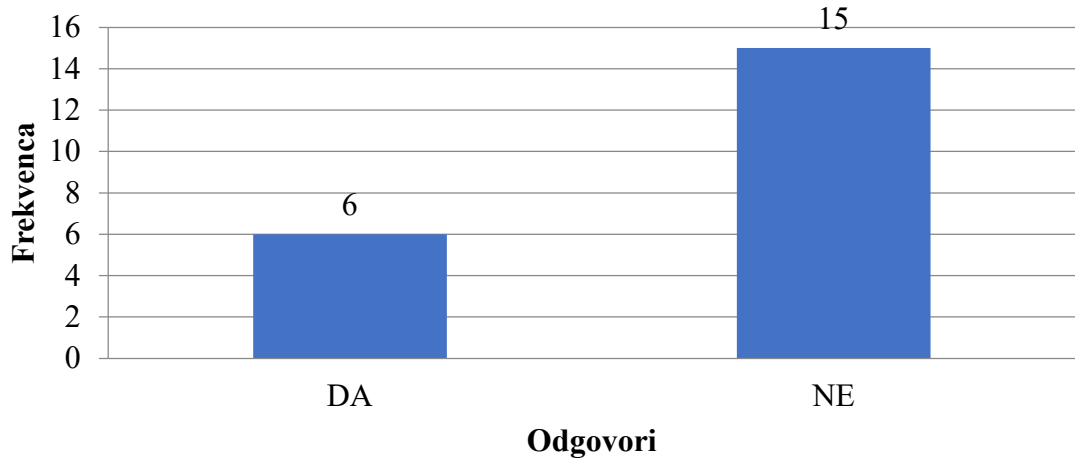
Priloga 7: Analiza anketnega vprašalnika za naročnike računovodskih storitev



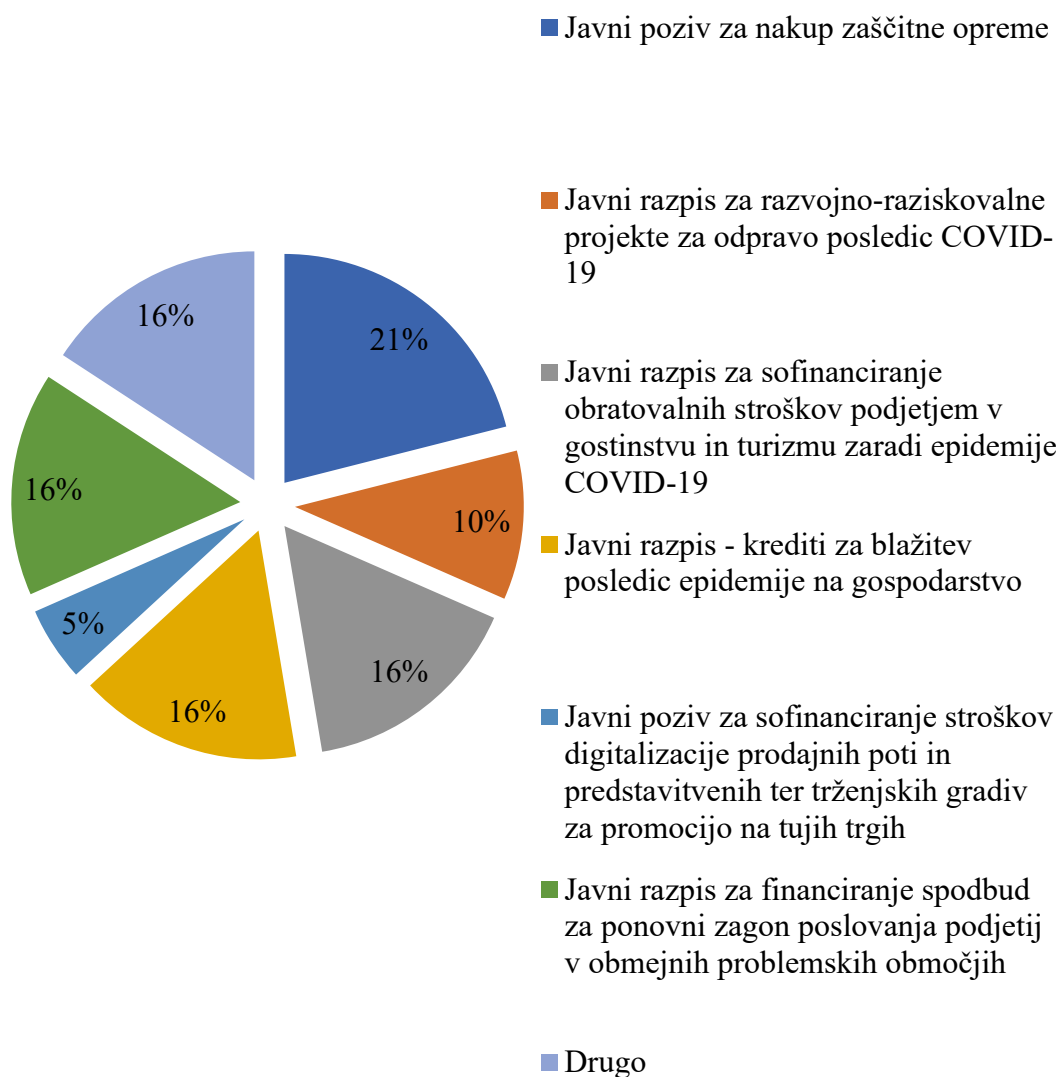
4. Ali je bil pristop računovodskega servisa dovolj učinkovit pri koriščenju aktualnih časovno mejenih ukrepov?



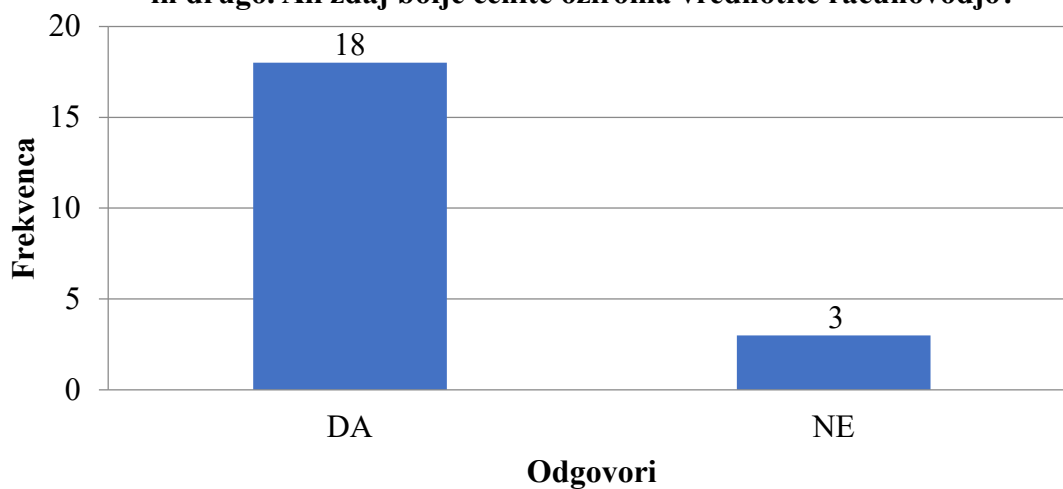
5. PKP3 je vseboval tudi program izvajanja finančnih spodbud v obliki javnih razpisov. Ali ste katerega koristili?



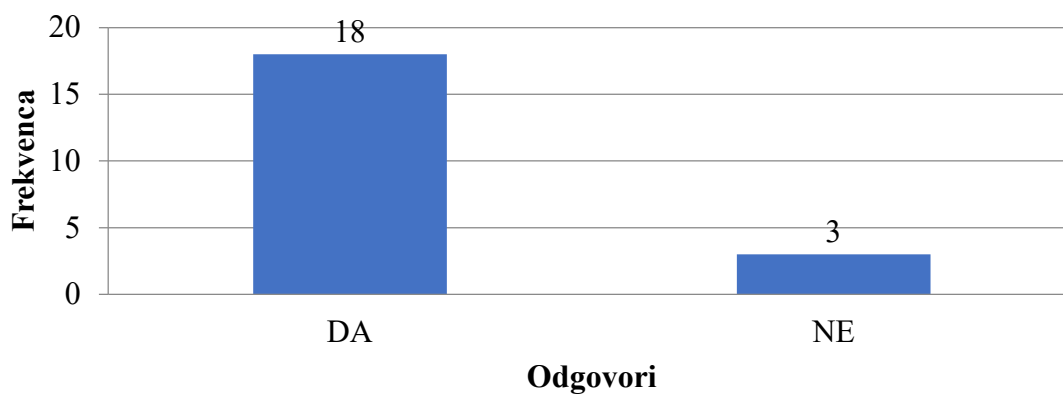
6. Če ste na prejšnje vprašanje odgovori z DA. Ali ste morda koristili katerega od naštetih?



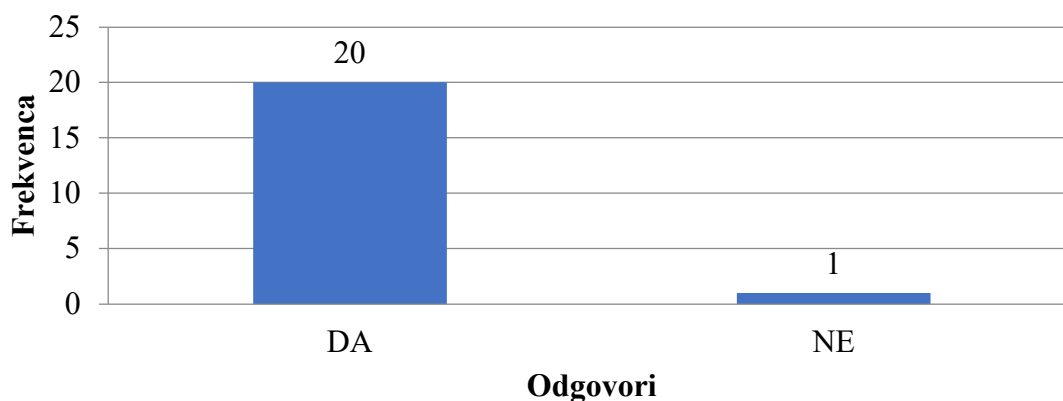
7. Podpora računovodje v času zdravstvene krize se je izkazala za zelo pomembno pri sprejemanju Vaših nadaljnjih poslovnih odločitev, usmerjena v poznavanje tudi drugih pravnih področij in drugo. Ali zdaj bolj cenite oziroma vrednotite računovodjo?



8. Ali menite, da je dober računovodski servis ključnega pomena vsakega dobrega in uspešnega podjetnika?



9. Če ste zadovoljni s storitvami Vašega računovodskega servisa, ali bi ga priporočili tudi Vašim poslovnim partnerjem?



Priloga 8: Analiza anketnega vprašalnika za računovodje v računovodskih servisih

